

2011

**Roczne
Skonsolidowane
Sprawozdanie
Finansowe
Grupy Kapitałowej
ING Banku
Śląskiego S.A.
za 2011 rok**

Spis treści

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat.....	1
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów.....	2
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej.....	3
Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym.....	5
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych.....	6
Polityki rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające.....	7
I. Informacje o Banku i Grupie kapitałowej.....	7
II. Istotne zdarzenia w 2011 roku.....	9
III. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej.....	13
IV. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.....	14
V. Znaczące zasady rachunkowości.....	18
VI. Porównywalność danych finansowych	49
VII. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	49
1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności.....	49
2. Wynik z tytułu odsetek.....	53
3. Wynik z tytułu prowizji.....	54
4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.....	55
5. Wynik na inwestycjach.....	56
6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń.....	56
7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej.....	56
8. Koszty działania.....	57
9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych.....	59
10. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe.....	59
11. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności.....	60
12. Podatek dochodowy.....	61
13. Zysk przypadający na jedną akcję.....	62
14. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty.....	62
15. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	63
16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	63
17. Wycena instrumentów pochodnych.....	65
18. Inwestycje.....	67
19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.....	71
20. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	72
21. Kredyty i inne należności	72
22. Inwestycje w jednostki podporządkowane	79
23. Nieruchomości inwestycyjne.....	81
24. Rzeczowe aktywa trwałe.....	82
25. Wartości niematerialne	85
26. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży.....	87
27. Podatek odroczony.....	88
28. Inne aktywa.....	89
29. Zobowiązania wobec innych banków.....	90
30. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat..	91
31. Zobowiązania wobec klientów.....	92
32. Rezerwy.....	93
33. Inne zobowiązania.....	95
34. Kapitał zakładowy.....	96
35. Kapitał z aktualizacji wyceny.....	96
36. Zyski zatrzymane.....	97

37. Struktura walutowa skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej oraz pozycji pozabilansowych.....	98
38. Zobowiązania warunkowe.....	103
39. Rachunkowość zabezpieczeń.....	104
40. Wartość godziwa.....	107
41. Działalność powiernicza.....	112
42. Leasing operacyjny.....	113
43. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych.	114
44. Podmioty powiązane.....	116
45. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami.....	118
46. Zatrudnienie.....	119
47. Zatwierdzenie sprawozdania.....	119
Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.	120
I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym.....	120
II. Zarządzanie ryzykiem rynkowym.....	150
III. Zarządzanie ryzykiem płynności.....	160
IV. Zarządzanie Kapitałem Regulacyjnym i Ekonomicznym.....	164

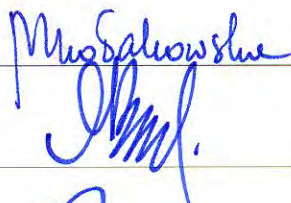
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Numer noty	okres	
		od 01.01.2011 do 31.12.2011	od 01.01.2010 do 31.12.2010
- Przychody z tytułu odsetek	2	3 385,5	2 948,7
- Koszty odsetek	2	1 534,0	1 321,1
Wynik z tytułu odsetek	2	1 851,5	1 627,6
- Przychody z tytułu prowizji	3	1 170,1	1 117,1
- Koszty prowizji	3	148,9	129,8
Wynik z tytułu prowizji	3	1 021,2	987,3
- Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	4	18,3	77,5
- Wynik na inwestycjach	5	38,0	2,2
- Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	6	-33,4	-12,1
- Wynik na pozostałej działalności podstawowej	7	16,8	7,9
Wynik na działalności podstawowej		2 912,4	2 690,4
- Koszty działania	8	1 664,4	1 582,9
- Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych	9	0,8	-11,0
- Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	10	172,4	203,6
- Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	11	41,2	41,2
Zysk (strata) brutto		1 117,6	934,1
- Podatek dochodowy	12	237,5	181,0
Zysk (strata) netto, w tym:		880,1	753,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		880,1	753,1

Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	880,1	753,1
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)*	6,76	5,79

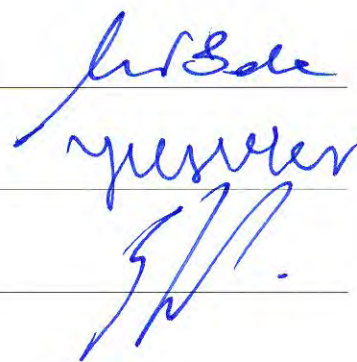
* W roku 2011 oraz 2010 nie wystąpiły w Grupie przyczyny rozwodnienia dlatego wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

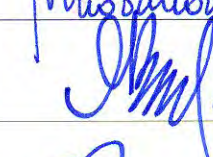
Małgorzata Kolakowska
Prezes Zarządu Banku

Mirosław Boda
Wiceprezes Zarządu Banku

Michał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu Banku

Justyna Kesler
Wiceprezes Zarządu Banku

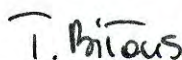
Oscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu Banku

Ignacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

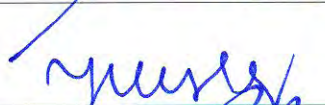
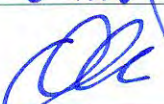
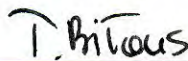
Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Numer noty	okres	
		od 01.01.2011 do 31.12.2011	od 01.01.2010 do 31.12.2010
Zysk (strata) netto za okres sprawozdawczy		880,1	753,1
Inne całkowite dochody, w tym:			
Zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	35	36,7	8,5
w tym podatek odroczony		-5,2	-2,1
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	35	-24,2	2,3
w tym podatek odroczony		5,6	-0,5
Rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	35	-0,3	-0,8
w tym podatek odroczony		0,1	0,2
Aktualizacja wyceny środków trwałych	35	-2,5	-3,6
w tym podatek odroczony		0,6	0,9
Efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	35	57,8	1,4
w tym podatek odroczony		-13,5	-0,3
Zbycie środków trwałych	35,36	0,9	0,3
w tym podatek odroczony		0,0	0,0
Inne całkowite dochody netto		68,4	8,1
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy, w tym:		948,5	761,2
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		948,5	761,2

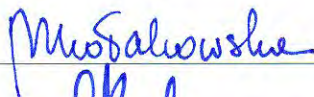
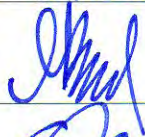
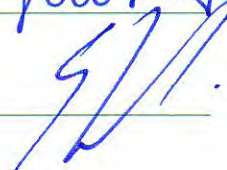
PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMiroslaw Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku**PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH**Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
Z SYTUACJI FINANSOWEJ**Numer
notystan na
31.12.2011stan na
31.12.2010**A K T Y W A**

- Kasa, środki w Banku Centralnym	15	1 493,1	2 394,2
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	21	1 018,1	1 181,1
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	16	639,6	659,6
- Wycena instrumentów pochodnych	17,40	1 858,4	1 158,9
- Inwestycje	18	20 450,7	23 006,8
- dostępne do sprzedaży	18,40	15 468,4	16 788,8
- utrzymywane do terminu wymagalności	18	4 982,3	6 218,0
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	20,40	433,4	104,8
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	21	42 329,7	34 509,0
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	22	105,0	156,8
- Nieruchomości inwestycyjne	23	118,7	118,2
- Rzeczowe aktywa trwałe	24	575,3	544,2
- Wartości niematerialne	25	362,0	342,2
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	26	33,6	14,0
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego		147,5	0,6
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	27	16,5	167,4
- Inne aktywa	28	141,8	159,7
A k t y w a r a z e m		69 723,4	64 517,5

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMirosław Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku**PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH**Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
Z SYTUACJI FINANSOWEJ**Numer
notystan na
31.12.2011stan na
31.12.2010**P A S Y W A****ZOBOWIĄZANIA**

- Zobowiązania wobec innych banków	29	4 961,9	4 039,1
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	30	1 814,7	4 681,4
- Wycena instrumentów pochodnych	17,40	1 694,1	1 292,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	20,40	900,6	600,4
- Zobowiązania wobec klientów	31	52 932,1	47 400,1
- Rezerwy	32	58,1	55,8
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		0,0	138,5
- Inne zobowiązania	33	945,9	656,4
Zobowiązania ogółem		63 307,4	58 864,4

KAPITAŁY

- Kapitał zakładowy	34	130,1	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej		956,3	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	35	20,8	8,6
- Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	35	39,3	47,4
- Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	35	58,2	0,4
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych		30,8	21,1
- Zyski zatrzymane	36	5 178,2	4 486,9
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		6 413,7	5 650,8

- Udziały niekontrolujące		2,3	2,3
---------------------------	--	-----	-----

Kapitały ogółem		6 416,0	5 653,1
------------------------	--	----------------	----------------

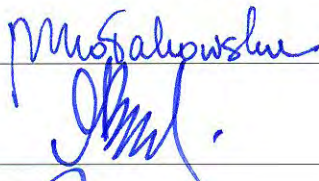
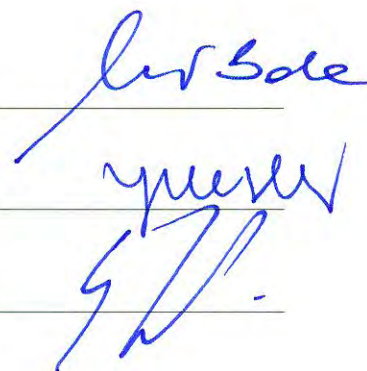
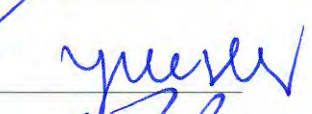
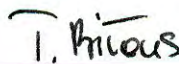
Pasywa razem		69 723,4	64 517,5
---------------------	--	-----------------	-----------------

Współczynnik wypłacalności		12,28%	13,15%
-----------------------------------	--	---------------	---------------

Wartość księgowa		6 414	5 651
-------------------------	--	--------------	--------------

Liczba akcji		130 100 000	130 100 000
---------------------	--	--------------------	--------------------

Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)		49,30	43,43
--	--	--------------	--------------

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMirosław Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku**PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH**Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

okres od 01.01.2011 do 31.12.2011

	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpiecza- jących przepływy pieniężne	Wycena motywacyj- nych programów pracowni- czych	Zyski zatrzymane	Udziały niekontrolu- jące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	8,6	47,4	0,4	21,1	4 486,9	2,3	5 653,1
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	-	880,1	0,0	880,1
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	12,2	-8,1	57,8	0,0	6,4	0,0	68,3
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	36,7	-	-	-	-	-	36,7
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	-24,2	-	-	-	-	-	-24,2
- rozliczenie wyceny papierów reklamowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,3	-	-	-	-	-	-0,3
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-	-2,5	-	-	-	-	-2,5
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-	-	57,8	-	-	-	57,8
- zbycie środków trwałych	-	-	-	-5,6	-	-	6,4	-	0,8
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,7	-195,2	0,0	-185,5
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	-	-	9,7	-	-	9,7
- wypłata dywidendy	-	-	-	-	-	-	-195,2	0,0	-195,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	20,8	39,3	58,2	30,8	5 178,2	2,3	6 416,0

Numer noty: 34, 35, 36

okres od 01.01.2010 do 31.12.2010

	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpiecza- jących przepływy pieniężne	Wycena motywacyj- nych programów pracowni- czych	Zyski zatrzymane	Udziały niekontrolu- jące	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	-1,4	51,1	-1,0	15,9	3 733,4	2,3	4 886,7
Wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	-	753,1	0,0	753,1
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	10,0	-3,7	1,4	0,0	0,4	0,0	8,1
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	-	-	8,5	-	-	-	-	-	8,5
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-	-	2,3	-	-	-	-	-	2,3
- rozliczenie wyceny papierów reklamowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-	-	-0,8	-	-	-	-	-	-0,8
- aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-	-3,6	-	-	-	-	-3,6
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	-	-	1,4	-	-	-	1,4
- zbycie środków trwałych	-	-	-	-0,1	-	-	0,4	-	0,3
Transakcje z akcjonariuszami, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2	0,0	0,0	5,2
- wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	-	-	5,2	-	-	5,2
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	8,6	47,4	0,4	21,1	4 486,9	2,3	5 653,1

Numer noty: 34, 35, 36

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMiroslaw Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE
Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	Numer noty	okres od 01.01.2011 do 31.12.2011	okres od 01.01.2010 do 31.12.2010
DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA			
Zysk (strata) netto		880,1	753,1
Korekty		-2 794,6	-2 043,4
- Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych	11	-41,2	-41,2
- Amortyzacja	8,24,25	132,6	121,0
- Odsetki naliczone (z rachunku zysków i strat)	2	1 851,5	1 627,6
- Odsetki zapłacone		1 509,6	1 385,1
- Odsetki otrzymane		-3 707,5	-3 284,8
- Dywidendy otrzymane	5	-4,8	-4,8
- Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej		-5,7	0,2
- Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	12	237,5	181,0
- Podatek dochodowy zapłacony		-372,0	-279,5
- Zmiana stanu rezerw	32	2,3	0,6
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	21,43	297,6	329,9
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	16,43	19,5	7 563,6
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	18,43	1 363,7	-9 918,5
- Zmiana wyceny instrumentów pochodnych	17	-298,1	506,5
- Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	20	29,4	104,9
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	21,43	-7 786,0	-3 916,1
- Zmiana stanu pozostałych aktywów		65,3	-28,4
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	29,43	918,4	66,8
- Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	30	-2 866,7	3 683,4
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	31,43	5 560,8	-250,0
- Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		299,2	109,3
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		-1 914,5	-1 290,3
DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA			
- Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	23,24	-137,3	-86,3
- Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		7,5	1,3
- Nabycie wartości niematerialnych	25	-78,8	-66,0
- Wykup / sprzedaż aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	18	1 290,4	1 145,0
- Odsetki otrzymane od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	18	260,2	363,3
- Otrzymane dywidendy	5	4,8	4,8
Przepływy netto związane z działalnością inwestycyjną		1 346,8	1 362,1
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA			
- Dywidendy wypłacone	14	-195,2	0,0
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-195,2	0,0
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		104,5	-36,3
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto		-762,9	71,8
Środki pieniężne na początek okresu		3 119,6	3 047,8
Środki pieniężne na koniec okresu	43	2 356,7	3 119,6

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

Małgorzata Kołakowska
Prezes Zarządu BankuMirosław Boda
Wiceprezes Zarządu BankuMichał Bolesławski
Wiceprezes Zarządu BankuJustyna Kesler
Wiceprezes Zarządu BankuOscar Edward Swan
Wiceprezes Zarządu BankuIgnacio Juliá Vilar
Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Tomasz Biłous
Dyrektor Departamentu Rachunkowości
Główny Księgowy Banku

Katowice, dnia 28.02.2012 r.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Polityki rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1. Podstawowe informacje o Banku

ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75.

2. Zakres działania, czas trwania

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Ponadto poprzez pozostałe podmioty zależne Grupa prowadzi działalność maklerską, pośrednictwa i obrotu nieruchomości, wynajmu nieruchomości, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy inne usługi finansowe. Czas trwania Spółki dominującej oraz jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jest nieoznaczony.

3. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130.100.000 zł i dzieli się na 130.100.000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,00 zł każda. W 2011 roku miał miejsce podział wartości nominalnej akcji, który został opisany w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku w punkcie nr 3. Podział wartości nominalnej akcji ING Banku Śląskiego S.A.*

4. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank NV, który według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. ING Bank NV wchodzi w skład Grupy Kapitałowej, określanej na potrzeby niniejszego sprawozdania finansowego jako Grupa ING.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku ING Bank NV był jedynym akcjonariuszem posiadającym 5 i więcej procent głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego Spółka Akcyjna.

Informacje na temat liczby akcji i głosów oraz udziału procentowy akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu zaprezentowane zostały w poniższej tabeli:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów	% ogólnej liczby akcji i głosów na WZ
1.	ING Bank N.V.	97.575.000	75,00

5. Podmiot uprawniony do badania

Podmiotem uprawnionym do badania jest Ernst & Young Audit Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie, Rondo ONZ 1, wpisanym na listę pod nr 130.

6. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa”; „Grupa Kapitałowa”), w skład której na dzień 31 grudnia 2011 roku wchodziły:

- ING Securities S.A. (jednostka zależna, 100% udziału),
- Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. (jednostka zależna, 100% udziału),
- Solver Sp. z o.o. (jednostka zależna, 82,3% udziału).

Ponadto na dzień bilansowy Bank posiadał akcje następującej jednostki stowarzyszonej:

- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. (jednostka stowarzyszona, 20% udziału).

7. Zatwierdzenie sprawozdania za rok ubiegły

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 7 kwietnia 2011 roku.

II. Istotne zdarzenia w 2011 roku

1. Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

- połączenie ING Banku Hipotecznego S.A. z ING Bankiem Śląskim S.A.

W dniu 31 października 2011 r. Sąd Rejonowy w Katowicach Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wydał postanowienie o połączeniu ING Banku Śląskiego S.A. (spółka przejmująca) z jego podmiotem zależnym ING Bankiem Hipotecznym S.A. (spółka przejmowana). W związku z tym, że spółka przejmująca posiadała wszystkie akcje spółki przejmowanej połączenie, stosownie do treści art. 515 ust. 1 ustawy Kodeks spółek handlowych, zostało dokonane bez podwyższenia kapitału zakładowego.

Połączenie zostało dokonane metodą odpowiadającą warunkom metody łączenia udziałów w rozumieniu Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości i polegało na włączeniu do jednostkowego sprawozdania finansowego spółki przejmującej poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów spółki przejmowanej według wartości wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym spółki przejmującej na dzień połączenia. Zidentyfikowane różnice były nieistotne i wynikały głównie ze stosowania w spółce przejmowanej odmiennych stawek amortyzacyjnych. Różnice nie zostały zaksięgowane z uwagi na nieistotność.

- nabycie 100% akcji spółki ING ABL Polska S.A.

W dniu 29 grudnia 2011 roku została podpisana umowa nabycia przez ING Bank Śląski S.A. 1.585.858 akcji spółki ING ABL Polska S.A. (ING ABL), co odpowiada 100% kapitału zakładowego tej spółki. Akcje zostały nabyte przez Bank od ING Lease Holding N.V. z siedzibą w Amsterdamie (Sprzedający). ING ABL jest podmiotem dominującym wobec spółek ING Lease Polska Sp. z o.o. (ING Lease) oraz ING Commercial Finance S.A. (ING CF), w których posiada 100% kapitału zakładowego. Przeniesienie praw własności na Bank nastąpiło zgodnie z zapisami umowy w dniu 1 stycznia 2012 roku.

Celem zakupu spółek, których przedmiotem działalności jest leasing oraz factoring, było poszerzenie oferty produktowej, przede wszystkim dla segmentu korporacyjnego, o produkty kredytowe zabezpieczone aktywami. Rozwiązanie to będzie korzystne zarówno z punktu widzenia klienta, który będzie mógł skorzystać z pełnego zakresu usług finansowych w ramach jednej instytucji, jak również Banku, który będzie mógł efektywniej wykorzystać istniejącą sieć dystrybucji i obsługi klientów.

Zgodnie z umową, cena zakupu została ustalona na poziomie wartości aktywów netto ING ABL według stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku. Do dnia 5 stycznia 2012 roku Bank przekazał Sprzedającemu kwotę przedpłaty w wysokości 213,9 mln zł, co odpowiada wartości aktywów netto spółek ING Lease oraz ING CF na dzień 31 października 2011 roku. Rozliczenie transakcji nastąpi po dokonaniu ostatecznej wyceny aktywów netto przejmowanej spółki na podstawie zaudytowanego skonsolidowanego sprawozdania finansowego ING ABL sporządzonego według stanu na 31 grudnia 2011 roku dla potrzeb przedmiotowej transakcji. Rozliczenie nastąpi najpóźniej do dnia 31 marca 2012 roku.

Rzetelność warunków finansowych transakcji została potwierdzona przez firmę PwC Polska Sp. z o.o., w przedstawionym Bankowi dokumencie Fairness opinion. Transakcja nie będzie miała wpływu na wyniki finansowe ani bilans Grupy za 2011 rok.

2. Zmiany w organach kierowniczych ING Banku Śląskiego S.A.

- Zarząd
 - rezygnacja w dniu 27 czerwca 2011 roku Pana Everta Derksa Droka z funkcji Wiceprezesa Zarządu
- Rada Nadzorcza:
 - rezygnacja w dniu 1 kwietnia 2011 roku Pana Cornelisa Leenaarsa z funkcji członka Rady Nadzorczej
 - rezygnacja w dniu 16 września 2011 roku Pana Césara González-Bueno z funkcji członka Rady Nadzorczej
 - powołanie w dniu 24 października 2011 roku Pana Rolanda Boekhout w skład Rady Nadzorczej

3. Podział wartości nominalnej akcji ING Banku Śląskiego S.A.

W 2011 roku miał miejsce podział wartości nominalnej akcji, uchwała w tej sprawie została podjęta na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. w dniu 24 października 2011 roku. Zmiana ta została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego postanowieniem Sądu Rejonowego w Katowicach z dnia 31 października 2011 roku. Przed zmianą wartość nominalna jednej akcji wynosiła 10 zł. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki). Pierwsze notowanie akcji ING Banku Śląskiego S.A. po podziale ich wartości nominalnej miało miejsce 18 listopada 2011 roku. Cena akcji ING Banku Śląskiego S.A. na dzień 31 grudnia 2011 roku wyniosła 78,60 zł, podczas gdy w analogicznym okresie roku ubiegłego kształtowała się na poziomie 89,40 zł¹.

Decyzja o podziale wartości nominalnej akcji motywowana była następującymi przesłankami:

- zwiększenie dostępności akcji ING Banku Śląskiego S.A. dla większego grona inwestorów, zwłaszcza inwestorów indywidualnych,
- zwiększenie płynności walorów ING Banku Śląskiego S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

4. Sprzedaż papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności

W 2011 roku Bank dokonał sprzedaży dłużnych papierów wartościowych klasyfikowanych do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności. Sprzedaż miała miejsce 20 kwietnia 2011 roku i dotyczyła papierów o wartości nominalnej 1,2 mln zł i terminie wymagalności przypadającym na 24 maja 2011 roku. Sprzedaż miała na celu zamianę papierów o zbliżającym się terminie zapadalności na papiery o dłuższym terminie, które po nabyciu zostały zaklasyfikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Transakcja sprzedaży została wcześniej przeanalizowana pod kątem spełnienia warunków określonych w MSR 39 dotyczących możliwości przedterminowej sprzedaży aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności; w opisywanym

¹ Po doprowadzeniu do porównywalności (podział w stosunku 1:10).

przypadku przedterminowa sprzedaż była dopuszczalna ze względu na bliski (mniej niż 3 miesiące) termin wymagalności papierów wartościowych i niewielki wpływ zmian warunków rynkowych na ich wartość godziwą oraz fakt, że sprzedane papiery nie stanowiły istotnej części portfela papierów wartościowych posiadanych przez Bank. Bank zrealizował dodatni wynik na tej transakcji w wysokości 1,9 mln zł. Wynik został ujęty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na inwestycjach*.

5. Oddalenie powództwa w sprawie unieważnienia uchwał Walnego Zgromadzenia

W sierpniu 2011 roku Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił w całości powództwo Związku Zawodowego Górników w Polsce oraz Związku Zawodowego „Kadra” Pracowników Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. o stwierdzenie nieważności z żądaniem ewentualnego uchylenia uchwał Walnego Zgromadzenia ING Banku Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2011 roku. Uchwały dotyczyły zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego za rok 2010, udzielenia absolutorium z wykonania obowiązków Prezesowi Zarządu ING Banku Śląskiego za rok 2010 oraz zatwierdzenia podziału zysku za rok 2010.

6. Sprzedaż portfela kredytów

W roku 2011 Bank zawarł dwie umowy dotyczące sprzedaży portfela kredytów:

- 1) Umowa z dnia 9 marca 2011 roku z Ultimo Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w Warszawie, dotycząca sprzedaży portfela zidentyfikowanych kredytów trudnych. Łączna kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umowy wynosiła 41,1 mln zł (kwoty główne, odsetki i inne należności poboczne), objętych w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości, bądź w całości spisanych z bilansu Banku. Cena umowna sprzedaży portfela została ustalona na 0,9 mln zł. W efekcie opisywanej umowy Bank zmniejszył o 12,9 mln zł odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności. Wpływ netto na wynik Grupy z tytułu sprzedaży portfela wyniósł +0,2 mln zł.
- 2) Umowa z dnia 3 października 2011 roku z Kredyt Inkaso I Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, dotycząca sprzedaży portfela wierzytelności korporacyjnych klasyfikowanych jako kredyty z przesłanką utraty wartości lub też w całości spisanych z bilansu. Łączna kwota wierzytelności sprzedanych w ramach umowy wynosiła 201,9 mln zł (kwoty główne i odsetki), objętych w istotnej części odpisami z tytułu utraty wartości, bądź w całości spisanych z bilansu Banku. Cena umowna sprzedaży portfela została ustalona na 13,6 mln zł. W efekcie opisywanej umowy Bank zmniejszył o 76,8 mln zł odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności. Wpływ netto na wynik Grupy z tytułu sprzedaży portfela wyniósł +11,3 mln zł.

7. Zawarcie znaczących umów

Data	Rodzaj umowy	Kontrahent	Kwota	Okres trwania
07.07.2011	umowa kredytowa	2 podmioty z sektora finansowego wzajemnie powiązane kapitałowo	max 630,0 mln zł	2 lata
21.07.2011	wspólnie z konsorcjum innych banków aneks do umowy dotyczący podwyższenia programu emisji obligacji	podmiot z branży paliwowo-energetycznej	max 5,0 mld zł z czego na ING Bank Śląski S.A. przypada max 917,0 mln zł	4 lata
28.10.2011	Wspólnie z konsorcjum innych banków aneks do umowy dotyczący podwyższenia programu emisji obligacji	podmiot z branży energetycznej	max 4,3 mld zł z czego na ING Bank Śląski S.A. przypada max 716,4 mln zł	5 lat
20.12.2011	umowa kredytowa - w ramach konsorcjum z innym bankiem	podmiot z sektora sprzedaży hurtowej	max 1,07 mld zł z czego na ING Bank Śląski S.A. przypada max 535,0 mln zł	4 lata

III. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej

1. Zmiany w organach kierowniczych ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 9 stycznia 2012 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. powołała z dniem 1 lutego 2012 roku Pana Ignacio Juliá Vilar na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku.

2. Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

W dniu 5 stycznia 2012 roku została założona spółka ING Usługi dla Biznesu S.A., w której ING Bank Śląski S.A. posiada 100% akcji. Przedmiotem działalności nowoutworzonej spółki jest świadczenie szerokiej gamy usług na rzecz klientów Banku w zakresie obsługi prowadzonej przez nich działalności biznesowej.

3. Zawarcie znaczących umów

- 1) W dniu 19 stycznia 2012 roku ING Bank Śląski S.A. podpisał z firmą ING Lease Polska S.A. umowę kredytową udostępniającą linię kredytową w wysokości 2.040,0 mln zł do dnia 31 stycznia 2013 roku (z możliwością dalszego przedłużenia). Umowa ta zastępuje umowę ramową z dnia 30 stycznia 2006 roku z późniejszymi zmianami, jak również rozwiązuje umowę zastawu finansowego na papierach wartościowych podpisaną pomiędzy Bankiem a ING Lease Polska S.A. w dniu 9 kwietnia 2008 roku z późniejszymi zmianami. Łączne zaangażowanie Banku w odniesieniu do spółki ING Lease Polska S.A. wynosi 2.040,0 mln zł. Kredytobiorca jest powiązany z ING Bankiem Śląskim S.A.
- 2) W dniu 2 stycznia 2012 roku została podpisana z firmą ING Commercial Finance Polska S.A. umowa kredytowa udostępniająca linię kredytową w wysokości 1.365,0 mln zł do dnia 31 stycznia 2013 roku (z możliwością dalszego przedłużenia). Umowa ta zastępuje zawartą pomiędzy Bankiem a ING Commercial Finance Polska S.A. umowę kredytową z dnia 8 września 2006 roku wraz z późniejszymi aneksami, jak również rozwiązuje umowę zastawu finansowego na papierach wartościowych podpisaną pomiędzy Bankiem a ING Commercial Finance Polska S.A. w dniu 9 kwietnia 2008 roku z późniejszymi aneksami. Łączne zaangażowanie Banku w odniesieniu do spółki ING Commercial Finance Polska S.A. wynosi 1.695,0 mln zł. Kredytobiorca jest powiązany z ING Bankiem Śląskim S.A.

IV. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów, skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres od 01.01.2011 roku do 31.12.2011 roku oraz skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31.12.2011 roku wraz z danymi porównywalnymi zostały sporządzone przy zastosowaniu takich samych zasad rachunkowości dla każdego z okresów.

1. Kontynuacja działalności

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki wchodzące w skład Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości, tzn. przez okres co najmniej 1 roku od dnia bilansowego. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania przez Zarząd Banku nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową.

2. Działalność zaniechana

W 2011 i 2010 roku w Grupie nie wystąpiła działalność zaniechana.

3. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2011 rok zawiera dane Banku, jego jednostek zależnych (razem zwanych „Grupą”) oraz udziały w jednostce stowarzyszonej.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

4. Okres sprawozdania i dane porównawcze

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla pozycji ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień

31 grudnia 2010 roku,

- dla pozycji ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku.

5. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa uwzględniła następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2011 roku lub po tej dacie:

Zmiana	Zakres	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSR 32 Instrumenty finansowe: Prezentacja	Mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 lutego 2010 roku. Zmiana dotyczy sposobu ujmowania określonych praw poboru w sytuacji, gdy emitowane instrumenty finansowe są denominowane w walucie innej niż waluta funkcjonalna emitenta.	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 24 Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych	Mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2011 roku lub później. Wprowadzone zmiany dotyczą uproszczenia definicji podmiotu powiązanego i usunięcia przy tym pewnych wewnętrznych niespójności oraz zwolnienia jednostek związanych z rządem z niektórych wymogów ujawnienia informacji.	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 1 Ograniczone zwolnienie jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy z ujawniania informacji porównawczych zgodnie z MSSF 7	Mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 lipca 2010 roku.	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
KIMSF 14 Przedpłaty w ramach minimalnych wymogów finansowania	Mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2011 roku. Interpretacja dotyczy programów określonych świadczeń objętych minimalnymi wymogami finansowania, których przedpłata traktowana jest jako składnik aktywów finansowych.	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
KIMSF 19 Regulowanie zobowiązań finansowych przy pomocy instrumentów kapitałowych	Mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się po 1 lipca 2010 roku. Interpretacja zawiera wytyczne dotyczące ujmowania przez dłużnika instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez niego w następstwie renegotjacji warunków zobowiązania finansowego w celu pełnego lub częściowego uregulowania tego zobowiązania.	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany wynikające z corocznego przeglądu MSSF mające zastosowanie do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2011 roku	Coroczny przegląd ma na celu udoskonalenie i doprecyzowanie międzynarodowych standardów rachunkowości. Większość zmian precyzuje istniejące MSSF lub wprowadza poprawki do nich lub też stanowi zmiany wynikające z uprzednich zmian do MSSF. Zmiany do MSSF 1, MSSF 3, MSSF 7, MSR 1, MSR 27, MSR 34 i KIMSF 13 obejmują zmiany obowiązujących wymogów lub też stanowią dodatkowe objaśnienia dotyczące stosowania tych wymogów.	Treść sprawozdania została zaktualizowana pod kątem wprowadzonych zmian, w szczególności w zakresie MSSF 7, jednak wprowadzone zmiany nie wywarły istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują ponieważ nie zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, lub zostały zatwierdzone przez Unię Europejską ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana	Zakres	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych	Wprowadzone zmiany są rezultatem wspólnych prac IASB i FASB (analogiczne zmiany zostały wprowadzone w US GAAP) i dotyczą wytycznych w zakresie prezentacji pozycji w innych całkowitych dochodach.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że zmiana wpłynie na strukturę sprawozdania finansowego Grupy, jednak jej wpływ będzie nieistotny.
MSR 12 Podatek dochodowy	Zmiany dotyczą kwestii ujęcia przychodu w zależności od oczekiwania jednostki, czy odzyska wartość bilansową określonego aktywu w trakcie jego użytkowania lub sprzedaży.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe.
MSR 19 Świadczenia pracownicze	Wprowadzone zmiany dotyczą usunięcia możliwości odraczania rozpoznania przychodów i kosztów (tj.: wyeliminowanie tzw. „metody korytarzowej”), prezentacji w innych całkowitych dochodach oraz wymagań w zakresie ujawnień.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że zmiana wpłynie na strukturę sprawozdania finansowego Grupy, jednak jej wpływ będzie nieistotny.
MSR 27 Jednostkowe sprawozdania finansowe	Zmiana wprowadza konieczność ujmowania w jednostkowym sprawozdaniu finansowym inwestycji w jednostkach zależnych, jednostkach współkontrolowanych oraz jednostkach stowarzyszonych wg kosztu albo zgodnie z zasadami określonymi w MSSF 9 Instrumenty finansowe. Zmianie uległa także nazwa standardu.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	Zmiany dotyczą zasad rachunkowości inwestycji w jednostki stowarzyszone oraz określają wymagania, które muszą być spełnione w celu stosowania rachunkowości wg metody praw własności dla inwestycji w jednostki stowarzyszone oraz jednostki współkontrolowane.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 32 Instrumenty finansowe: prezentacja	Zmiana precyzuje znaczenie pojęcia „posiadać bieżącą możliwość do wyegzekwowania prawa do przeprowadzania kompensaty” oraz że pewne systemowe rozliczenia brutto mogą być traktowane jako ekwiwalent rozliczenia netto.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

MSSF 1 Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy: znacząca hiperinflacja i usunięcie stałych dat dla stosujących MSSF po raz pierwszy	Zmiana precyzuje wytyczne w zakresie wznowienia prezentacji sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF, po okresie w którym waluta funkcjonalna była narażona na znaczącą hiperinflację umożliwiając tym samym danej jednostce spełnienie wymagań MSSF oraz usunięcie stałych dat zastosowania MSSF po raz pierwszy	Brak istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnienia	Zmiana precyzuje wymagania w zakresie ujawnień dotyczących transakcji przeniesienia aktywów finansowych. Zmiana wymagań w zakresie ujawnień dotyczących kompensowania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe.
MSSF 9 Instrumenty finansowe	Standard jest rezultatem prac pierwszej fazy projektu IASB nad zastąpieniem MSR 39 i obejmuje klasyfikację i wycenę aktywów i zobowiązań finansowych. W kolejnych fazach IASB zajmie się rachunkowością zabezpieczeń oraz trwałą utratą wartości aktywów finansowych. Zmiana dotyczy przesunięcia obowiązkowej daty zastosowania standardu z 1 stycznia 2013 na 1 stycznia 2015.	Implementacja standardu wpłynie na strukturę sprawozdania finansowego niemniej jednak Grupa dokona pełnej oceny wpływu nowego standardu kompleksowo razem wytycznymi dotyczącymi rachunkowości zabezpieczeń oraz utraty wartości, które nie zostały jeszcze opublikowane.
MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	Nowy standard prezentujący wytyczne w zakresie konsolidacji sprawozdań finansowych w tym w szczególności precyzujący przesłanki potwierdzające konieczność uwzględnienia jednostek w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 11 Wspólne przedsięwzięcia	Nowy standard określa wymagania dotyczące ujmowania i wyceny w zakresie wspólnych przedsięwzięć.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 12 Ujawnienia udziałów w innych jednostkach	Nowy standard dotyczy ujawnień w zakresie udziałów w innych jednostkach.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe. Z wstępnych analiz wynika, że wprowadzona zmiana nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 13 Wycena według wartości godziwej	Nowy standard zawierający wytyczne dotyczące wyceny według wartości godziwej.	Grupa jest w trakcie analizy wpływu zmian na sprawozdanie finansowe.
KIMSF 20 Koszty izolacji w fazach produkcji kopalni odkrywkowych	Interpretacja wyjaśnia, kiedy produkcyjne zdjęcie izolacji powinno prowadzić do ujęcia składnika aktywów oraz sposobu, w jaki to aktyw powinno być wycenione w momencie początkowego ujęcia jak i w okresach późniejszych.	Nie dotyczy.

V. Znaczące zasady rachunkowości

1. Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano koncepcję wartości godziwej dla nieruchomości własnych i nieruchomości inwestycyjnych oraz aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, w tym instrumentów pochodnych, oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości amortyzowanego kosztu pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży wykazywane są w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2. Zastosowanie szacunków

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w notach objaśniających.

Szacunki i założenia, przyjęte do prezentowania wartości aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów, dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Przyjęte założenia dotyczące przyszłości i dostępne źródła danych tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki uwzględniają przewidywane na dzień bilansowy przyczyny/źródła niepewności. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Poniżej opisane zostały najistotniejsze szacunki księgowe dokonane przez Grupę.

2.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa ocenia czy na datę bilansową istnieją obiektywne dowody utraty wartości pojedynczych składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Aktywa finansowe lub grupa aktywów finansowych utraciła wartość, a straty z tytułu utraty wartości zostały poniesione, gdy istnieje obiektywny dowód utraty wartości, jako następstwo jednego lub większej ilości zdarzeń. Wystąpienie takiego zdarzenia lub szeregu zdarzeń wpływa bezpośrednio na szacowanie przyszłych przepływów finansowych związanych z tymi aktywami. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji płatniczej kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie,

którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

Do określenia utraty wartości lub jej odwrócenia niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. W sytuacji, gdy istnieje obiektywny dowód, że nastąpiła utrata wartości kredytów i należności wykazywanych według zamortyzowanego kosztu, wielkość straty ustalana jest jako różnica między wartością księgową aktywów a bieżącą wartością oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych według efektywnej stopy procentowej. Jeżeli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości ulegnie zmniejszeniu, a zmniejszenie to można w sposób obiektywny powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się poprzez skorygowanie wartości bilansowej aktywa. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat do wartości nie wyższej niż kwota poprzedniego odpisu.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby. Ponadto dokonuje się testowania na danych historycznych celem porównania wartości rzeczywistych z szacunkami utraty wartości kredytów.

2.2. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

Grupa dokonuje systematycznych przeglądów poziomu ryzyka kredytowego dla portfela instrumentów pochodnych.

Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi mającymi datę rozliczenia w przyszłości (transakcje aktywne, nierozliczone na dzień bilansowy) jest zgodne z podejściem stosowanym przez Grupę dla celów oceny ryzyka kredytowego wynikającego z należności kredytowych. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z wykorzystaniem wiedzy eksperckiej i wartości współczynników PD, LGD oraz oczekiwanej ekspozycji kredytowej. W 2011 roku Grupa doprecyzowała metodologię szacowania korekty wyceny o element wynikający z ryzyka kredytowego negatywnych ekspozycji przed ryzykiem kredytowym Grupy.

Dodatkowo, dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych na dzień bilansowy Grupa dokonała odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości.

Powyższe dwa typy korekt wartości godziwej zostały w różny sposób odzwierciedlone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla transakcji niezapadłych zostały zaprezentowane w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*, natomiast odpisy dla transakcji zapadłych w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*. Jeżeli transakcja, dla której w poprzednim okresie sprawozdawczym została dokonana korekta wartości godziwej w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany* staje się zapadła lub podlega restrukturyzacji, to kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej zostaje przeniesiona do pozycji bilansowej *Odpisy z tytułu utraty wartości* a dotworzona część odpisu dla takiej już zapadłej transakcji jest prezentowana w rachunku zysków i strat w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*. Tak więc na wynik finansowy wpływa tylko kwota nadwyżki aktualnego odpisu (lub dokonanego umorzenia) dla transakcji zapadłej nad kwotą korekty wartości godziwej utworzoną w sytuacji gdy transakcja ta była jeszcze niezapadła.

Grupa dodatkowo szacuje poziom ryzyka związanego z opcjami walutowym wynikający z:

- zmiany wyceny w wartości godziwej instrumentów pochodnych skorelowanych z poziomem kursów walut,
- zmiany w zakresie dokonywanej przez Grupę oceny ryzyka kredytowego kontrahentów.

Ocena jest przeprowadzana na dzień bilansowy przyjmując poziom wycen z tej daty i z uwzględnieniem oceny ryzyka przeprowadzonej na ten dzień. Grupa dokonuje okresowych ocen sytuacji finansowej klientów posiadających podobne instrumenty.

2.3. Utrata wartości innych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości składników aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwanej. Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków, co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), innych czynników. Przyjęcie odmiennych założeń wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych. Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które co do zasady również opierają się na szacunkach.

2.4. Wycena instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach

Wartość godziwą instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się poprzez zastosowanie technik wyceny. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny opcji z uwzględnieniem wyceny ryzyka kontrahenta.

Modele wyceny stosowane przez Grupę, podlegają weryfikacji przed ich zastosowaniem. W miarę możliwości do modeli wprowadzane są wyłącznie dane możliwe do obserwacji pochodzące z aktywnego rynku, jednakże w pewnych okolicznościach stosowane jest oszacowanie niepewności przez Grupę (takich jak ryzyko kontrahenta, zmienności i korelacje rynkowe). Zmiana założeń dotyczących tych czynników może wpłynąć na wyceny niektórych instrumentów finansowych.

2.5. Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe

Grupa tworzy rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe zgodnie z MSR 19. Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy wyliczana jest metodą aktuariálną przez niezależnego aktuarusza jako wartość obecna przyszłych, długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji.

Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do warunków makroekonomicznych jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych. Podstawą do obliczenia rezerwy dla pracowników jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej lub odprawy rentowej, jaką Grupa zobowiązuje się wypłacić na podstawie Regulaminu Wynagradzania obowiązującego w każdej jednostce Grupy.

Przewidywana kwota odprawy obliczana jest, jako iloczyn następujących czynników:

- przewidywanej kwoty podstawy wymiaru odprawy emerytalnej lub rentowej, zgodnie z zapisami Regulaminu Wynagradzania dla każdego Podmiotu,
- przewidywanego wzrostu podstawy wymiaru do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego,
- współczynnika procentowego uzależnionego do stażu pracy (zgodnie z zapisami Regulaminu Wynagradzania).

Obliczona w powyższy sposób kwota jest dyskontowana aktuarialnie na dzień zakończenia roku. Zgodnie z wymogami MSR 19 stopa dyskonta finansowego dla obliczenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych, ustalana jest na podstawie rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych, których waluta i termin wykupu są zbieżne z walutą i szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych.

Zdyskontowaną kwotę pomniejsza się o zdyskontowane aktuarialnie na ten sam dzień kwoty rocznych odpisów na rezerwę, dokonanych na powiększenie rezerwy na pracownika. Dyskonto aktuarialne oznacza iloczyn dyskonta finansowego i prawdopodobieństwa dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego, jako pracownika Grupy.

Kwota rocznych odpisów oraz prawdopodobieństwo obliczane są na bazie modeli, w których wzięte są pod uwagę trzy następujące ryzyka:

- możliwości zwolnienia się z pracy,
- ryzyko całkowitej niezdolności do pracy,
- ryzyko śmierci.

Możliwość zwolnienia się z pracy przez pracownika szacowana jest z zastosowaniem rozkładu prawdopodobieństwa, przy uwzględnieniu danych statystycznych Grupy. Prawdopodobieństwo zwolnienia się pracownika jest uzależnione do wieku pracownika i jest stałe w ciągu każdego roku pracy.

Ryzyko śmierci wyrażone zostało w postaci najnowszych danych statystycznych z polskich tabel trwania życia dla mężczyzn i dla kobiet, publikowanych przez GUS, na dzień dokonania wyceny.

Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej aktualizowana jest w okresach rocznych.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Zgodnie z tą metodą ustalając zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń, Grupa ujmuje ustaloną część zysków/strat aktuarialnych jako przychody lub koszty, jeśli wartość netto skumulowanych nie ujętych zysków i strat aktuarialnych na koniec poprzedniego okresu sprawozdawczego przekracza wyższą z następujących dwóch wielkości:

- 10% wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na ten dzień (przed odliczeniem aktywów programu),
- 10% wartości godziwej aktywów programu na ten dzień.

Część zysków i strat aktuarialnych, przekraczająca tak określony limit jest ujmowana w rachunku zysków i strat w wysokości równej ilorazowi nadwyżki wymienionej powyżej i przewidywanego średniego, pozostałego okresu zatrudnienia pracowników Grupy. Grupa prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość netto zobowiązania, na które składa się wartość bieżącą zobowiązania oraz nieujęte zyski/straty aktuarialne. Potencjalny wpływ implementacji planowanych zmian wytycznych MSR 19 na sprawozdanie

finansowe Grupy, który jest szacowany jako nieistotny, co zostało przedstawione w rozdziale IV. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej w punkcie dotyczącym zmian w standardach rachunkowości

3. Podstawy konsolidacji

3.1. Jednostki zależne

Jednostkami zależnymi są te podmioty, które są kontrolowane przez Bank. Kontrola ta istnieje wówczas, gdy Bank ma bezpośredni lub pośredni wpływ na politykę finansową i operacyjną podmiotu, który pozwala mu na osiąganie korzyści ekonomicznych z działalności tego podmiotu. O sprawowaniu kontroli można mówić również wtedy, gdy jednostka dominująca posiada połowę lub mniej praw głosu w danej jednostce gospodarczej i jeżeli:

- dysponuje więcej niż połową praw głosu na mocy umowy z innymi inwestorami,
- posiada zdolność kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki gospodarczej na mocy statutu lub umowy,
- posiada zdolność mianowania lub odwoływania większości członków zarządu lub odpowiadającego mu organu, gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką lub
- dysponuje większością głosów na posiedzeniach zarządu lub odpowiadającego mu organu gdzie taki zarząd lub organ sprawuje kontrolę nad jednostką.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od momentu przejęcia kontroli do chwili jej ustania.

3.2. Prawne połączenie spółek

W przypadku rozliczania transakcji łączenia Banku z jednostką zależną od Banku (pozostającą pod wspólną kontrolą) Grupa stosuje metodę odpowiadającą warunkom metody łączenia udziałów w rozumieniu Ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości.

Metoda ta polega na włączeniu do jednostkowego sprawozdania finansowego Banku poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów łączonej spółki zależnej, według wartości wykazywanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym podmiotu dominującego na dzień połączenia. Połączenie nie wpływa na dane porównywalne i w związku z tym nie wymaga ich przekształcenia.

Metoda przejęcia stosowana jest przy rozliczaniu nabycia jednostek od stron niepowiązanych. W dniu przejęcia Grupa ujmuje, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania z uwzględnieniem warunków ujmowania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej.

3.3. Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący

wpływ wygasa.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia. Udział Grupy w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś jej udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych kapitałach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Grupy w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki stowarzyszonej.

3.4. Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

4. Waluty obce

4.1. Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Grupy wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Grupy.

4.2. Transakcje w walutach obcych

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym w danym dniu. Różnice kursowe powstające z rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji szczegółowej *Wynik z pozycji wymiany*, będącej elementem linii *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Różnice kursowe z tytułu takich pozycji, jak instrumenty kapitałowe zaklasyfikowane do aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w kapitale z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

5. Aktywa i zobowiązania finansowe

5.1. Klasyfikacja

Grupa klasyfikuje instrumenty finansowe do następujących kategorii: składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

5.1.1. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Są to składniki aktywów lub zobowiązań finansowych spełniające jeden z poniższych warunków:

- są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu. Składniki aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w nieodległym terminie lub są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie w celu generowania zysków osiąganych w krótkich terminach. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu, chyba że instrument pochodny jest wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym,
- przy początkowym ujęciu został wyznaczony przez Grupę jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wyznaczenie takie Grupa może zastosować tylko wówczas gdy:
 - wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione;
 - zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
 - grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Grupy.

5.1.2. Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności

Są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami oraz o ustalonym terminie wymagalności, względem których Grupa ma stanowczy zamiar i jest w stanie utrzymać w posiadaniu do upływu terminu wymagalności, inne niż spełniające definicję pożyczek i należności. W przypadku sprzedaży lub przekwalifikowania inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności o wartości większej niż nieznaczną w stosunku do całkowitej kwoty inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności przed terminem wymagalności, cała kategoria inwestycji podlega przeklasyfikowaniu do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży. W takim przypadku

przez okres 2 lat Grupa nie może kwalifikować do kategorii inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności żadnych aktywów finansowych.

5.1.3. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności są aktywami finansowymi niebędącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które jednostka zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie i które klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu bądź te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które klasyfikuje się jako dostępne do sprzedaży.

Do kategorii pożyczek i należności należą kredyty i pożyczki udzielone innym bankom i klientom włączając skupione wierzytelności, dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku, spełniające definicję pożyczek i należności.

5.1.4. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące pożyczkami i należnościami, inwestycjami utrzymywanymi do terminu wymagalności, ani aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy.

5.1.5. Pozostałe zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe będące wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce niezakwalifikowane do grupy wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy mające charakter depozytu lub pożyczki otrzymanej.

5.1.6. Gwarancje finansowe

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjenta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjenta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

5.2. Ujmowanie

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się stosownie

z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji metodą księgowania w dniu rozliczenia transakcji – dniu, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Pożyczki i należności są rozpoznawane w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy.

5.3. Usunięcie z bilansu

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Grupy w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w bilansie,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest nadal ujmowany w bilansie Grupy, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest z bilansu wyłączany do wysokości wynikającej z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Grupa usuwa pożyczki i należności lub ich części z bilansu, jeżeli prawa dotyczące umowy kredytowej wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw lub dokona sprzedaży kredytu.

Najczęściej Grupa spisuje należności w ciężar odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w przypadku stwierdzenia nieściągalności aktywów finansowych.

Kwoty należności spisanych odzyskane w późniejszych okresach pomniejszają wartość odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

5.4. Wycena

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nie klasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, nie dokonując pomniejszania o koszty transakcji, jakie mogą być poniesione przy sprzedaży lub innym sposobie usunięcia z aktywów, za wyjątkiem:

- pożyczek i należności, które wycenia się według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej;
- inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności, które wycenia się według

zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej;

- inwestycji w instrumenty kapitałowe nie posiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a także powiązane z nimi instrumenty pochodne, które muszą zostać rozliczone przez dostawę nie kwotowanych instrumentów kapitałowych, które wycenia się według kosztu.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według amortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się w wartości godziwej z wyjątkiem zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązanym z instrumentem kapitałowym nie kwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu, wycenianego według kosztu, gdyż jego wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona;
- zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia z bilansu lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane są według amortyzowanego kosztu lub w kwocie wymaganej zapłaty.

Udzielone gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z:

- kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji;
- kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

5.5. Przekwalifikowanie

Przy obecnej skali działalności Grupy mają zastosowanie opisane niżej zasady dotyczące przekwalifikowania.

Określony składnik aktywów finansowych zaklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, może zostać przeklasyfikowany z tej kategorii w przypadku, gdy spełnia definicję pożyczek i należności oraz gdy Grupa ma zamiar i możliwość utrzymać ten składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego wymagalności. Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania uznaje się odpowiednio za jego nowy koszt lub nowy amortyzowany koszt.

W przypadku składnika aktywów finansowych z określonym terminem wymagalności, zyski lub straty ujęte w kapitałach własnych do dnia przekwalifikowania, amortyzuje się i ujmuje w rachunku zysków i strat przez okres pozostały do terminu wymagalności. Wszelkie różnice pomiędzy nowym amortyzowanym kosztem a kwotą umorzeniową amortyzuje się przez okres do terminu wymagalności instrumentu, podobnie do amortyzacji premii lub dyskonta. Amortyzacja prowadzona jest przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

W przypadku składnika aktywów o nieokreślonym terminie wymagalności zyski i straty pozostają w kapitale własnym do momentu sprzedaży lub wyzbycia się go w inny sposób, kiedy to ujmuje się je w rachunku zysków i strat.

5.6. Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, nie stanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, zakwalifikowanego jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- zyski lub straty wynikające z wyceny do wartości godziwej składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym.

Odsetki wyliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Z chwilą wystąpienia utraty wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Grupa obciąża rachunek zysków i strat kwotą odsetek umownych niezapłaconych na dzień wystąpienia utraty wartości. Od tej chwili Grupa nalicza odsetki od wartości składników aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych pomniejszonej o wartość dokonanego odpisu z tytułu utraty wartości. Odsetki są naliczane przy użyciu stopy procentowej stosowanej dla celów kalkulacji odpisów z tytułu utraty wartości składników aktywów finansowych. W dalszej kolejności wartość ta jest korygowana o spłacone w danym okresie odsetki umowne.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości składnika aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży wyrażonego w walucie obcej ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym tylko w odniesieniu do aktywów niepieniężnych, natomiast różnice kursowe generowane przez aktywa pieniężne (np. papiery dłużne) zaliczane są do rachunku zysków i strat.

W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych z bilansu skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, iż nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych zaliczonego do dostępnych do sprzedaży, to Grupa rozpoznaje odpis aktualizujący w sposób opisany w punkcie dotyczącym utraty wartości składników aktywów finansowych. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych kwotowanych na aktywnym rynku (w tym papierów wartościowych) ustalana jest w oparciu o cenę kupna (bid price) dla pozycji długiej i sprzedaży (offer price) dla pozycji krótkiej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku papierów wartościowych, które nie są notowane na aktywnym rynku Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe,
- poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,

- poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

5.7. Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji, które będą poniesione przy ich sprzedaży. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty.

Grupa oddziela i ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych. Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym oraz instrument pochodny powodujący, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną.

Grupa oddziela wbudowane instrumenty pochodne od umowy zasadniczej i ujmuje je analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej oraz umowa zasadnicza nie jest wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie zostały desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczone do obrotu i wyceniane w wartości godziwej.

5.7.1. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

Grupa wyznacza pewne instrumenty pochodne jako zabezpieczenie wartości godziwej lub zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, jeśli spełnione są następujące warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia sporządzono sformalizowaną dokumentację powiązania zabezpieczającego, w której określono przyjęty przez Grupę cel zarządzania ryzykiem oraz strategię zabezpieczania. W dokumentacji Grupa wyznacza instrument zabezpieczający, który zabezpiecza daną pozycję lub transakcję oraz określa rodzaj ryzyka, przed którym się zabezpiecza. Grupa określa sposób, w jaki będzie oceniana skuteczność instrumentu zabezpieczającego w równoważeniu zmian przepływów środków pieniężnych z tytułu zabezpieczanej transakcji, w zakresie ograniczenia ryzyka, przed którym Grupa się zabezpiecza,
- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wrażliwością na zmiany stopy procentowej lub na zmiany kursu waluty,

- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego,
- skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania.

a) Zabezpieczenie wartości godziwej

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj. pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat; zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Z uwagi na powyższe ewentualna nieefektywność strategii (tj. brak pełnego kompensowania zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego) ujawniana jest od razu w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty wynikające z niezabezpieczonego ryzyka ujmuje się w kapitale własnym.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zakwalifikowanych do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela pożyczek i należności przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

b) Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, które stanowią efektywną część powiązania zabezpieczającego, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów, natomiast nieefektywną część zysków lub strat

związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski i straty ujęte w kapitale własnym (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu zabezpieczenia wielkości przyszłych przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów/pasywów Grupy lub portfela wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych oraz wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany kursu walut obcych.

5.7.2. Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie spełniających kryteriów rachunkowości zabezpieczeń wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej wynikające z bieżącego naliczania kuponu odsetkowego prezentowane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych* natomiast pozostała część zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Zmiany wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych dekomponowane są na trzy elementy, które prezentowane są w następujący sposób:

- zmiany wartości godziwej wynikające z bieżącego naliczenia punktów swapowych/forwardowych prezentowane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych*,
- zmiany wartości godziwej z tytułu zmian kursów walutowych prezentowane są w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*,
- pozostała część zmiany wartości godziwej (tj. z tytułu zmiany stóp procentowych) prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

5.8. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe Grupa kompensuje i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następują jednocześnie.

W celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych Grupa zawiera specjalne porozumienia ramowe z kontrahentami, z którymi zawiera transakcje o znacznym wolumenie. Specjalne porozumienia ramowe nie umożliwiają kompensowania aktywów i zobowiązań finansowych, ponieważ zazwyczaj rozliczane są w kwotach brutto.

5.9. Transakcje repo, reverse repo i pożyczek papierów wartościowych

Grupa prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu.

Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu.

Transakcje repo i reverse repo są wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są usuwane z bilansu i podlegają wycenie wg zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa desygnuje transakcje sell-buy-back oraz buy-sell-back do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zmiany wartości godziwej rozpoznanych aktywów i zobowiązań finansowych prezentowane są w rachunku zysków i strat w pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

Pożyczone papiery wartościowe od innych jednostek nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy. W przypadku ich sprzedaży przez Grupę powstają aktywa finansowe w postaci środków pieniężnych uzyskanych ze sprzedaży oraz wyceniane do wartości godziwej zobowiązanie odzwierciedlające obowiązek zwrotu pożyczonych papierów wartościowych. Wartość godziwa zobowiązania równa jest wartości godziwej pożyczonych papierów wartościowych.

5.10. Utrata wartości

5.10.1. Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywów finansowych lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wyłącznie, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów zalicza się uzyskane przez posiadacza składnika aktywów informacje dotyczące następujących zdarzeń powodujących stratę:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub należności głównej powyżej 90 dni;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysoce prawdopodobna upadłość pożyczkobiorcy lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe;
- pozyskane informacje wskazują na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych

przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych.

W pierwszej kolejności Grupa ocenia, czy występują obiektywne przesłanki utraty wartości dla istotnych składników aktywów finansowych, oraz czy dowody takie występują dla aktywów, które są indywidualnie nieistotne. Podstawą tego procesu jest podział portfela kredytowego Grupy na istotne ekspozycje kredytowe (kryterium wysokości zaangażowania) oraz pozostałe homogeniczne grupy kredytów. Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych ocenianego indywidualnie nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości lub istnieją przesłanki utraty wartości, ale oszacowane odpisy aktualizacyjne są równe zero, składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Grupy te następnie podlegają kolektywnej ocenie pod kątem utraty wartości. Składniki aktywów finansowych, dla których wykazana została strata z tytułu utraty wartości w oparciu o analizę indywidualną, nie są uwzględniane w kolektywnej ocenie utraty wartości. Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, aktywa finansowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego w ramach danego portfela.

Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek i należności lub inwestycji utrzymywanych do terminu wymagalności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

Jeżeli istniejące obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z w/w aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Przyszłe przepływy pieniężne w grupie aktywów finansowych, dla których utrata wartości oceniana jest kolektywnie, są szacowane na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Dane historyczne dotyczące strat są korygowane na podstawie dostępnych bieżących danych (w celu odzwierciedlenia oddziaływania bieżących warunków, które nie miały wpływu w ocenianym okresie) jak też, korygowane poprzez wyeliminowanie czynników mających wpływ na dane historyczne, a nie występujących obecnie. Grupa regularnie sprawdza metodologię i założenia przyjęte do oszacowania przyszłych przepływów pieniężnych w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi.

W celu wyliczenia kwoty odpisu na ekspozycje bilansowe analizowane grupowo wykorzystuje się, między innymi, prawdopodobieństwo wystąpienia straty (zmodyfikowany parametr PD). Modyfikacje parametru PD pozwalają na uwzględnienie specyfiki poszczególnych produktów oraz okresów ujawniania się strat na tych produktach. Podejście to w szczególności pozwala na wykrycie:

- już zaistniałych strat,
- strat, które wystąpiły na dzień oceny utraty wartości, lecz jeszcze nie zostały udokumentowane (tzw. rezerwa na straty kredytowe, dla których nastąpiła utrata wartości, ale nie zostały zaraportowane – IBNR).

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów poprzez dokonanie odpisów aktualizujących, zaś kwota straty (utworzonego w okresie

odpisu aktualizującego) obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat poprzez dokonanie odpowiedniej korekty odpisów aktualizujących.

5.10.2. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, jeśli zmniejszenie wartości godziwej tych aktywów ujmowane było bezpośrednio w kapitale własnym i występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości tego składnika, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym wyksięguje się z kapitału własnego i ujmuje w rachunku zysków i strat, nawet jeśli składnik aktywów finansowych nie został wyłączony z bilansu.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat, stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Straty z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat. Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat.

5.10.3. Aktywa finansowe wyceniane według kosztu

Jeśli występują obiektywne dowody, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wyceniany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony przez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę straty z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych. Tak ustalonych strat z tytułu utraty wartości nie poddaje się odwróceniu.

6. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna to nieruchomość (grunt, budynek, lub część budynku lub też oba te elementy), którą Grupa (działając jako właściciel lub leasingobiorca w leasingu finansowym) traktuje jako źródło przychodów z czynszów lub utrzymuje w posiadaniu ze względu na przyrost jej wartości, względnie obie te korzyści. Jednocześnie nieruchomość taka:

- jest zajmowana przez Grupę tylko w nieznacznym stopniu,
- nie jest przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności Grupy.

W związku z tym przepływy środków pieniężnych uzyskiwane dzięki nieruchomości

inwestycyjnej są w dużej mierze niezależne od pozostałych aktywów będących w posiadaniu Grupy.

Nieruchomość inwestycyjna początkowo ujmowana jest wg ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnej wyceniana jest w oparciu o model wartości godziwej. Zysk lub strata wynikająca ze zmiany wartości odnoszona jest do zysku lub straty netto okresu, w którym wystąpiła zmiana. Szacunek wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnej odzwierciedla warunki rynkowe na dzień bilansowy.

7. Aktywa niefinansowe

7.1. Rzeczowe aktywa trwałe

7.1.1. Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem budynków i gruntów wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne / umorzeniowe oraz z tytułu trwałej utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia / koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Budynki i grunty wykazuje się według modelu opartego na wartości przeszacowanej tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się w wartości przeszacowanej, stanowiącej jej wartość godziwą na dzień przeszacowania, pomniejszonej o kwotę późniejszej zakumulowanej amortyzacji i późniejszych zakumulowanych odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Przeszacowania przeprowadza się na tyle regularnie, aby wartość bilansowa nie różniła się w sposób istotny od wartości, która zostałaby ustalona przy zastosowaniu wartości godziwej na dzień bilansowy.

Efekt przeszacowania jest odzwierciedlony w rezerwie rewaluacyjnej/kapitale z aktualizacji w przypadku wzrostu wartości lub w rachunku zysków i strat w przypadku spadku wartości bilansowej składnika. Jednakże zwiększenie wartości ujmowane jest jako przychód w rachunku zysków i strat w takim zakresie, w jakim odwraca ono zmniejszenie wartości z tytułu przeszacowania tego samego składnika aktywów, które poprzednio ujęto jako koszt danego okresu w rachunku zysków i strat. Analogicznie zmniejszenie wartości aktywa wynikające z przeszacowania rozlicza się z odnośną nadwyżką powstałą w wyniku poprzednio dokonanego przeszacowania tego aktywa. Całość nadwyżki z przeszacowania realizuje się w momencie wycofania z użycia lub zbycia składnika aktywów.

7.1.2. Nakłady ponoszone w terminie późniejszym

Grupa ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo, że Grupa uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia

lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

7.2. Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej.

Do wartości niematerialnych klasyfikowane są aktywa spełniające następujące wymagania:

- można je wyodrębnić lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno indywidualnie, jak też łącznie z powiązanymi z nimi umowami, składnikami aktywów lub zobowiązań,
- wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, bez względu na to, czy podlegają one przeniesieniu lub wyodrębnieniu z jednostki gospodarczej lub innych praw i obowiązków.

7.2.1. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki sumy:

- przekazanej zapłaty,
- kwoty wszelkich niekontrolujących (mniejszości) udziałów w jednostce przejmowanej oraz
- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej,

nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Wartość firmy prezentowana w sprawozdaniu finansowym Grupy ujęta została w oparciu o wymagania obowiązujące na dzień zastosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy tj.: według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Test na utratę wartości przeprowadza się na dzień bilansowy. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości.

7.2.2. Oprogramowanie komputerowe

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.2.3. Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

7.2.4. Późniejsze nakłady

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

7.3. Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania (efekt takiej zmiany jest zgodnie z MSR 8 odnoszony do rachunku zysków i strat).

W przypadku budynków podlegających wycenie do wartości godziwej saldo zakumulowanego umorzenia w dniu przeszacowania jest eliminowane z wartości bilansowej brutto, a wartość bilansowa netto korygowana do wartości przeszacowanej.

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Wartość firmy oraz inne wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem trwałej utraty wartości na każdy dzień bilansowy. Szacowane okresy użytkowania są następujące:

➤ budynki i budowle	50 lat
➤ inwestycje w obce środki trwałe	okres najmu, dzierżawy, leasingu,
nie dłuższy niż 10 lat
➤ maszyny i urządzenia	3 - 7 lat
➤ wyposażenie	5 lat
➤ koszty wytworzenia oprogramowania	3 lata
➤ oprogramowanie komputerowe	3 lata

Dla bankomatów i wpłatomatów wprowadzonych do użytkowania po 01 stycznia 2010 roku Grupa wydłużyła szacowany okres użytkowania do lat 7.

7.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny aktywów pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwaną, uznaje się

utrata jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwanej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

7.4.1. Kalkulacja wartości odzyskiwalnej

Wartość odzyskiwalną stanowi wartość użytkowa lub wartość sprzedaży netto w zależności od tego, która z wyżej wymienionych wartości na moment przeprowadzania przeglądu jest wyższa.

W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa.

7.4.2. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwracaniu.

W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwracaniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałyby ujęte odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

8. Leasing

8.1. Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe lub wartości niematerialne przez uzgodniony okres. W przypadku umów leasingu na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w bilansie Grupy. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

8.2. Grupa jako leasingobiorca

Grupa jest również stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

W przypadku umów leasingu, na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy, przedmiot leasingu jest ujmowany w aktywach jako środek trwały i jednocześnie ujmowane jest zobowiązanie w kwocie równej wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu. Opłaty leasingowe są dzielone między koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe ujmowane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

Środki trwałe będące przedmiotem umowy leasingu finansowego są amortyzowane w sposób określony dla własnych środków trwałych. Jednakże, gdy brak jest pewności co do przejścia prawa własności przedmiotu umowy, wówczas środki trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: przewidywany okres użytkowania lub okres trwania leasingu.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

9. Pozostałe składniki bilansu

9.1. Pozostałe należności handlowe i inne należności

Pozostałe należności handlowe i inne należności są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, z uwzględnieniem odpisu na wątpliwe należności. Odpis na należności oszacowywany jest wtedy, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Pozostałe należności handlowe i inne należności obejmują w szczególności rozrachunki z odbiorcami.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów niefinansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

9.2. Zobowiązania

Pozostałe zobowiązania finansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, rozrachunki z dostawcami oraz

zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania finansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

9.3. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów. W takim przypadku Grupa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży;
- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

Działalność zaniechana to element przedsięwzięcia Grupy, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży, jak również stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub jej geograficzny obszar działalności, albo jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży. Klasyfikacja do działalności zaniechanej następuje w momencie zbycia lub w momencie, gdy działalność spełnia kryteria działalności przeznaczonej do sprzedaży, jeśli ten moment nastąpił wcześniej. Grupa do zbycia, która ma zostać wycofana z użytkowania, również może się kwalifikować jako działalność zaniechana.

9.4. Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych

Środki pieniężne i ekwiwalent środków pieniężnych – z punktu widzenia rachunku przepływów pieniężnych na stan środków pieniężnych składa się wartość gotówki (gotówka w kasach i Banku Centralnym) oraz jej ekwiwalentów, na które składają się salda na rachunkach bieżących i rachunkach lokat jednodniowych w innych bankach.

10. Kapitały

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

10.1. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego jednostki dominującej.

10.1.1. Nabyte akcje własne

Jeśli Grupa nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego.

10.1.2. Dywidendy

Dywidendy za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji zobowiązania z tytułu dywidendy w ramach *Pozostałych zobowiązań*.

10.2. Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

10.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny tworzony jest w wyniku:

- wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do kategorii „dostępne do sprzedaży”,
- wyceny instrumentów finansowych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej.

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się odpisy z tytułu podatku odroczonego z tytułu ujęcia powyższych wycen. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

10.4. Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawach. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- pozostałe kapitały rezerwowe,
- fundusz ryzyka ogólnego,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,

- wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą.

Pozostały kapitał zapasowy, pozostały kapitał rezerwowy i fundusz ryzyka ogólnego tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą stanowi wynik brutto z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz o wynik przypadający na udziały mniejszości.

11. Rozliczenia międzyokresowe

11.1. Koszty rozliczane w czasie

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Koszty rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pozostałe aktywa*.

11.2. Przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Inne zobowiązania*.

12. Świadczenia pracownicze

12.1. Programy określonych składek

Wydatki ponoszone w związku z programem określonych składek są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat.

12.2. Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę) zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Grupa ujmuje przewidywaną nie dyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę (bez względu na termin zapłaty) w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Grupy jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Grupy.

12.3. Długoterminowe świadczenia pracownicze

12.3.1. Świadczenia z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy

Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych.

Rezerwy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji *Rezerwy sprawozdania z sytuacji finansowej* w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w rachunku zysków i strat.

Grupa przyjmuje podejście korytarzowe dla ujmowania ustalonej części skumulowanej wartości netto zysków i strat aktuarialnych. Szczegółowy opis stosowanej metody zawarty jest w punkcie dotyczącym zastosowanych szacunków w zakresie rezerw na odprawy emerytalne i rentowe.

12.3.2. Świadczenia z tytułu długoterminowego systemu motywacyjnego LEO

Grupa jest uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego LEO (tj. Long-term Equity Ownership), wprowadzonego przez Grupę ING. System ten motywuje pracowników jednostek Grupy ING poprzez powiązanie dodatkowych świadczeń im przyznawanych z wynikami finansowymi Grupy ING. LEO kierowany jest do członków Zarządu Banku, kadry kierowniczej oraz specjalistów wysokiego szczebla. System ten funkcjonuje w dwóch wariantach:

- Standard – pracownik może stać się posiadaczem akcji ING lub uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu Standard oferowane są dwa instrumenty:
 - Opcje na akcje (z ang. Share options),
 - Świadczenie oparte o wyniki akcji (z ang. Performance shares),
- Phantom – pracownik może uzyskać świadczenie pieniężne; w ramach systemu oferowane są dwa instrumenty:
 - Pozorne opcje/o charakterze opcji (z ang. Phantom Option),
 - Świadczenie oparte o wyniki jednostek (z ang. Performance units).

Oba wskazane powyżej warianty systemu posiadają dziesięcioletni okres zapadalności i mogą być zrealizowane po trzech latach od ich emisji pod warunkiem, że posiadacz opcji jest pracownikiem Banku (lub innej jednostki Grupy ING) lub przeszedł na emeryturę. Cena realizacji opcji jest różnicą pomiędzy ceną realizacji opcji, ustaloną przez Euronext Amsterdam w dniu realizacji w okresie tzw. „otwartym” (z ang. „open period”) po Walnym Zgromadzeniu Grupy ING a ceną początkową, zagwarantowaną w opcji cenie wykonania (z ang. strike price).

Świadczenia oparte o wyniki akcji/jednostek (z ang. Performance shares / Performance units) są przyznawane warunkowo. Liczba otrzymanych instrumentów zależy od wyników, jakie uzyskała Grupa ING na koniec trzyletniego okresu. W tym celu wyznaczany jest wskaźnik stopy zwrotu dla akcjonariuszy (tzw. Total Shareholder Return - TSR) dla każdego trzyletniego okresu w porównaniu do wskaźnika wyliczonego dla grupy podobnych do Grupy ING instytucji finansowych. W zależności od miejsca Grupy ING w rankingu liczba możliwych do zrealizowania instrumentów (z ang. Performance shares / Performance units) może wynieść od 200% dla rankingu 1-3 do 0% dla rankingu 18-20. Cena realizacji wyznaczana jest jak dla instrumentów opcyjnych (z ang. Share options / Phantom Option).

Na dzień bilansowy Grupa wykazuje w księgach wycenę instrumentów będących w posiadaniu pracowników Grupy.

12.4. Wycena motywacyjnych programów pracowniczych

Wartość godziwa udzielonych opcji jest wykazywana jako koszty pracownicze (drugostronnie w kapitałach) i jest alokowana w okresie nabywania uprawnień. Wartości godziwe przyznanych opcji zostały określone za pomocą symulacji Monte Carlo. Model ten uwzględnia oprocentowanie wolne od ryzyka (od 2,02% do 4,62%) jak również spodziewany termin realizacji udzielonych opcji (od 5 do 9 lat), cenę wykonania opcji, bieżącą cenę akcji (2,9 euro – 26,05 euro), spodziewaną zmienność świadectw udziałowych Grupy ING (25% - 84%) i spodziewany dochód z dywidendy (od 0,94% do 8,99%).

Źródłem zmienności przyjętej dla wyceny opcji udziałowych jest system inwestycyjny ING. Zmienność w tym systemie określana jest w oparciu o zmienność danych rynkowych, a nie o zmienność historyczną.

13. Zasady rozliczania programów unijnych

Grupa jest uczestnikiem programu szkoleń Kapitał Ludzki korzystającym ze środków unijnych. Otrzymane środki ujmuje się w momencie, w którym istnieje uzasadnione przekonanie, że spełnione zostały warunki związane z ich przyznaniem oraz, że środki zostaną otrzymane. Pozyskane środki są ujmowane w sprawozdaniu finansowym Grupy w sposób zapewniający współmierność z odpowiadającymi im kosztami, które w zamierzeniu mają być kompensowane przez otrzymane dofinansowanie.

Jeżeli dofinansowanie dotyczy składnika aktywów, wówczas jego wartość godziwa jest ujmowana na koncie przychodów przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, jest odnoszona do rachunku zysków i strat przez szacowany okres użytkowania związanego z nim składnika aktywów.

14. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów (prawo zwyczajowe) mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków. Jeżeli skutek jest istotny, kwotę rezerwy wyznacza się za pomocą zdyskontowanych oczekiwanych przepływów pieniężnych według stopy przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz, tam gdzie to dotyczy, ryzyka związane z danym składnikiem zobowiązań. W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem takie jak: gwarancje, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe.

W związku z faktem, że nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe dla zaangażowań korporacyjnych są traktowane jako ekwiwalent zaangażowań bilansowych, rezerwy na tego rodzaju ekspozycje są tworzone i wykazywane łącznie z odpisami z tytułu utraty wartości należności kredytowych.

Grupa tworzy rezerwy na koszty restrukturyzacji tylko wtedy, gdy zostaną spełnione ogólne kryteria dotyczące ujmowania rezerw wynikające z MSR 37, w szczególności gdy Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji określający co najmniej działalność lub część działalności, której dotyczy, podstawowe lokalizacje, miejsce zatrudnienia, funkcje

i przybliżoną liczbę pracowników objętych odszkodowaniem, kwotę nakładów do poniesienia oraz termin przeprowadzenia. Warunkiem niezbędnym do utworzenia rezerwy jest również rozpoczęcie restrukturyzacji albo jej publiczne ogłoszenie. Utworzone rezerwy obejmują tylko bezpośrednie i nieodzowne nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji nie związane z bieżącą działalnością i nie obejmują przyszłych kosztów operacyjnych.

Grupa prowadzi szczegółową ewidencję spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Grupa rozpoznaje rezerwy na wszystkie szacowane straty. W niektórych, uzasadnionych przypadkach pomimo, że Grupa ma prawo do zwrotów środków z tytułu utworzonych rezerw, z uwagi na niepewność dotyczącą wpływu spodziewanych korzyści ekonomicznych, Grupa może odstąpić od rozpoznania aktywów z tego tytułu w sprawozdaniu finansowym.

15. Rachunek zysków i strat

15.1. Wynik z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych zaliczanych do kategorii dostępnych do sprzedaży, kredytów i pożyczek oraz utrzymywanych do terminu zapadalności ujmowane są w rachunku zysków i strat w wysokości zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane (zewnętrzne) przez strony umowy prowizje i opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności, dostępnych do sprzedaży, przeznaczonych do obrotu oraz spełniających definicję kredytów i pożyczek klasyfikowanych do kategorii pożyczki i należności.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody odsetkowe od dłużnych papierów wartościowych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczonych do obrotu bądź desygnowanych do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych stopy procentowej oraz przychody/koszty odsetkowe wynikające z bieżącego naliczania punktów

swapowych/forwardowych walutowych instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu wykazywane są w pozycji *Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych*.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych desygnowanych, jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń prezentowane są w pozycji *Wynik z tytułu odsetek*.

15.2. Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę i obejmują udzielenie kredytów, opłaty za zobowiązanie się Grupy do udzielenia kredytu, opłaty za wydanie kart, usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, usługi związane z produktami ubezpieczeniowymi oraz usługi zarządzania aktywami. Przychody z tytułu prowizji obejmują również marże transakcyjne na pochodnych instrumentach walutowych zawieranych z klientami korporacyjnymi.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych.

Inne integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów (np. prowizje od kredytów w rachunku bieżącym) rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu. Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, usługi związane z produktami ubezpieczeniowymi oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

15.3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia oraz zmian wartości godziwej aktywów i zobowiązań przeznaczonych do obrotu oraz desygnowanych przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany obejmuje również korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla niezrealizowanych transakcji typu opcje walutowe.

Wynik z tytułu naliczenia odsetek oraz rozliczenia dyskonta bądź premii od dłużnych papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu bądź klasyfikowanych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy rozpoznawany jest jako wynik odsetkowy.

15.4. Wynik na inwestycjach

Na wynik na inwestycjach składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia aktywów finansowych zaklasyfikowanych do dostępnych do sprzedaży oraz przychody z tytułu dywidend. Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

15.5. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz wynik z wyceny instrumentów zabezpieczających w części nieefektywnej powiązania zabezpieczającego rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

15.6. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

Do wyniku na pozostałej działalności podstawowej zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z działalnością bankową i maklerską Grupy. Są to w szczególności wynik z tytułu posiadania nieruchomości inwestycyjnej, zbycia aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych), przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymane i zapłacone odszkodowania, kary i grzywny.

15.7. Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym

Zysk (strata) netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym stanowi tę część zysku lub straty oraz wyników netto uzyskanych z działalności oraz aktywów netto jednostki zależnej, którą można przyporządkować do udziałów nie należących (bezpośrednio lub pośrednio przez jednostki zależne) do jednostki dominującej.

16. Podatki

16.1. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w kapitale.

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat.

16.2. Odroczony podatek dochodowy

Grupa tworzy rezerwę na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego spowodowaną odmiennością momentu uznania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione w myśl przepisów rachunkowych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Dodatnią różnicę netto wykazuje się w pasywach jako *Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego*. Ujemną różnicę netto wykazuje się w pozycji *Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego*.

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest tworzona metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich dodatnich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa z tytułu podatku odroczonego wynika z:

- początkowego ujęcia wartości firmy;
- wartości firmy, której amortyzacja nie stanowi kosztów uzyskania przychodu;
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego

z transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz w czasie wystąpienia transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto, ani na dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową).

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym oraz niewykorzystanych strat podatkowych. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są do wysokości, do której jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji, które nie jest połączeniem jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku podlega weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym.

Aktywa i rezerwy z tytułu podatku dochodowego Grupa wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu na poziomie każdej ze spółek podlegającej konsolidacji. Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy, gdy posiada tytułu prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą tego samego podatnika.

16.3. Inne podatki

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są w kwocie pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, podatku od czynności cywilno-prawnych i innych podatków od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od sprzedaży jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów.

Kwota netto podatku od sprzedaży możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako część należności lub zobowiązań.

VI. Porównywalność danych finansowych

W sporządzonym za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa nie dokonała zmian w sposobie prezentacji w stosunku do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres od 1 stycznia 2010 roku do 31 grudnia 2010 roku.

VII. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segmentacja działalności

Zarządzanie działalnością ING Banku Śląskiego dokonywane jest w wymiarach określonych przez model biznesowy Banku.

Model biznesowy Banku, głównie dla potrzeb sprawozdawczości zarządczej, zawiera podział klientów na dwa główne segmenty:

- segment klientów detalicznych,
- segment bankowości korporacyjnej.

Podstawą wydzielenia poszczególnych segmentów są kryteria finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów) i podmiotowe. Szczegółowe zasady przypisywania klientów do poszczególnych segmentów regulują kryteria segmentacji klienta, które są określone wewnętrznymi regulacjami Banku.

Segment klientów detalicznych

W ramach obszaru działalności detalicznej Bank obsługuje osoby prywatne (segment klientów masowych i klientów zamożnych) oraz przedsiębiorców indywidualnych.

Działalność ta jest analizowana w ujęciu głównych produktów, obejmujących między innymi: produkty kredytowe (kredyty w rachunku bieżącym, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty mieszkaniowe, kredyty hipoteczne, kredyty kontraktowe udzielane przez Kasę Mieszkaniową), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), produkty strukturyzowane, jednostki uczestnictwa funduszy ING, usługi maklerskie realizowane przez ING Securities S.A. oraz karty bankowe.

Segment bankowości korporacyjnej

Obszar działalności korporacyjnej obejmuje:

- obsługę klientów instytucjonalnych,
- produkty rynków finansowych.

Obsługa klientów instytucjonalnych obejmuje klientów strategicznych, duże firmy oraz średnie firmy. Dla działalności korporacyjnej prowadzona jest sprawozdawczość w podziale na główne produkty, obejmujące między innymi produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe), produkty rynków finansowych, usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący i ING Securities S.A. oraz pośrednictwo w usługach leasingowych.

Produkty rynków finansowych obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych, prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje).

Wycena

Wycena aktywów i pasywów segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Bank, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych. Ceny transferowe wyznaczane są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Banku, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości.

Przychody i koszty, wyniki, aktywa i pasywa segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki.

Bank prezentuje przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek. Wynika to z faktu, że Zarząd dokonując oceny wyników segmentu oraz decydując o alokacji zasobów do segmentu, opiera się w głównej mierze na przychodach netto z tytułu odsetek.

W 2011 roku Bank dokonał zmian w obszarze sprawozdawczości dotyczącej segmentów działalności. Obecny układ noty segmentacyjnej jest następstwem zmian w sprawozdawczości przygotowywanej dla potrzeb Zarządu i w opinii Banku lepiej odzwierciedla istotę podziału działalności na segmenty. W porównaniu do poprzedniej prezentacji obecnie wyodrębnione są dwa segmenty (w miejsce wcześniejszych trzech). Nowe segmenty to: "segment klientów detalicznych" oraz "segment bankowości korporacyjnej" (obejmujący wcześniejszy "segment klientów korporacyjnych" oraz podsegment "rynki finansowe i ALM" z segmentu "operacji własnych"). Wcześniejszy podsegment "ALCO" został podzielony na dwie części; część dotycząca działalności detalicznej prezentowana jest obecnie w segmencie klientów detalicznych a pozostała część - w segmencie bankowości korporacyjnej. Zmieniona została także prezentacja "wielkości niealokowanych" – ze względu na to, że dotyczyły tylko podatku dochodowego zostały przeniesione na dół tabeli zamiast prezentowania w odrębnej kolumnie. Dane za 2010 rok prezentowane w niniejszym sprawozdaniu zostały doprowadzone do porównywalności.

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

rok 2011

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem*	1 538,3	1 415,3	2 953,6
wynik z tytułu odsetek	956,1	895,4	1 851,5
wynik z tytułu prowizji	492,5	528,7	1 021,2
pozostałe przychody/koszty	48,5	-8,8	39,7
udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	41,2	0	41,2
Koszty ogółem	1 040,0	623,6	1 663,6
koszty działania, z tego:	1 040,0	623,6	1 663,6
koszty osobowe	505,7	338,0	843,7
amortyzacja	93,3	39,3	132,6
pozostałe	441,0	246,3	687,3
Wynik segmentu	498,3	791,7	1 290,0
koszty ryzyka	90,2	82,2	172,4
Wynik segmentu z uwzględnieniem kosztów ryzyka (wynik finansowy brutto)	408,1	709,5	1 117,6
Podatek dochodowy	-	-	237,5
Wynik finansowy netto	-	-	880,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	880,1

rok 2010

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Przychody ogółem*	1 422,6	1 309,0	2 731,6
wynik z tytułu odsetek	815,8	811,8	1 627,6
wynik z tytułu prowizji	529,4	457,9	987,3
pozostałe przychody/koszty	36,2	39,3	75,5
udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	41,2	0	41,2
Koszty ogółem	1 020,9	573,0	1 593,9
koszty działania, z tego:	1 020,9	573,0	1 593,9
koszty osobowe	503,6	318,3	821,9
amortyzacja	89,7	31,3	121,0
pozostałe	427,6	223,4	651,0
Wynik segmentu	401,7	736,0	1 137,7
koszty ryzyka	81,1	122,5	203,6
Wynik segmentu z uwzględnieniem kosztów ryzyka (wynik finansowy brutto)	320,6	613,5	934,1
Podatek dochodowy	-	-	181,0
Wynik finansowy netto	-	-	753,1
- przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	753,1

*/ włączając udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności

koniec roku 2011

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Aktywa segmentu	14 872,0	53 581,3	68 453,3
Inwestycje segmentu w jednostkach podporządkowanych	105,0	0,0	105,0
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 165,1
Aktywa ogółem	14 977,0	53 581,3	69 723,4
Zobowiązania segmentu	35 234,8	27 068,6	62 303,4
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 004,0
Kapitały własne	0,0	0,0	6 416,0
Pasywa ogółem	35 234,8	27 068,6	69 723,4

rok 2011

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Nakłady inwestycyjne	244,5	150,8	395,3
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna	181,0	-1 733,4	-1 552,4
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	-362,1
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna razem	181,0	-1 733,4	-1 914,5
Przepływy pieniężne - działalność inwestycyjna	-126,6	1 473,4	1 346,8
Przepływy pieniężne – działalność finansowa (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	-195,2

koniec roku 2010

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Aktywa segmentu	12 479,1	50 759,1	63 238,2
Inwestycje segmentu w jednostkach podporządkowanych	156,8	0,0	156,8
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	1 122,5
Aktywa ogółem	12 635,9	50 759,1	64 517,5
Zobowiązania segmentu	33 014,1	24 999,6	58 013,7
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	850,7
Kapitały własne	0,0	0,0	5 653,1
Pasywa ogółem	33 014,1	24 999,6	64 517,5

rok 2010

	Segment klientów detalicznych	Segment bankowości korporacyjnej	RAZEM
Nakłady inwestycyjne	162,9	91,6	254,5
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna	-1 246,8	431,1	-815,7
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna (nieprzypisane segmentom)	0,0	0,0	-474,6
Przepływy pieniężne – działalność operacyjna razem	-1 246,8	431,1	-1 290,3
Przepływy pieniężne - działalność inwestycyjna	-94, 2	1 456,3	1 362,1

2. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek

	rok 2011	rok 2010
Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	128,2	99,3
Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom, w tym:	2 287,2	1 796,5
- odsetki od innych niż banki podmiotów sektora finansowego	136,0	109,3
- odsetki od podmiotów sektora niefinansowego	1 901,0	1 498,3
- odsetki od podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	250,2	188,9
Odsetki od aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	18,4	74,6
Odsetki od aktywów finansowych desygnowanych do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	1,7	11,6
Odsetki od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży ^{*)}	653,9	522,5
Odsetki od aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności	312,9	395,9
Wynik odsetkowy na instrumentach pochodnych	-16,8	48,3
Razem przychody z tytułu odsetek	3 385,5	2 948,7

*) Wynik odsetkowy na bonach pieniężnych klasyfikowanych do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży został pomniejszony o koszty finansowania pozyskiwanego dla tego portfela z wykorzystaniem transakcji sell-buy-back.

Z przychodów odsetkowych za rok 2011 kwotę 46,7 mln zł stanowią przychody od aktywów finansowych, dla których rozpoznano utratę wartości. Za rok 2010 kwota ta wynosiła 41,9 mln zł. Przychody odsetkowe dla aktywów finansowych obliczane są w oparciu o kwoty zaangażowania netto, tzn. kwoty uwzględniające dokonane odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości.

Koszty odsetek

	rok 2011	rok 2010
Odsetki od zobowiązań wobec innych banków	162,9	91,3
Odsetki od zobowiązań wobec klientów, w tym:	1 371,1	1 229,8
- odsetki od innych niż banki podmiotów sektora finansowego	121,2	93,2
- odsetki od podmiotów sektora niefinansowego	1 200,5	1 099,5
- odsetki od podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	49,4	37,1
Razem koszty odsetek	1 534,0	1 321,1
Wynik z tytułu odsetek	1 851,5	1 627,6

3. Wynik z tytułu prowizji

	rok 2011	rok 2010
Przychody z tytułu prowizji		
Prowizje związane z działalnością maklerską	76,8	75,0
Prowizje związane z prowadzeniem rachunków klientów	255,6	266,1
Prowizje związane z kartami płatniczymi i kredytowymi	208,4	185,0
Prowizje związane z udzielaniem kredytów	178,5	154,8
Prowizje związane z dystrybucją jednostek uczestnictwa	80,4	81,3
Prowizje za usługi powiernictwa i za przechowywanie papierów wartościowych	31,4	28,5
Prowizje związane z ubezpieczeniem kredytów	19,8	25,1
Prowizje za zagraniczne operacje handlowe	14,4	13,0
Prowizje związane z subskrypcją depozytów strukturyzowanych	10,8	2,4
Prowizje związane z udostępnieniem ubezpieczenia dla produktów depozytowych	8,8	9,8
Prowizje z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów finansowych	1,4	12,8
Marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	263,8	244,0
Pozostałe prowizje	20,0	19,3
Razem przychody z tytułu prowizji	1 170,1	1 117,1
Koszty prowizji		
Prowizje maklerskie	29,2	23,8
Zapłacone prowizje z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów depozytowych	20,3	24,4
Zapłacone prowizje związane z usługami bankowości elektronicznej	8,2	5,7
Zapłacone prowizje związane z obrotem papierami wartościowymi	7,4	7,3
Zapłacone prowizje z tytułu udostępniania informacji kredytowych	6,3	7,4
Zapłacone prowizje od kart	0,0	9,6
Koszty BFG	36,5	15,7
Koszty KIR	6,6	6,2
Pozostałe prowizje	34,4	29,7
Razem koszty prowizji	148,9	129,8
Wynik z tytułu prowizji	1 021,2	987,3

4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	rok 2011	rok 2010
Wynik na wycenie do wartości godziwej instrumentów przeznaczonych do obrotu, w tym:	-129,1	-336,3
- Wynik na instrumentach kapitałowych	-4,2	1,6
- Wynik na instrumentach dłużnych	29,1	50,0
- Wynik na instrumentach pochodnych, w tym:	-154,0	-387,9
- transakcje pochodne walutowe*)	-161,4	-423,5
- transakcje pochodne na stopę procentową**)	-0,2	30,4
- transakcje pochodne związane z papierami wartościowymi	7,6	5,2
Wynik z tytułu aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	-0,8	-3,9
- Wynik na instrumentach dłużnych	-0,8	-3,9
Wynik z pozycji wymiany	148,2	417,7
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	18,3	77,5

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi, dłużnymi instrumentami komercyjnymi i instrumentami rynku pieniężnego (bony skarbowe) oraz wynik na wycenie tych instrumentów do wartości godziwej. Wynik odsetkowy dla dłużnych papierów wartościowych zaprezentowany jest w wyniku z tytułu odsetek.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie i wycenie do wartości godziwej instrumentów na stopę procentową (FRA, IRS/CIRS, opcje cap), instrumentów walutowych (swap, opcje) oraz opcji na indeks giełdowy.

*) W powyższej nocie w pozycji *Wynik na instrumentach pochodnych – transakcje pochodne walutowe* zaprezentowany został efekt uwzględnienia ryzyka kredytowego w wycenie do wartości godziwej dla transakcji na instrumentach typu opcje walutowe zawartych z klientami Grupy. W roku 2011 utworzono odpis w wysokości 25,9 mln zł (w roku 2010 nastąpiło rozwiązanie odpisów w wysokości 0,8 mln zł). W roku 2011 Grupa dokonała zmian metodologii szacowania korekty wyceny z tytułu ryzyka kredytowego. Opis zmian metodologii zawarty jest w rozdziale nr V. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie 2.2. *Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi*.

**) W związku z obserwowaną na rynku zmianą krzywych stosowanych do wyceny transakcji IRS Grupa dokonała szacunku wpływu zmiany podejścia do wyceny tych instrumentów na ich wartość godziwą. W rezultacie przeprowadzonych analiz w wyniku finansowym za rok 2011 ujęta została rezerwa odzwierciedlająca spodziewany wpływ zmian modeli wyceny na wartość godziwą wycenianych instrumentów. Rezerwa w kwocie -14,1 mln zł została zaprezentowana w pozycji *wynik na instrumentach pochodnych – transakcje pochodne na stopę procentową*.

5. Wynik na inwestycjach

	rok 2011	rok 2010
Wynik na instrumentach dłużnych dostępnych do sprzedaży	29,8	-2,8
Wynik na instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	1,4	0,2
Przychody z tytułu dywidend	4,8	4,8
Pozostałe ^{*)}	2,0	0,0
Wynik na inwestycjach	38,0	2,2

^{*)} Kwota prezentowana w niniejszej nocie w pozycji *Pozostałe* stanowi wynik na sprzedaży dłużnych papierów wartościowych klasyfikowanych do portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności. Transakcja sprzedaży została opisana w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku* w punkcie nr 4. *Sprzedaż papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności*.

6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

	rok 2011	rok 2010
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych:	-35,7	-12,2
- wycena transakcji zabezpieczanej	173,9	114,3
- wycena transakcji zabezpieczającej	-209,6	-126,5
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych:	2,3	0,1
- nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	2,3	0,1
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	-33,4	-12,1

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocie nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

	rok 2011	rok 2010
Wynik z tytułu nieruchomości inwestycyjnych, w tym:	11,3	0,5
- czynsze z tytułu najmu nieruchomości inwestycyjnej	16,3	16,4
- koszty bezpośredniego utrzymania nieruchomości inwestycyjnej	-5,5	-4,6
- wycena nieruchomości inwestycyjnej do wartości godziwej	0,5	-11,3
Sprzedaż pozostałych usług ^{*)}	5,2	5,0
Wynik z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	2,1	-0,1
Odszkodowania i straty związane z działalnością bankową	-1,8	-0,5
Inne	0,0	3,0
Razem	16,8	7,9

^{*)} Pozycja *Sprzedaż pozostałych usług* dotyczy przede wszystkim sprzedaży usług w ośrodkach wypoczynkowych jednej ze spółek Grupy.

8. Koszty działania

	rok 2011	rok 2010
Koszty pracownicze, w tym:	843,7	821,9
- wynagrodzenia, w tym:	702,5	674,0
- odpisy emerytalne	2,3	1,7
- świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	141,2	147,9
- koszty szkoleń	21,7	22,6
Koszty ogólnoadministracyjne, w tym:	688,1	640,0
- koszty utrzymania i wynajmu budynków	195,2	188,8
- koszty rzeczowe	110,6	100,8
- koszty doradztwa i konsultingu	97,9	81,9
- usługi łączności	52,7	56,6
- usługi remontowe	43,2	40,4
- najem zasobów komputerowych	41,7	37,2
- licencje i patenty	20,7	18,8
- usługi leasingowe	19,5	16,9
- podatki i opłaty	3,3	3,0
- pozostałe usługi obce	103,3	95,6
Amortyzacja, w tym:	132,6	121,0
- amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	73,6	70,9
- amortyzacja wartości niematerialnych	59,0	50,1
Razem	1 664,4	1 582,9

8.1. Świadczenia pracownicze

Grupa jest uczestnikiem długoterminowego systemu motywacyjnego LEO (Long-term Equity Ownership), wprowadzonego przez Grupę ING. Opis i charakterystykę funkcjonujących wariantów systemu ujęto w rozdziale V. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie nr 12. *Świadczenia pracownicze*.

W niniejszej notce, w pozycji *Koszty pracownicze – wynagrodzenia* ujęte są ponoszone przez Grupę koszty finansowania opcji i administracji systemu, które w roku 2011 wyniosły 3,7 mln zł w porównaniu z 3,9 mln zł w roku 2010.

We wspomnianej pozycji ujęto także wycenę przyznanych opcji do wartości godziwej. Za rok 2011 wartość tej wyceny wynosiła -9,7 mln zł (w porównaniu z -5,2 mln zł za rok 2010) i obciążyła wynik finansowy Grupy.

Wartości godziwe przyznanych opcji zostały określone za pomocą symulacji Monte Carlo. Model ten uwzględnia oprocentowanie wolne od ryzyka jak również spodziewany termin realizacji udzielonych opcji, cenę wykonania opcji, bieżącą cenę akcji, spodziewaną zmienność świadectw udziałowych Grupy ING i spodziewany dochód z dywidendy.

Źródłem zmienności przyjętej dla wyceny opcji udziałowych jest system handlowy Grupy ING (ING's trading system). Zmienność w tym systemie określana jest w oparciu o zmienność danych rynkowych a nie o zmienność historyczną.

Tabela poniżej prezentuje parametry przyjęte do modelu wyceny opcji w latach 2011 i 2010:

	rok 2011		rok 2010	
	min	max	min	max
oprocentowanie wolne od ryzyka	2,02%	4,62%	2,02%	4,62%
spodziewany termin realizacji opcji	5 lat	9 lat	5 lat	9 lat
bieżąca cena akcji	2,9 EUR	26,05 EUR	2,9 EUR	26,05 EUR
spodziewana zmienność świadectw udziałowych	25 %	84%	25 %	84%
spodziewany dochód z dywidendy	0,94%	8,99%	0,94%	8,99%

Zmiana stanu opcji w okresie sprawozdawczym

	Liczba opcji (w szt.)		średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	
	rok 2011	rok 2010	rok 2011	rok 2010
Opcje występujące na początek okresu	1 019 837	786 865	15,24	18,04
- opcje przeniesione w danym okresie	-7 041	15 262	17,64	20,68
- opcje przyznane w danym okresie	0	271 972	0	7,35
- opcje umorzone w danym okresie	111 382	19 570	14,73	12,90
- opcje wygasłe w danym okresie	106 766	34 692	26,37	21,86
Opcje występujące na koniec okresu	794 648	1 019 837	13,74	15,24

Ilość opcji występujących na 31.12.2011 r. obejmowała 189.185 opcji rozliczanych poprzez emisję akcji oraz 605.463 opcji rozliczanych w środkach pieniężnych (według stanu na 31.12.2010 r. odpowiednio 378.143 i 641.694).

Przedział cen wykonania oraz średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania (życia) opcji występujących oraz możliwych do wykonania na koniec okresu sprawozdawczego przedstawia poniższa tabela:

rok 2011

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2011	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2011	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	99 417	7,22	2,90	0	-	-
5,00 - 10,00	283 334	7,27	7,67	38 025	1,17	9,71
10,00 - 15,00	25 794	2,86	14,36	25 794	2,86	14,36
15,00 - 20,00	181 996	5,15	17,10	181 996	5,15	17,10
20,00 - 25,00	136 579	3,57	23,99	136 579	3,57	23,99
25,00 - 30,00	67 528	4,24	25,18	67 528	4,24	25,18
	794 648			449 922		

rok 2010

przedział cen wykonania (w EUR)	Ilość opcji występujących na 31.12.2010	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)	Ilość opcji możliwych do wykonania na 31.12.2010	Średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania	średnia ważona cena wykonania opcji (w EUR)
0,00 - 5,00	121 612	8,22	2,90	0	-	-
5,00 - 10,00	304 502	8,34	7,64	38 025	2,17	9,71
10,00 - 15,00	30 455	3,76	14,39	26 310	3,14	14,39
15,00 - 20,00	219 378	6,19	17,08	75 241	4,25	17,88
20,00 - 25,00	168 697	4,33	23,88	168 697	4,33	23,88
25,00 - 30,00	175 193	2,34	26,52	175 193	2,34	26,52
	1 019 837			483 466		

Łączna wartość wewnętrzna opcji występujących i możliwych do wykonania na dzień 31.12.2011 r. wynosiła odpowiednio 264.449 EUR oraz 0 EUR w porównaniu do 532.661 EUR oraz 0 EUR według stanu na 31.12.2010 r.

9. Wynik na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

	rok 2011	rok 2010
Wycena do wartości godziwej rzeczowych aktywów trwałych	3,1	-0,5
Darowizny	-1,4	-2,0
Roszczenia sporne	-1,5	-9,3
Inne	0,6	0,8
Razem	0,8	-11,0

Koszty operacyjne z tytułu roszczeń spornych obejmują koszty dotyczące spraw spornych związanych z nienależytym wykonaniem umów, spraw o charakterze przestępczym oraz spraw dotyczących roszczeń byłych pracowników. Szczegółowe Informacje na temat tworzonych rezerw na sprawy sporne znajdują się w notce nr 32 Rezerwy.

10. Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe

	rok 2011	rok 2010
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	510,2	456,3
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności	-336,9	-244,6
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	173,3	211,7
- dotyczące kredytów i innych należności zagrożonych utratą wartości	172,0	214,5
- IBNR	1,3	-2,8
Zawiązanie odpisów na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	7,5	9,4
Rozwiązanie rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-8,4	-17,5
Netto odpisy na rezerwy na zobowiązania pozabilansowe, w tym:	-0,9	-8,1
- dotyczące portfela zagrożonego utratą wartości	-2,5	-6,6
- IBNR	1,6	-1,5
Razem zawiązanie odpisów	517,7	465,7
Razem rozwiązanie odpisów	-345,3	-262,1
Netto odpisy na utratę wartości i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	172,4	203,6

Wartości prezentowane w pozycji *Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności* obejmują m.in. kwoty spłat dotyczących należności uprzednio spisanych z bilansu, które w roku 2011 wynosiły 20,2 mln zł w porównaniu z 24,6 mln zł w roku 2010.

Kwoty dotyczące utworzeń oraz rozwiązań odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności w podziale według klientów zaprezentowane są poniżej.

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności według sektora klientów

	rok 2011	rok 2010
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	510,2	456,3
- banki	0,1	0,1
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	2,1	0,5
- podmioty sektora niefinansowego	507,4	455,2
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	0,6	0,5
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	-336,9	-244,6
- banki	0,0	0,0
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	-2,1	-0,3
- podmioty sektora niefinansowego	-334,0	-239,8
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	-0,8	-4,5
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	173,3	211,7
- banki	0,1	0,1
- inne niż banki podmioty sektora finansowego	0,0	0,2
- podmioty sektora niefinansowego	173,4	215,4
- podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych	-0,2	-4,0

Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności według segmentu klientów

	rok 2011	rok 2010
Zawiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	510,2	456,3
- klienci bankowości korporacyjnej	309,8	271,9
- klienci detaliczni	200,4	184,4
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	-336,9	-244,6
- klienci bankowości korporacyjnej	-226,7	-141,1
- klienci detaliczni	-110,2	-103,5
Netto odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności, w tym:	173,3	211,7
- klienci bankowości korporacyjnej	83,1	130,8
- klienci detaliczni	90,2	80,9

11. Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności

	rok 2011	rok 2010
ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	41,2	41,2
Razem	41,2	41,2

12. Podatek dochodowy**Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat**

	rok 2011	rok 2010
Podatek bieżący, w tym:	97,7	263,8
- Bieżący rok	88,0	271,3
- Korekta rozliczenia podatkowego dotycząca roku ubiegłego	9,7	-7,5
Podatek odroczony, w tym:	139,8	-82,8
- Powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	139,8	-82,8
Razem podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat	237,5	181,0

Wyliczenie efektywnej stawki podatkowej

	rok 2011	rok 2010
A. Zysk brutto	1 117,6	934,1
B. 19% zysku brutto	212,3	177,5
C. Zwiększenia - koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu, w tym:	35,2	15,2
- koszty spisania należności kredytowych i pozakredytowych	13,8	0,5
- cienka kapitalizacja	8,8	4,6
- utworzenie rezerw na roszczenia sporne i inne aktywa	2,9	2,5
- strata podatkowa ze sprzedaży portfela należności	1,6	0,0
- koszty reprezentacji	1,6	1,3
- PFRON	1,3	1,1
- rezerwy / impairment na należności w części nie pokrytej podatkiem odroczonym	0,4	0,7
- koszty z tytułu płatności zagranicznych	0,2	0,4
- inne	4,6	4,1
D. Zmniejszenia - przychody niepodlegające opodatkowaniu, w tym:	10,0	11,7
- udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności	7,8	7,8
- rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	1,5	0,7
- dochód zwolniony podmiotowo	0,5	0,4
- inne	0,2	2,8
E. Podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat (B+C-D)	237,5	181,0
Efektywna stawka podatkowa (E : A)	21,25%	19,38%

13. Zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2011 oparte było na zysku netto w kwocie 880,1 mln zł (rok 2010: 753,1 mln zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących na koniec roku 2011 w liczbie 130.100.000 sztuk.

W II półroczu roku 2011 ING Bank Śląski S.A. przeprowadził procedurę podziału wartości nominalnej akcji. Po podziale wartość nominalna 1 akcji wynosi 1,00 zł (wcześniej 10,00 zł). Przeprowadzona operacja nie miała wpływu na wysokość kapitału zakładowego, który pozostał na niezmiennym poziomie i wynosi 130.100.000,00 złotych. W celu zapewnienia porównywalności danych wartość zysku przypadającego na jedną akcję za rok 2010 została wyliczona z uwzględnieniem aktualnej liczby akcji.

	rok 2011	rok 2010
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	880,1	753,1
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	6,76	5,79

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W ciągu roku 2011 jak również w ciągu roku 2010 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W opisywanych okresach ING Bank Śląski S.A. nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

14. Dywidendy wypłacone / zaproponowane do wypłaty

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A. postanowił zaproponować Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy odstępienie od uchwalenia wypłaty dywidendy za rok 2011 i przeznaczenie całości zysku netto Banku za rok 2011 na zasilenie funduszy własnych.

Walne Zgromadzenie w dniu 7 kwietnia 2011 r. zatwierdziło wypłatę dywidendy za rok 2010 w wysokości 195,1 mln zł. Kwota dywidendy przypadającej na 1 akcję wyniosła 15,00 zł brutto. Wypłata dywidendy miała miejsce 1 lipca 2011 r.

15. Kasa, środki w Banku Centralnym

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Gotówka i pozostałe środki pieniężne	645,3	713,3
Środki na rachunkach w Banku Centralnym	847,8	1 680,9
Razem	1 493,1	2 394,2

Podmiot dominujący Grupy utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową w wysokości 3,5% wartości depozytów otrzymanych przez jednostkę dominującą. Kwota naliczonej rezerwy pomniejszana jest o równowartość 500 tys. EUR co stanowiło w przeliczeniu kwotę:

- 2,2 mln zł według stanu na 31.10.2011 r.,

- 2,0 mln zł według stanu na 30.11.2010 r.

Średnia arytmetyczna stanu środków rezerwy obowiązkowej, którą podmiot dominujący Grupy zobligowany jest utrzymywać w danym okresie na rachunku bieżącym w NBP wynosi:

- 1.829,9 mln zł dla okresu od 30.11.2011 do 01.01.2012 r.,

- 1.727,3 mln zł dla okresu od 31.12.2010 do 30.01.2011 r.

Grupa ma możliwość wykorzystania limitu zadłużenia w Narodowym Banku Polskim w wysokości 85% wartości nominalnej rządowych papierów wartościowych obciążonych zastawem, co stanowiło na dzień 31.12.2011 r. kwotę 4.918,0 mln zł w porównaniu z 3.085,7 mln zł według stanu na 31.12.2010 r.

16. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	444,7	512,8
Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	194,9	146,8
Razem	639,6	659,6

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	258,9	90,1
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	59,1	30,7
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	30,7	437,9
powyżej 1 roku do 5 lat	187,9	36,4
powyżej 5 lat	103,0	64,5
Razem	639,6	659,6

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	rok 2011	rok 2010
Stan na początek okresu	659,6	8 267,6
Zwiększenia, w tym:	564 055,8	438 348,6
- zakup dłużnych papierów wartościowych	563 615,5	437 339,3
- zakup akcji i udziałów w pozostałych jednostkach	401,3	936,0
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	39,0	73,3
Zmniejszenia, w tym:	564 075,8	445 956,6
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	562 905,3	389 284,5
- wykup dłużnych papierów wartościowych	548,0	55 583,5
- sprzedaż akcji i udziałów w pozostałych jednostkach	424,5	915,0
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	198,0	173,6
Stan na koniec okresu	639,6	659,6

Przychody o charakterze odsetkowym od aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmowane są w wyniku odsetkowym. Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej tych aktywów ujmowane są w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Instrumenty dłużne, w tym:	444,7	489,9
- Obligacje skarbowe	385,5	208,7
- Bony skarbowe	59,2	281,2
Instrumenty dłużne razem, w tym:	444,7	489,9
- notowane na giełdzie	385,5	208,7
- nienotowane na giełdzie	59,2	281,2
Instrumenty kapitałowe, w tym:	0,0	22,9
- notowane na giełdzie	0,0	22,9
Razem aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	444,7	512,8

Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	194,9	85,6
Instrumenty dłużne, w tym:	0,0	61,2
- Obligacje wyemitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	0,0	61,2
- nienotowane na giełdzie	0,0	61,2
Razem aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	194,9	146,8

Grupa wyznaczyła do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wszystkie transakcje typu buy-sell-back i sell-buy-back. Według stanu na koniec roku 2010 desygnowano do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat także dłużne papiery wartościowe w formie obligacji emitowanych przez jeden podmiot niefinansowy.

Grupa transakcji sell-buy-back oraz buy-sell-back wskazana została do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat z uwagi na ich zaliczanie do portfela zarządzanego przez Departament Operacji Rynków Finansowych i Klientów Strategicznych. Pozycje aktywów i zobowiązań finansowych w ramach tego portfela zgodnie z zasadami zarządzania ryzykiem oraz strategią inwestycyjną obowiązującymi w Grupie wyceniane są i zarządzane na bazie wartości godziwej.

W przypadku transakcji z przyrzeczeniem odkupu, wszelkie korzyści oraz ryzyka związane z posiadaniem aktywów oraz możliwość ich sprzedaży pozostają po stronie Grupy.

Desygnowanie obligacji do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat miało na celu uzyskanie bardziej przydatnych informacji z uwagi na eliminację niedopasowania księgowego. Niedopasowanie polegało na niespójności w zakresie ujmowania efektów wyceny pozycji inwestycyjnej w formie ww. obligacji i transakcji IRS, wycenianej w wartości godziwej przez wynik finansowy, zabezpieczającej ryzyko stopy procentowej płynące z inwestycji.

17. Wycena instrumentów pochodnych

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości nominalne instrumentów pochodnych, których wycena prezentowana jest w aktywach (wycena dodatnia) i zobowiązaniach (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

koniec roku 2011

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	Razem
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	1 133,9	1 055,9	9 907,1	16 701,9	41 863,9	68 472,9
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	2,7	1,7	0,0	6 100,0	0,0	6 100,0
- Swapy na stopę procentową (IRS)	1 127,6	1 050,6	9 727,0	10 496,4	40 339,6	60 563,0
- Opcje CAP	3,6	3,6	180,1	105,5	1 524,3	1 809,9
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	713,7	628,4	35 356,5	11 495,9	899,9	47 752,3
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	597,9	394,7	34 563,4	11 044,1	864,5	46 472,0
- CIRS ^{*)}	107,6	143,6	0,0	0,0	0,0	0,0
- Opcje walutowe (nabyte)	8,2	0,0	375,2	106,7	17,7	499,6
- Opcje walutowe (sprzedane)	0,0	90,1	417,9	345,1	17,7	780,7
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	6,5	5,6	13 881,8	0,0	0,0	13 881,8
- Operacje wymiany walutowej	6,2	4,2	10 262,0	-	-	10 262,0
- Operacje papierami wartościowymi	0,3	1,4	3 619,8	-	-	3 619,8
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	2,5	2,4	0,0	6,6	1 128,9	1 135,5
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	2,5	0,0	0,0	3,3	567,5	570,8
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	0,0	2,4	0,0	3,3	561,4	564,7
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	1,8	1,8	-	-	-	-
Razem	1 858,4	1 694,1	59 145,4	28 204,4	43 892,7	131 242,5

*) Walutowe instrumenty pochodne CIRS w przypadku gdy data waluty jest wcześniejsza od daty sprawozdania ujmowane są w wartości ustalonej jako suma wyceny do wartości

godziwej i różnicy nominalów. Tak ustalona wartość prezentowana jest w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Wycena instrumentów pochodnych w aktywach* (wartość dodatnia) lub w zobowiązaniach (wartość ujemna).

koniec roku 2010

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			Razem
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	677,7	869,1	45 695,3	14 789,9	21 026,5	81 511,7
- Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	1,2	3,5	0,0	5 620,7	0,0	5 620,7
- Swapy na stopę procentową (IRS)	653,1	839,9	45 583,3	8 330,3	19 974,3	73 887,9
- Opcje CAP	23,4	25,7	112,0	838,9	1 052,2	2 003,1
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	437,2	378,2	15 235,7	9 435,0	1 364,5	26 035,2
- Kontrakty walutowe (swap, forward)	239,0	161,0	14 202,6	8 397,3	933,0	23 532,9
- CIRS	185,9	119,6	0,0	0,0	341,8	341,8
- Opcje walutowe (nabyte)	12,3	0,0	424,8	578,8	4,7	1 008,3
- Opcje walutowe (sprzedane)	0,0	97,6	608,3	458,9	85,0	1 152,2
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	4,0	5,5	10 136,3	0,0	0,0	10 136,3
- Operacje wymiany walutowej	2,1	4,0	8 571,7	-	-	8 571,7
- Operacje papierami wartościowymi	1,9	1,5	1 564,6	-	-	1 564,6
Instrumenty pochodne na indeks giełdowy, w tym:	36,8	36,8	0,0	990,5	6,0	996,5
- Opcje na indeks giełdowy (nabyte)	36,8	0,0	0,0	496,2	3,0	499,2
- Opcje na indeks giełdowy (sprzedane)	0,0	36,8	0,0	494,3	3,0	497,3
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	3,2	3,1	-	-	-	-
Razem	1 158,9	1 292,7	71 067,3	25 215,4	22 397,0	118 679,7

Wbudowane instrumenty pochodne

Na koniec roku 2011 i 2010 Bank posiadał depozyty w PLN, w które wbudowane są instrumenty pochodne. Instrumentami wbudowanymi są opcje walutowe oraz opcje na indeksy giełdowe, na indeksy rynku towarowego i na jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Wartość wyceny instrumentów wbudowanych na dzień 31.12.2011 r. wynosiła 8,4 mln zł w porównaniu z 8,8 mln zł według stanu na 31.12.2010 r.

18. Inwestycje

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	15 468,4	16 788,8
- pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	1 020,3	3 221,4
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	4 982,3	6 218,0
Razem	20 450,7	23 006,8

Inwestycje według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	5 995,9	4 796,7
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 487,2	5 142,3
powyżej 1 roku do 5 lat	9 606,2	8 708,5
powyżej 5 lat	3 361,4	4 359,3
Razem	20 450,7	23 006,8

Zmiana stanu inwestycji

	rok 2011	rok 2010
Saldo na początek okresu	23 006,8	14 166,3
Zwiększenia, w tym:	365 964,5	171 841,5
- zakup dłużnych papierów wartościowych	364 748,7	170 802,9
- zwiększenie wartości papierów wartościowych	1 213,5	1 036,0
- rozwiązanie rezerwy na akcje	2,3	0,0
- nabycie akcji w wyniku restrukturyzacji należności	0,0	2,6
Zmniejszenia, w tym:	368 520,6	163 001,0
- sprzedaż dłużnych papierów wartościowych	18 623,2	3 480,9
- wykup dłużnych papierów wartościowych	349 078,6	158 680,0
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	816,5	833,3
- sprzedaż akcji i udziałów	2,3	0,0
- wykup akcji nabytych w drodze restrukturyzacji	0,0	6,8
Saldo na koniec okresu	20 450,7	23 006,8

W roku 2011 Grupa dokonała sprzedaży dłużnych papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności. Transakcja sprzedaży została opisana w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku* w punkcie nr 4. *Sprzedaż papierów wartościowych z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności.*

W roku 2011 Grupa sprzedała z portfela inwestycji akcje 1 spółki, których wartość według ceny nabycia wynosiła 2,3 mln zł natomiast wartość bilansowa z uwagi na utworzony odpis z tytułu utraty wartości wynosiła 0 zł. Wynik na sprzedaży tych akcji wyniósł +0,5 mln zł. W roku 2011 Grupa zrealizowała także wynik w wysokości +1,0 mln zł z tytułu wykupu części akcji nabytych w drodze restrukturyzacji.

W roku 2010 Grupa nie dokonywała sprzedaży akcji i udziałów z portfela inwestycji.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Instrumenty dłużne, w tym:	15 437,7	16 740,5
- Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	10 679,9	11 812,1
- Obligacje skarbowe	3 313,2	5 960,3
- Bony pieniężne NBP	5 995,8	4 796,8
- Obligacje BGK	1 370,9	1 055,0
- Instrumenty dłużne o zmiennym oprocentowaniu, w tym:	4 757,8	4 928,4
- Obligacje skarbowe	4 757,8	4 928,4
Instrumenty dłużne razem, w tym:	15 437,7	16 740,5
- notowane na giełdzie	9 441,9	11 943,7
- nienotowane na giełdzie	5 995,8	4 796,8
Instrumenty kapitałowe	30,7	48,3
- Instrumenty kapitałowe w cenie nabycia	44,1	46,5
- Wycena do wartości rynkowej	5,3	4,3
- Utrata wartości	-18,7	-2,5
Instrumenty kapitałowe - wartość bilansowa, w tym:	30,7	48,3
- notowane na giełdzie	0,9	0,8
- nienotowane na giełdzie	29,8	47,5
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	15 468,4	16 788,8

W pozycji *Instrumenty kapitałowe* prezentowane są akcje i udziały kilku podmiotów nienotowanych na giełdzie, których Grupa nie wycenia do wartości godziwej. Ustalenie wartości godziwej jest utrudnione lub niemożliwe ze względu na brak aktywnego rynku dla tych instrumentów. W ocenie Grupy najlepszym miernikiem ich wartości jest cena nabycia.

Ponadto Grupa posiada w dwóch spółkach akcje serii nienotowanych na giełdzie, natomiast wycena dokonywana jest w oparciu o kurs akcji serii znajdujących się w obrocie regulowanym. Akcje dwóch spółek Grupa nabyła w drodze restrukturyzacji zadłużenia.

Posiadanie części akcji i udziałów związane jest z funkcjonowaniem jednostek Grupy. Są to akcje i udziały m.in. w GPW, CeTO, KIR, SWIFT, BIK. Pozostałe udziały Grupa kwalifikuje do zbycia w drodze sprzedaży lub likwidacji.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	4 982,3	6 218,0
- Obligacje skarbowe (notowane na giełdzie)	4 982,3	6 218,0
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	4 982,3	6 218,0

Pozycje zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	1 020,3	3 221,4
- Obligacje skarbowe	1 020,3	3 221,4
Razem	1 020,3	3 221,4

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

18.1. Reklasyfikacja dłużnych papierów wartościowych

Grupa prezentuje ujawnienia na temat reklasyfikacji w związku z dokonaną w roku 2008 reklasyfikacją części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności.

Przesłanką reklasyfikacji był brak lub zanik aktywności rynku, co w opinii Grupy powoduje, że powyższe papiery wartościowe spełniają definicję pożyczek i należności zgodną z MSR tj. „są aktywami finansowymi nie będącymi instrumentami pochodnymi, z ustalonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są kwotowane na aktywnym rynku” oraz nie zmieniła się intencja Grupy w ich zakresie tzn. zamiar i możliwości ich utrzymywania w dającej się przewidzieć przyszłości.

Poprzez reklasyfikację zmianie uległy zasady wyceny dłużnych papierów wartościowych, tj. z wycenianych do wartości godziwej na wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych na dzień reklasyfikacji stanowiła ich nowy zamortyzowany koszt.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności

Rodzaj papieru wartościowego	Dzień reklasyfikacji	Wartość godziwa na dzień reklasyfikacji	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
			wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	01.10.2008	1 242,9	1 909,9	2 011,3	1 635,0	1 762,2
Obligacje komercyjne	19.12.2008	294,2	92,0	92,0	93,9	93,7
Obligacje komunalne	19.12.2008	34,4	34,1	34,4	34,5	34,9
Razem		1 571,5	2 036,0	2 137,7	1 763,4	1 890,8

Po reklasyfikacji wyżej wymienione papiery wartościowe prezentowane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji *Kredyty i inne należności udzielone klientom*.

Obligacje Skarbu Państwa denominowane w EUR (euroobligacje) zaklasyfikowane na moment zakupu do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży były wyznaczone jako instrumenty zabezpieczane w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Z chwilą reklasyfikacji pierwotna strategia zabezpieczenia papierów wartościowych z portfela dostępnych do sprzedaży została zakończona. Z uwagi na to, że intencją Grupy było utrzymanie powiązania zabezpieczającego, rozpoczęto z dniem reklasyfikacji nową strategię zabezpieczającą polegającą na zabezpieczeniu wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej papierów wartościowych klasyfikowanych do kategorii kredytów i innych należności.

Wartość godziwa zysku lub straty, jaka byłaby ujęta w kapitale z aktualizacji wyceny, jeżeliby nie dokonano reklasyfikacji

Rodzaj papieru wartościowego	Wycena ujęta w kapitale własnym	
	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	101,4	127,3
Obligacje komercyjne	0,0	-0,1
Obligacje komunalne	0,3	0,4
Razem	101,7	127,6

W przypadku nie dokonania reklasyfikacji wyżej wymienionych papierów wartościowych do kategorii kredytów i innych należności i pozostawienia ich w kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży kwoty wyceny do wartości godziwej zostałyby w całości ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny. Powyższe wartości zostały oszacowane bez uwzględnienia wpływu na rachunek zysków i strat oraz inne całkowite dochody dalszego stosowania rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, gdyż w opinii Grupy wyliczenie takie obarczone byłoby błędem i opierało się na trudnych do zweryfikowania założeniach.

Koszty i przychody ujęte w rachunku zysków i strat

rok 2011

Rodzaj papieru wartościowego	naliczone odsetki (kupon odsetkowy)	zamortyzowane dyskonto/premia	amortyzacja rezerwy rewaluacyjnej	korekta wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej w strategii FVH ^{*)}
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	76,2	-2,8	1,9	81,5
Obligacje komercyjne	4,5	0,0	0,6	0,0
Obligacje komunalne	4,4	0,1	-0,1	0,0
Razem	85,1	-2,7	2,4	81,5

rok 2010

Rodzaj papieru wartościowego	naliczone odsetki (kupon odsetkowy)	zamortyzowane dyskonto/premia	amortyzacja rezerwy rewaluacyjnej	korekta wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej w strategii FVH ^{*)}
Obligacje skarbowe (euroobligacje)	74,0	-2,7	1,8	47,4
Obligacje komercyjne	7,5	-0,3	0,9	0,0
Obligacje komunalne	1,5	0,1	-0,1	0,0
Razem	83,0	-2,9	2,6	47,4

^{*)} wycena z tytułu zabezpieczanego ryzyka stopy procentowej

19. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań**Wartość nominalna aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań**

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Z portfela aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje sell-buy-back)	1 637,5	4 317,0
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	37,5	0,0
Z portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	865,5	865,5
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	0,0	24,0
Z portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	169,1	280,0
- obligacje BGK stanowiące zabezpieczenie należności i zobowiązań przejętej spółki zależnej	93,0	0,0
Z portfela kredytów i innych należności:		
- obligacje skarbowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje repo)	1 475,2	328,7

Blokowanie papierów wartościowych odbywa się z uwzględnieniem warunków wynikających z:

- Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 711 z późniejszymi zmianami),
- Kodeksu Spółek Handlowych, art. 495 (Dz. U. z 2000 r. Nr 94, poz. 1037 z późniejszymi zmianami),
- z istoty transakcji.

Do aktywów o ograniczonej możliwości dysponowania poza instrumentami prezentowanymi w niniejszej nocie zalicza się także wartość rezerwy obowiązkowej, którą jednostka dominująca Grupy zobowiązana jest utrzymywać na rachunku bieżącym w NBP. Więcej informacji na temat rezerwy obowiązkowej zawarto w nocie nr 15 *Kasa, środki w Banku Centralnym*.

20. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Wycena dodatnia

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne, w tym:	433,4	104,8
- transakcja Interest Rate Swap	433,4	104,8
Razem	433,4	104,8

Wycena ujemna

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Wycena bilansowa instrumentów zabezpieczających wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	900,6	600,5
- transakcja Interest Rate Swap	900,6	600,5
Razem	900,6	600,5

Wycena dodatnia prezentowana jest w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające* w aktywach natomiast wycena ujemna prezentowana jest w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające* w pasywach skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

21. Kredyty i inne należności

Portfel kredytów i innych należności

koniec roku 2011			
	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom, w tym:	1 018,3	-0,2	1 018,1
- kredyty i pożyczki	120,7	-0,2	120,5
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	43 443,7	-1 114,0	42 329,7
- kredyty i pożyczki	37 379,0	-1 108,8	36 270,2
Razem, w tym:	44 462,0	-1 114,2	43 347,8
- kredyty i pożyczki	37 499,7	-1 109,0	36 390,7

koniec roku 2010			
	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom, w tym:	1 181,2	-0,1	1 181,1
- kredyty i pożyczki	73,1	-0,1	73,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	35 594,4	-1 085,4	34 509,0
- kredyty i pożyczki	31 000,3	-1 080,2	29 920,1
Razem, w tym:	36 775,6	-1 085,5	35 690,1
- kredyty i pożyczki	31 073,4	-1 080,3	29 993,1

21.1. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Rachunki bieżące	805,7	375,7
Lokaty międzybankowe, w tym:	40,9	686,0
- lokaty jednodniowe	6,9	303,3
Kredyty i pożyczki ^{*)}	120,7	73,1
Pozostałe należności	51,0	46,4
Razem (brutto)	1 018,3	1 181,2
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-0,2	-0,1
- dotyczący kredytów i pożyczek ^{*)}	-0,2	-0,1
Razem (netto)	1 018,1	1 181,1

*) W dalszej części sprawozdania w nocy 21.3. przedstawione są szczegółowe informacje na temat jakości portfela kredytów i pożyczek oraz odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości dotyczącego kredytów i pożyczek.

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	888,5	767,6
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	11,0	70,0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	10,9	139,9
powyżej 1 roku do 5 lat	107,9	203,7
Razem	1 018,3	1 181,2

21.2. Kredyty i inne należności udzielone klientom

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki ^{*)}	37 379,0	31 000,3
Dłużne papiery wartościowe ^{**)}	5 959,6	4 446,4
Pozostałe należności	105,1	147,7
Razem (brutto)	43 443,7	35 594,4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 114,0	-1 085,4
- dotyczący kredytów i pożyczek ^{*)}	-1 108,8	-1 080,2
- dotyczący pozostałych należności	-5,2	-5,2
Razem (netto), w tym:	42 329,7	34 509,0
- Kredyty i inne należności udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego	2 908,9	2 666,3
- Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora niefinansowego	31 635,8	25 223,8
- Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych	7 785,0	6 618,9

*) W dalszej części sprawozdania w nocy 21.3. przedstawione są szczegółowe informacje na temat jakości portfela kredytów i pożyczek oraz odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości dotyczącego kredytów i pożyczek.

****)** W pozycji *Dłużne papiery wartościowe* ujęto wartość euroobligacji, które Grupa kwalifikuje do kategorii kredytów i innych należności. Wartość bilansowa euroobligacji prezentowanych w niniejszej nocie wynosiła 3.872,6 mln zł według stanu na 31.12.2011 r. w porównaniu do 3.268,5 mln zł według stanu na 31.12.2010 r.

Kredyty i inne należności udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki, w tym:	2 821,8	2 585,0
- w rachunku bieżącym	4,7	434,8
- terminowe	2 817,1	2 150,2
Pozostałe należności	87,4	83,2
Razem (brutto)	2 909,2	2 668,2
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-0,3	-1,9
- dotyczący kredytów i pożyczek	-0,3	-1,9
Razem (netto)	2 908,9	2 666,3

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora niefinansowego

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki udzielone podmiotom gospodarczym, w tym:	15 969,2	12 964,0
- w rachunku bieżącym	4 316,1	3 724,3
- terminowe	11 653,1	9 239,7
Kredyty i pożyczki udzielone gospodarstwom domowym, w tym:	15 315,2	12 630,8
- w rachunku bieżącym	1 311,3	1 255,8
- terminowe	14 003,9	11 375,0
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 446,1	646,6
- przekwalifikowane w 2008 roku z portfela dostępnych do sprzedaży ^{*)}	92,0	93,9
Pozostałe należności	17,6	64,4
Razem (brutto)	32 748,1	26 305,8
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 112,3	-1 082,0
- dotyczący kredytów i pożyczek	-1 107,1	-1 076,8
- dotyczący pozostałych należności	-5,2	-5,2
Razem (netto)	31 635,8	25 223,8

Kredyty i inne należności udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki, w tym:	3 272,8	2 820,5
- w rachunku bieżącym	34,7	8,4
- terminowe	3 238,1	2 812,1
Dłużne papiery wartościowe, w tym:	4 513,5	3 799,8
- przekwalifikowane w 2008 roku z portfela dostępnych do sprzedaży ^{*)}	1 944,0	1 669,4
Pozostałe należności	0,1	0,1
Razem (brutto)	7 786,4	6 620,4
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1,4	-1,5
- dotyczący kredytów i pożyczek	-1,4	-1,5
Razem (netto)	7 785,0	6 618,9

*) W roku 2008 Grupa dokonała reklasyfikacji części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności. Wśród wspomnianych papierów wartościowych znalazły się m.in. obligacje skarbowe (euroobligacje) oraz obligacje komercyjne i obligacje komunalne, które po reklasyfikacji prezentowane są w niniejszej notce. Obligacje skarbowe stanowią pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej przed ryzykiem stopy procentowej. Szczegółowe ujawnienia na temat dokonanej reklasyfikacji znajdują się w notce nr 18.1.

Kredyty i inne należności udzielone klientom według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	6 653,1	5 762,3
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 906,9	1 853,5
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	4 108,3	3 773,0
powyżej 1 roku do 5 lat	12 628,5	9 725,8
powyżej 5 lat	16 568,7	12 925,3
dla których termin zapadalności upłynął	1 578,2	1 554,5
Razem	43 443,7	35 594,4

Pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

Poniższa tabela prezentuje wartość papierów wartościowych klasyfikowanych do kategorii pożyczek i innych należności, stanowiących pozycje zabezpieczone w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Instrumenty dłużne o stałym oprocentowaniu, w tym:	3 872,6	3 268,5
- Obligacje skarbowe	3 872,6	3 268,5
Razem	3 872,6	3 268,5

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy nr 39 *Rachunkowość zabezpieczeń*.

Zabezpieczenia

Zgodnie z polityką kredytową Grupa przyjmuje zabezpieczenia spłaty udzielonych kredytów, ustanowione na rachunkach kredytobiorców oraz zabezpieczenia na majątku kredytobiorców. Więcej informacji na temat zabezpieczeń zaprezentowano w części "Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A." w rozdziale nr I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym, w punkcie nr 4.4. *Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego*.

21.3. Jakość portfela kredytów i pożyczek

Portfel kredytów i pożyczek według segmentu klientów

	koniec roku 2011		
	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej, w tym:	22 490,8	-726,2	21 764,6
- udzielone klientom strategicznym	9 010,5	-166,7	8 843,8
- udzielone klientom pozostałym	13 480,3	-559,5	12 920,8
Kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym, w tym:	15 008,9	-382,8	14 626,1
- hipoteczne	10 926,8	-57,7	10 869,1
- pozostałe	4 082,1	-325,1	3 757,0
Razem	37 499,7	-1 109,0	36 390,7

	koniec roku 2010		
	wartość brutto	odpis aktualizujący	wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej, w tym:	18 478,6	-774,9	17 703,7
- udzielone klientom strategicznym	7 351,6	-179,1	7 172,5
- udzielone klientom pozostałym	11 127,0	-595,8	10 531,2
Kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym, w tym:	12 594,8	-305,4	12 289,4
- hipoteczne	8 385,2	-41,4	8 343,8
- pozostałe	4 209,6	-264,0	3 945,6
Razem	31 073,4	-1 080,3	29 993,1

Podział portfela kredytów i pożyczek według przesłanki utraty wartości

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej		
Wartość brutto, w tym:	22 490,8	18 478,6
- portfel bez przesłanki utraty wartości (IBNR ^{*)})	21 357,5	17 301,0
- portfel z przesłanką utraty wartości (impaired), w tym:	1 133,3	1 177,6
- wyceniany indywidualnie (ISFA ^{*)})	1 074,6	1 105,4
- wyceniany portfelowo (INSFA ^{*)})	58,7	72,2
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-726,2	-774,9
- odpis dotyczący portfela bez przesłanki utraty wartości (IBNR ^{*)})	-63,2	-62,2
- odpis dotyczący portfela z przesłanką utraty wartości (impaired), w tym:	-663,0	-712,7
- odpis dotyczący portfela wycenianego indywidualnie (ISFA ^{*)})	-622,6	-664,2
- odpis dotyczący portfela wycenianego portfelowo (INSFA ^{*)})	-40,4	-48,5
Kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym		
Wartość brutto, w tym:	15 008,9	12 594,8
- portfel bez przesłanki utraty wartości (IBNR ^{*)})	14 589,1	12 264,8
- portfel z przesłanką utraty wartości (impaired)	419,8	330,0
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-382,8	-305,4
- odpis dotyczący portfela bez przesłanki utraty wartości (IBNR ^{*)})	-96,9	-90,1
- odpis dotyczący portfela z przesłanką utraty wartości (impaired)	-285,9	-215,3
Razem wartość brutto, w tym:	37 499,7	31 073,4
- portfel bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	35 946,6	29 565,8
- portfel z przesłanką utraty wartości (impaired)	1 553,1	1 507,6
Razem odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, w tym:	-1 109,0	-1 080,3
- dotyczący portfela należności bez przesłanki utraty wartości (IBNR)	-160,1	-152,3
- dotyczący portfela należności z przesłanką utraty wartości (impaired)	-948,9	-928,0
Kredyty i pożyczki (netto)	36 390,7	29 993,1

^{*)} IBNR – Incurred But Not Reported; ISFA – Individually Significant Financial Assets; INSFA – Individually Non-Significant Financial Assets

Zmiana stanu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek

	rok 2011	rok 2010
Saldo na początek okresu	1 080,3	872,8
Zmiany w wartości odpisu, w tym:	28,7	207,5
- Utworzenie w okresie	510,2	456,3
- Rozwiązanie w okresie	-336,9	-244,6
- Odpisy wykorzystane	-171,3	-38,1
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	22,0	28,0
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-10,2	-13,2
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM ¹ była transakcją niezapadłą	34,5	27,2
- Pozostałe	-19,6	-8,1
Saldo na koniec okresu	1 109,0	1 080,3

¹) należność FM – należność kredytowa powstała w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami.

Na kwotę utworzonych rezerw wpłynęły m.in. odpisy na ryzyko związane z transakcjami pochodnymi (głównie opcjami walutowymi). Saldo odpisów z tego tytułu wyniosło w 2011 roku +4,6 mln zł (rozwiązanie odpisów) w porównaniu z -25,3 mln zł (utworzenie odpisów) w roku 2010.

Zmiana stanu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w podziale na segmenty klientów

rok 2011

	odpis na kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej			odpis na kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym			OGÓŁEM
	dla klientów strategicznych	pozostałe	RAZEM	hipoteczne	pozostałe	RAZEM	
Stan na początek okresu	179,1	595,8	774,9	41,4	264,0	305,4	1 080,3
Zmiany w okresie, w tym:	-12,4	-36,3	-48,7	16,3	61,1	77,4	28,7
- Saldo utworzeń i rozwiązań w okresie	17,0	66,1	83,1	15,9	74,3	90,2	173,3
- Odpisy wykorzystane	0,0	-159,7	-159,7	-0,1	-11,5	-11,6	-171,3
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	0,0	9,9	9,9	0,0	12,1	12,1	22,0
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-0,1	-5,0	-5,1	0,2	-5,3	-5,1	-10,2
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM ¹ była transakcją niezapadłą	-16,3	50,8	34,5	0,0	0,0	0,0	34,5
- Pozostałe	-13,0	1,6	-11,4	0,3	-8,5	-8,2	-19,6
Stan na koniec okresu	166,7	559,5	726,2	57,7	325,1	382,8	1 109,0

¹) należność FM – należność kredytowa powstała w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami.

rok 2010

	odpis na kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej			odpis na kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym			OGÓŁEM
	dla klientów strategicznych	pozostałe	RAZEM	hipoteczne	pozostałe	RAZEM	
Stan na początek okresu	131,4	517,3	648,7	39,3	184,8	224,1	872,8
Zmiany w okresie, w tym:	47,7	78,5	126,2	2,1	79,2	81,3	207,5
- Saldo utworzeń i rozwiązań w okresie	37,7	93,1	130,8	2,6	78,3	80,9	211,7
- Odpisy wykorzystane	-4,2	-29,0	-33,2	-0,4	-4,5	-4,9	-38,1
- Kwoty odzyskane z kredytów uprzednio spisanych	0,0	10,4	10,4	0,0	17,6	17,6	28,0
- Korekta odsetek od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (unwinding interest)	-3,3	-3,7	-7,0	0,1	-6,3	-6,2	-13,2
- Kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej w przypadku, gdy restrukturyzowana obecnie należność FM ^{*)} była transakcją niezapadłą	16,6	10,6	27,2	0,0	0,0	0,0	27,2
- Pozostałe	0,9	-2,9	-2,0	-0,2	-5,9	-6,1	-8,1
Stan na koniec okresu	179,1	595,8	774,9	41,4	264,0	305,4	1 080,3

*) należność FM – należność kredytowa powstała w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami.

Sprzedaż portfela kredytów

W roku 2011 Grupa zawarła dwie umowy dotyczące sprzedaży portfela kredytów. Szczegóły dotyczące kwoty sprzedanych wierzytelności, ceny umownej, wpływu na poziom odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i innych należności oraz wpływu netto na wynik finansowy Grupy zostały zawarte w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku* w punkcie nr 6. *Sprzedaż portfela kredytów*.

W roku 2010 Grupa nie zawierała podobnych umów.

22. Inwestycje w jednostki podporządkowane**22.1. Inwestycje w jednostki stowarzyszone**

Grupa posiada udziały w podmiocie stowarzyszonym ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A., które wycenia metodą praw własności.

Wartość bilansowa udziałów w jednostce stowarzyszonej

	rok 2011	rok 2010
Saldo na początek okresu	156,8	115,6
Udział w zyskach	41,3	41,2
Dywidenda wypłacona	-93,1	0,0
Saldo na koniec okresu	105,0	156,8

Ogólne informacje dotyczące jednostki stowarzyszonej

Nazwa podmiotu	ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.
Kraj siedziby	Polska
Rodzaj działalności	tworzenie i zarządzanie OFE

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Udział w kapitałach jednostki	20%	20%
Aktywa	553,3	826,6
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	24,9	37,1
Aktywa netto	528,4	789,5
Przychody ze sprzedaży	344,7	391,9
Zysk (strata)	206,4	208,1

22.2. Inwestycje w jednostki zależne

W jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostka dominująca Grupy wykazuje udziały w następujących podmiotach zależnych i stowarzyszonych:

Nazwa podmiotu	Charakter powiązania kapitałowego	Procentowy udział banku w kapitale zakładowym podmiotu	Wartość bilansowa (według ceny nabycia)	
			koniec roku 2011	koniec roku 2010
ING Securities S.A.	zależny	100,00%	30,2	30,2
Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o.	zależny	100,00%	160,2	160,2
Solver Sp. z o.o.	zależny	82,30%	7,9	7,9
ING Bank Hipoteczny S.A.	zależny	100,00%	0,0	213,4
ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.	stowarzyszony	20,00%	40,0	40,0
Razem			238,3	451,7

W roku 2011 nastąpiło połączenie ING Banku Śląskiego S.A. z jego podmiotem zależnym ING Bankiem Hipotecznym S.A. Zmiana została opisana w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku* w punkcie 1. *Zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.*

Ogólne informacje finansowe dotyczące przejętej jednostki według wartości wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki przejmującej za rok 2010 zaprezentowano w poniższej tabeli:

Nazwa podmiotu	ING Bank Hipoteczny S.A.
	koniec roku 2010
Udział w kapitałach jednostki	100%
Aktywa	610,0
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	397,1
Aktywa netto	212,9
Wynik na działalności podstawowej	17,9
Zysk (strata)	6,1

W celu wypełnienia obowiązków wynikających z art. 495 Kodeksu Spółek Handlowych polegających na zabezpieczeniu ewentualnych roszczeń wierzycieli przejmowanej spółki, ING Bank Śląski S.A. dokonał blokady papierów wartościowych o wartości nominalnej 93 mln zł. Informacja szczegółowa dotycząca zablokowanych papierów wartościowych znajduje się w notce nr 19 *Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań*.

23. Nieruchomości inwestycyjne

	rok 2011	rok 2010
Wartość na początek okresu	118,2	129,7
Zwiększenia, w tym:	0,3	0,0
- zakupy	0,3	0,0
Wycena	0,2	-11,5
Wartość na koniec okresu	118,7	118,2

Grupa jest właścicielem jednej nieruchomości o charakterze inwestycyjnym zlokalizowanej w Katowicach. Z tytułu jej posiadania Grupa uzyskuje przychody w postaci rat czynszowych. Zgodnie z zasadami rachunkowości przyjętymi przez Grupę nieruchomość jest wyceniana do wartości godziwej. Wartość godziwa jest ustalana na podstawie wyceny niezależnego rzeczoznawcy. Do wyceny stosuje się metodę dochodową zdyskontowanych przepływów w okresie 10 lat wykorzystując ogólnie przyjęte parametry rynkowe dla podobnych inwestycji przy uwzględnieniu stopnia wykorzystania powierzchni budynku.

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące nieruchomości inwestycyjnej ani też zobowiązania umowne związane z nabyciem ww. nieruchomości.

Z tytułu posiadania nieruchomości inwestycyjnej Grupa osiągała przychody z najmu i ponosiła koszty bezpośredniego utrzymania nieruchomości które zostały ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na pozostałej działalności podstawowej*.

24. Rzeczowe aktywa trwałe

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	326,1	342,8
Sprzęt informatyczny	55,3	56,3
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	134,9	110,2
Środki trwałe w budowie	59,0	34,9
Razem	575,3	544,2

rok 2011

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	678,6	196,8	404,2	34,9	1 314,5
Zwiększenia, w tym:	37,1	24,2	51,9	127,2	240,4
- zakup	1,0	7,8	1,0	127,2	137,0
- przyjęcie z inwestycji	35,8	16,4	50,9	0,0	103,1
- inne	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Zmniejszenia, w tym:	-47,9	-15,8	-49,7	-103,1	-216,5
- sprzedaż i likwidacja	-5,5	-15,7	-48,2	0,0	-69,4
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	0,0	-103,1	-103,1
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-42,3	0,0	-1,4	0,0	-43,7
- inne	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,3
Wycena	5,3	0,0	0,0	0,0	5,3
Wartość brutto na koniec okresu	673,1	205,2	406,4	59,0	1 343,7
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-335,8	-140,5	-294,0	0,0	-770,3
Zmiany w okresie, w tym:	-11,2	-9,4	22,5	0,0	1,9
- odpisy amortyzacyjne	-22,8	-25,1	-25,7	0,0	-73,6
- sprzedaż i likwidacja	5,3	15,7	47,4	0,0	68,4
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	6,3	0,0	0,7	0,0	7,0
- inne	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-347,0	-149,9	-271,5	0,0	-768,4
Wartość netto na koniec okresu	326,1	55,3	134,9	59,0	575,3

rok 2010

	Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych	Sprzęt informatyczny	Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	Środki trwałe w budowie	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	728,5	191,7	396,4	38,3	1 354,9
Zwiększenia, w tym:	14,3	35,8	39,9	56,1	146,1
- zakup	0,2	26,0	4,0	56,1	86,3
- przyjęcie z inwestycji	14,1	9,8	35,9	0,0	59,8
Zmniejszenia, w tym:	-15,0	-31,6	-27,5	-60,0	-134,1
- sprzedaż i likwidacja	-0,8	-31,3	-27,3	0,0	-59,4
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	0,0	-59,8	-59,8
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-14,2	0,0	0,0	0,0	-14,2
- inne	0,0	-0,3	-0,2	-0,2	-0,7
Wycena	-16,0	0,7	-0,7	0,0	-16,0
Transfery	-33,2	0,2	-3,9	0,5	-36,4
Wartość brutto na koniec okresu	678,6	196,8	404,2	34,9	1 314,5
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-356,9	-148,6	-300,6	0,0	-806,1
Zmiany w okresie, w tym:	-24,7	8,1	3,2	0,0	-13,4
- odpisy amortyzacyjne	-25,2	-22,1	-23,6	0,0	-70,9
- sprzedaż i likwidacja	0,1	29,9	26,6	0,0	56,6
- przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
- inne	0,0	0,3	0,2	0,0	0,5
Transfery	45,8	0,0	3,4	0,0	49,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-335,8	-140,5	-294,0	0,0	-770,3
Wartość netto na koniec okresu	342,8	56,3	110,2	34,9	544,2

Pozycja *Nieruchomości i inwestycje w obcych środkach trwałych* obejmuje m.in. grunty, których wartość z uwzględnieniem wyceny do wartości godziwej według stanu na 31.12.2011 r. wynosiła 6,1 mln zł (6,5 mln zł według stanu na 31.12.2010 r.).

Na dzień 31.12.2011 r. w kapitale z aktualizacji wyceny była zaewidencjonowana kwota 39,3 mln zł (uwzględniająca podatek odroczony) dotycząca nieruchomości wycenionych do wartości godziwej. Według stanu na dzień 31.12.2010 r. kwota ta wynosiła 47,4 mln zł.

Wycena nieruchomości do wartości godziwej

Grupa wycenia posiadane nieruchomości do wartości godziwej. Wycena jest przeprowadzana zgodnie z obowiązującymi zasadami wyceny nieruchomości zależnie od charakteru budynku (dla budynków administracyjnych - metodą odtworzeniową, dla budynków operacyjnych - metodą dochodową).

W roku 2011 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach – wartość budynku według stanu na 31.12.2011 r. wynosiła 121,8 mln zł, zmiana wartości tej nieruchomości za rok 2011 zmniejszyła wynik finansowy o kwotę 9,0 mln zł (7,3 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz
- 33 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2011 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 5,8 mln zł (4,7 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz wynik finansowy roku 2011 o kwotę 8,4 mln zł (6,8 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego). Po dokonaniu wycen, 7 spośród tych nieruchomości, zostało przeklasyfikowanych do portfela nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży.

W roku 2010 zostały dokonane wyceny następujących nieruchomości:

- budynku Centrali ING Banku Śląskiego S.A. w Katowicach – wartość budynku według stanu na 31.12.2010 r. wynosiła 126, 7 mln. zł, zmiana wartości tej nieruchomości za rok 2010 zmniejszyła wynik finansowy o kwotę 9,0 mln zł (7,3 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz
- 13 innych nieruchomości zlokalizowanych na terenie całej Polski, zmiana wyceny za rok 2010 zwiększyła kapitał z aktualizacji wyceny o kwotę 4,5 mln zł (3,7 mln zł z uwzględnieniem podatku odroczonego) oraz wynik finansowy roku 2010 o kwotę 0,2 mln zł. Po dokonaniu wycen 2 spośród tych nieruchomości zostały przeklasyfikowane do portfela nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży.

Wyniki wycen nieruchomości zostały zaprezentowane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w *Wyniku na pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych* (w nocie nr 9 w pozycji szczegółowej *Wycena do wartości godziwej rzeczowych aktywów trwałych*).

Wartość wycenianych nieruchomości oszacowana według kosztu historycznego z uwzględnieniem utraty wartości i odpisów amortyzacyjnych wyniosłaby na 31.12.2011 r. 277,6 mln zł w porównaniu z 284,4 mln zł na 31.12.2010 r.

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Zobowiązania umowne do nabycia rzeczowego majątku trwałego

W roku 2011 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości aktywów trwałych w kwocie 2,1 mln zł. Umowy dotyczyły robót ogólnobudowlanych.

W roku 2010 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości aktywów trwałych w kwocie 3,0 mln zł. Umowy te dotyczyły robót ogólnobudowlanych, generalnego wykonawstwa, robót wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz zakupu umeblowania.

25. Wartości niematerialne

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Wartość firmy	223,8	223,8
Oprogramowanie	101,8	77,2
Nakłady na wartości niematerialne	36,4	41,2
Razem	362,0	342,2

rok 2011

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223,8	373,6	41,2	7,7	646,3
Zwiększenia, w tym:	0,0	83,6	71,6	0,0	155,2
- zakup	0,0	7,2	71,6	0,0	78,8
- przyjęcie z inwestycji	0,0	76,4	0,0	0,0	76,4
Zmniejszenia, w tym:	0,0	0,0	-76,4	0,0	-76,4
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	-76,4	0,0	-76,4
Wartość brutto na koniec okresu	223,8	457,2	36,4	7,7	725,1
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-296,4	0,0	-7,7	-304,1
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-59,0	0,0	0,0	-59,0
- odpisy amortyzacyjne	0,0	-59,0	0,0	0,0	-59,0
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-355,4	0,0	-7,7	-363,1
Wartość netto na koniec okresu	223,8	101,8	36,4	0,0	362,0

rok 2010

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	RAZEM
Wartość brutto na początek okresu	223,8	326,9	23,8	7,9	582,4
Zwiększenia, w tym:	0,0	48,5	60,7	0,0	109,2
- zakup	0,0	5,3	60,7	0,0	66,0
- przyjęcie z inwestycji	0,0	42,4	0,0	0,0	42,4
- inne	0,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Zmniejszenia, w tym:	0,0	-1,8	-43,3	-0,2	-45,3
- sprzedaż i likwidacja	0,0	-1,0	0,0	0,0	-1,0
- przyjęcie z inwestycji	0,0	0,0	-42,4	0,0	-42,4
- inne	0,0	-0,8	-0,9	-0,2	-1,9
Wartość brutto na koniec okresu	223,8	373,6	41,2	7,7	646,3
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-247,4	0,0	-7,6	-255,0
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-49,0	0,0	-0,1	-49,1
- odpisy amortyzacyjne	0,0	-50,0	0,0	-0,1	-50,1
- sprzedaż i likwidacja	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-296,4	0,0	-7,7	-304,1
Wartość netto na koniec okresu	223,8	77,2	41,2	0,0	342,2

Zobowiązania umowne do nabycia wartości niematerialnych

W roku 2011 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych w kwocie 16,1 mln zł. Umowy te dotyczą zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania komputerowego.

W roku 2010 Grupa zawarła podobne umowy o wartości 29,6 mln zł.

Test na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które posiadają wartość firmy

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej dwa razy w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

W jednostce dominującej Grupy testem na utratę wartości objęto wartość firmy uzyskaną w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank NV. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w łącznej kwocie 223,3 mln zł. Nie stwierdzono żadnych innych dodatkowych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które mogłyby zostać przyporządkowane do zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne.

Dane wejściowe dla potrzeb testu obejmują wysokość kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem oraz zysku przed opodatkowaniem w podziale na segmenty.

Test wykonywany jest na podstawie modelu kalkulującego i porównującego wartość bieżącą wolnych przepływów pieniężnych ośrodka z wielkością szacowanej wartości księgowej kapitałów ośrodka. Wolne przepływy pieniężne ośrodka zdefiniowane są jako zyski netto pomniejszone o kapitał wymagany do utrzymania współczynnika wypłacalności na wymaganym poziomie. Do dyskontowania przepływów używa się stopy dyskonta w wysokości 8% reprezentującej średni ważony koszt kapitału. Do pozostałych założeń należą: prognozy stawki podatku dochodowego, nominalna stopa wzrostu po okresie prognozy oraz prognozowana stawka 3 M WIBOR.

Ustalenie wartości odzyskiwalnej przeprowadzono w oparciu o oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów przy uwzględnieniu szacunkowej prognozy oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych w trakcie kontynuowania użytkowania. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych opierają się na racjonalnych założeniach odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostającego okresu użytkowania aktywów. Prognozy dotyczące przepływów oparte są na przyjętym w jednostce dominującej Grupy średnioterminowym planie finansowym oraz strategii działania obejmującym maksymalnie okres najbliższych 3 lat. Dane dotyczące kolejnych dwóch lat są wynikiem ekstrapolacji. Ekstrapolacja zakłada, że ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne utrzyma wskaźnik *zysk brutto / aktywa ważne ryzykiem* na poziomie z ostatniego roku prognozy Banku podnosząc swoje zyski o uprzednio wskazaną stopę wzrostu. Zasadność przyjętych założeń jest okresowo weryfikowana - a rozbieżności pomiędzy szacowanymi w oparciu o przyszłe przepływy a rzeczywistymi przepływami analizowane.

Przeprowadzony na dzień 31.12.2011 test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne w wysokości 3.331 mln zł i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości. Dla stopy dyskontowej niższej o 1 p.p. nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby 4.399 mln zł, dla stopy wyższej o 1 p.p. nadwyżka bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne wynosiłaby zaś 2.613 mln zł.

26. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	rok 2011	rok 2010
Wartość na początek okresu	14,0	0,2
Zwiększenia, w tym:	37,0	13,8
- przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	36,6	13,8
- przejęcie w wyniku windykacji	0,4	0,0
Zmniejszenia, w tym:	-15,8	0,0
- sprzedaż	-15,8	0,0
Wycena	-1,6	0,0
Wartość na koniec okresu	33,6	14,0

Na kwotę *Aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży* według stanu na 31.12.2011 r. składa się wartość:

- 14 nieruchomości (budynki wraz z gruntami), które zostały przekwalifikowane z rzeczowych aktywów trwałych. Nieruchomości są dostępne do natychmiastowej sprzedaży w ich bieżącym stanie. Grupa zamierza zbyć ww. nieruchomości korzystając z usług wyspecjalizowanych firm, zajmujących się poszukiwaniem nabywców przy wykorzystaniu różnorodnych dostępnych środków (ogłoszenia, dedykowany mailing, kontakt z innymi biurami pośrednictwa, itp.). Zbycie nieruchomości ma nastąpić w ciągu 12 miesięcy od dnia przekwalifikowania.
- Aktywów przejętych z windykacji, obejmujących nieruchomości (budynki i grunty) oraz środki transportu. Grupa zamierza zbyć te aktywa korzystając z dostępnych sposobów zbycia w tym min.: w drodze ogłoszenia przetargu.

27. Podatek odroczony**Zmiany różnic przejściowych w ciągu roku****rok 2011**

	Saldo na 01.01.2011	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31.12.2011
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
Odsetki naliczone	-17,8	-4,6	0,0	-22,4
Aktualizacja wyceny	-3,7	1,7	-17,6	-19,6
Rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	-72,9	-2,6	0,0	-75,5
Pozostałe rezerwy	-11,8	-0,6	0,0	-12,4
Świadczenia pracownicze	-28,9	-1,3	0,0	-30,2
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-12,3	0,0	0,0	-12,3
Inne	-20,6	1,0	0,0	-19,6
Razem	-168,0	-6,4	-17,6	-192,0
Rezerwy z tytułu podatku odroczonego				
Odsetki naliczone	-39,8	137,3	0,0	97,5
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	12,7	-1,2	0,0	11,5
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	8,3	-0,2	0,0	8,1
Aktualizacja wyceny	14,8	0,0	28,7	43,5
Inne	4,6	10,3	0,0	14,9
Razem	0,6	146,2	28,7	175,5
Podatek odroczony – stan bilansowy	-167,4	139,8	11,1	-16,5

rok 2010

	Saldo na 01.01.2010	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitał	Saldo na 31.12.2010
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
Odsetki naliczone	-29,0	11,2	0,0	-17,8
Aktualizacja wyceny	-6,6	1,7	1,2	-3,7
Rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	-64,9	-8,0	0,0	-72,9
Pozostałe rezerwy	-9,8	-2,0	0,0	-11,8
Świadczenia pracownicze	-22,2	-6,7	0,0	-28,9
Korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	-12,3	0,0	0,0	-12,3
Inne	-18,0	-2,6	0,0	-20,6
Razem	-162,8	-6,4	1,2	-168,0
Rezerwy z tytułu podatku odroczonego				
Odsetki naliczone	33,5	-73,3	0,0	-39,8
Rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	10,0	2,7	0,0	12,7
Rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	10,0	-1,7	0,0	8,3
Aktualizacja wyceny	14,4	-0,3	0,7	14,8
Inne	8,4	-3,8	0,0	4,6
Razem	76,3	-76,4	0,7	0,6
Podatek odroczony – stan bilansowy	-86,5	-82,8	1,9	-167,4

Nie rozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego

Nie rozpoznane aktywa z tytułu podatku odroczonego związane są z rezerwami celowymi, których ściagalność nie zostanie uprawdopodobniona. Kwota nieuznanych różnic przejściowych z tego tytułu na koniec roku 2011 wynosiła 1,0 mln zł (rok wygaśnięcia różnic: 2013) w porównaniu do 0,9 mln zł na koniec roku 2010 (rok wygaśnięcia różnic: 2012).

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Aktualizacja wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1,1	1,6
Aktualizacja wyceny aktywów trwałych	9,2	11,1
Aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	13,6	0,1
Razem	23,9	12,8

Różnice przejściowe dotyczące wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej

Jednostka dominująca Grupy nie utworzyła podatku odroczonego od wyceny udziału w podmiocie stowarzyszonym ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. Łączna kwota różnic przejściowych związanych z inwestycjami w jednostce stowarzyszonej, na które nie utworzono rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynosiła na koniec 2011 i 2010 roku 7,8 mln zł.

28. Inne aktywa

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	87,2	76,7
- przychody do otrzymania	35,4	34,5
- rozliczenia z tytułu prowizji	29,5	28,0
- koszty działania opłacone z góry	15,3	8,6
- koszty do rozliczenia	2,5	3,1
- pozostałe	4,5	2,5
Pozostałe aktywa, w tym:	112,8	132,6
- rozrachunki z tytułu zakupu materiałów	19,4	5,0
- rozliczenia międzybankowe	11,2	10,8
- rozrachunki z odbiorcami	7,6	11,5
- rozliczenia publiczno-prawne	3,5	2,9
- należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut ^{*)}	41,6	41,6
- pozostałe	29,5	60,8
Razem (brutto)	200,0	209,3
Odpis z tytułu utraty wartości	-58,2	-49,6
Razem (netto)	141,8	159,7

*) W pozycji *należności z tytułu nierozliczonych transakcji wymiany walut* prezentowane są należności od banku Lehman Brothers Inc. oraz podmiotów z nim powiązanych. Na należności te utworzono odpis w pełnej wysokości. Kwotę odpisu ujęto w niniejszej notcie w pozycji *Odpis z tytułu utraty wartości*.

29. Zobowiązania wobec innych banków

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Rachunki bieżące	335,6	278,9
Depozyty międzybankowe	3 003,2	3 086,3
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)	1 594,6	657,8
Pozostałe zobowiązania	28,5	16,1
Razem	4 961,9	4 039,1

Zobowiązania wobec innych banków według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	4 961,8	2 184,4
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0,0	510,9
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	0,0	1 142,6
powyżej 1 roku do 5 lat	0,1	201,2
Razem	4 961,9	4 039,1

Odsetki naliczone i niezapłacone od zobowiązań prezentowanych w niniejszej notcie prezentowane są w tych samych terminach, co zobowiązanie główne.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

W pozycji *Transakcje z przyrzeczeniem odkupu* prezentowane są transakcje repo. Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek. Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu (repo) zawartych z bankami były następujące aktywa:

koniec roku 2011	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2012-01-05	55,0	57,8
Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności	2012-01-27	1 475,2	1 496,7
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	2012-01-30	37,5	40,1
Razem		1 567,7	1 594,6

koniec roku 2010	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2011-01-05	80,0	81,2
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2011-01-18	200,0	204,6
Aktywa z portfela utrzymywanych do terminu wymagalności	2011-01-10	24,0	25,1
Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności	2011-01-24	130,7	136,9
Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności	2011-02-21	198,0	210,0
Razem		632,7	657,8

30. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	1 629,5	4 323,7
- Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 629,5	4 323,7
Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	185,2	357,7
Razem	1 814,7	4 681,4

Grupa wyznaczyła do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wszystkie transakcje typu buy-sell-back i sell-buy-back. Według stanu na koniec roku 2010 desygnowano do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat także dłużne papiery wartościowe w formie obligacji emitowanych przez jeden podmiot niefinansowy.

Grupa transakcji sell-buy-back oraz buy-sell-back wskazana została do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat z uwagi na ich zaliczanie do portfela zarządzanego przez Departament Operacji Rynków Finansowych i Klientów Strategicznych. Pozycje aktywów i zobowiązań finansowych w ramach tego portfela zgodnie z zasadami zarządzania ryzykiem oraz strategią inwestycyjną obowiązującymi w jednostce dominującej Grupy wyceniane są i zarządzane na bazie wartości godziwej.

W kwocie wyceny na dzień bilansowy zobowiązań finansowych wyznaczonych do wyceny według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat nie rozpoznano kwoty zmian wartości zobowiązania, którą można przypisać do zmian ryzyka kredytowego, którego źródłem jest Grupa jako pożyczkobiorca. W ocenie Grupy cała kwota zmiany wartości zobowiązania finansowego wynika ze zmian warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe.

Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	1 629,5	4 323,7
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	100,6	53,0
powyżej 1 roku do 5 lat	56,5	256,9
powyżej 5 lat	28,1	47,8
Razem	1 814,7	4 681,4

31. Zobowiązania wobec klientów

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Depozyty	52 334,6	46 836,9
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)	116,1	0,0
Pozostałe zobowiązania	481,4	563,2
Razem, w tym:	52 932,1	47 400,1
- Zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego	3 082,2	2 677,9
- Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	47 745,2	43 025,3
- Zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	2 104,7	1 696,9

Zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Depozyty, w tym:	2 910,0	2 540,6
- rachunki bieżące	1 250,8	1 442,5
- rachunki terminowe	1 659,2	1 098,1
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu (repo)	116,1	0,0
Pozostałe zobowiązania	56,1	137,3
Razem	3 082,2	2 677,9

Zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Depozyty podmiotów gospodarczych, w tym:	13 887,3	12 483,6
- rachunki bieżące	10 224,7	9 153,4
- rachunki terminowe	3 662,6	3 330,2
Depozyty gospodarstw domowych, w tym:	33 434,7	30 117,7
- rachunki bieżące	5 065,5	4 792,4
- rachunki oszczędnościowe	22 766,6	20 496,9
- rachunki terminowe	5 602,6	4 828,4
Pozostałe zobowiązania	423,2	424,0
Razem	47 745,2	43 025,3

Zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Depozyty, w tym:	2 102,6	1 695,0
- rachunki bieżące	1 930,9	1 455,3
- rachunki terminowe	171,7	239,7
Pozostałe zobowiązania	2,1	1,9
Razem	2 104,7	1 696,9

Zobowiązania wobec klientów według terminów zapadalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	46 810,1	41 893,9
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	2 748,7	1 889,0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 676,5	3 458,1
powyżej 1 roku do 5 lat	692,5	153,6
powyżej 5 lat	4,3	5,5
Razem	52 932,1	47 400,1

Odsetki naliczone i niezapłacone od zobowiązań prezentowanych w niniejszej notcie prezentowane są w tych samych terminach, co zobowiązanie główne.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

W pozycji *Transakcje z przyrzeczeniem odkupu* prezentowane są transakcje repo. Grupa pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek. Transakcje repo są używane powszechnie jako narzędzie krótkoterminowego finansowania aktywów odsetkowych, w zależności od poziomu stóp procentowych.

Przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu (repo) zawartych z klientami były następujące aktywa:

koniec roku 2011	Data odkupu	Wartość nominalna	Wartość bilansowa
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2012-01-02	76,6	78,0
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2012-01-05	27,6	28,1
Aktywa z portfela dostępnych do sprzedaży	2012-01-12	9,8	10,0
Razem		114,0	116,1

32. Rezerwy

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Rezerwa na sprawy sporne	21,0	20,2
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	10,6	11,1
Rezerwa na odprawy emerytalne	17,5	15,9
Rezerwa na niewykorzystane urlopy	7,8	6,3
Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	1,2	2,3
Razem	58,1	55,8

rok 2011

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystane urlopy	Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	20,2	11,1	15,9	6,3	2,3	55,8
- utworzenie	1,8	7,5	1,6	1,7	14,6	27,2
- rozwiązanie	-0,3	-8,4	0,0	-0,2	-0,4	-9,3
- wykorzystane	-0,7	0,0	0,0	0,0	-15,3	-16,0
- zmiany z tytułu różnic kursowych	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,4
Saldo na koniec okresu	21,0	10,6	17,5	7,8	1,2	58,1
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:						
- do 1 roku	3,0	0,0	1,2	7,8	1,2	13,2
- powyżej 1 roku	18,0	10,6	16,3	0,0	0,0	44,9

rok 2010

	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na niewykorzystane urlopy	Rezerwa na restrukturyzację zatrudnienia	RAZEM
Saldo na początek okresu	11,7	20,1	14,4	5,5	3,6	55,3
- utworzenie	14,7	9,4	1,5	0,8	0,0	26,4
- rozwiązanie	-5,4	-17,5	0,0	0,0	0,0	-22,9
- wykorzystane	-0,8	0,0	0,0	0,0	-1,3	-2,1
- zmiany z tytułu różnic kursowych	0,0	-0,9	0,0	0,0	0,0	-0,9
Saldo na koniec okresu	20,2	11,1	15,9	6,3	2,3	55,8
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:						
- do 1 roku	3,4	0,0	1,6	6,3	2,3	13,6
- powyżej 1 roku	16,8	11,1	14,3	0,0	0,0	42,2

Rezerwa na sprawy sporne

Na wykazaną na dzień 31.12.2011 r. kwotę rezerw składają się rezerwy na:

- 1) sprawy sporne związane z nienależytym wykonaniem umów: 19,1 mln zł (18,2 mln zł wg stanu na 31.12.2010),
- 2) sprawy o charakterze przestępczym: 1,7 mln zł (1,7 mln zł wg stanu na 31.12.2010),
- 3) sprawy dotyczące roszczeń byłych pracowników: 0,2 mln zł (0,3 mln zł wg stanu na 31.12.2010).

Wartość postępowań dotyczących zobowiązań lub wierzytelności toczących się w 2011 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy.

W ocenie Grupy żadne z pojedynczych postępowań toczących się w roku 2011 przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, jak również wszystkie postępowania łącznie nie stwarzają zagrożenia dla płynności finansowej Grupy.

Rezerwa na odprawy emerytalne

Rezerwy na odprawy emerytalne szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na koniec roku 2011 podobnie jak na koniec roku 2010 przyjęto na poziomie 5,75% . Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana jest i aktualizowana w okresach rocznych.

Rezerwa na odprawy emerytalne - zmiana zobowiązania ujętego w bilansie

	rok 2011	rok 2010
Saldo na początek okresu	15,9	14,4
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat, z tego:	1,9	1,7
- koszt bieżącego zatrudnienia	1,0	0,9
- koszty odsetek	0,9	0,8
Wypłacone świadczenia	-0,3	-0,2
Saldo na koniec okresu, w tym:	17,5	15,9
- wartość bieżąca zobowiązania	16,4	15,5
- nieujęte zyski/straty aktuarialne	1,1	0,4

33. Inne zobowiązania

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	257,1	237,1
- z tytułu świadczeń pracowniczych	129,3	135,7
- z tytułu prowizji	110,8	91,3
- pozostałe	17,0	10,1
Pozostałe zobowiązania, w tym:	688,8	419,3
- rozrachunki międzybankowe	456,8	168,4
- rozrachunki z dostawcami	173,8	150,5
- rozrachunki publiczno-prawne	39,5	35,8
- pozostałe	18,7	64,6
Razem	945,9	656,4

34. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy jednostki dominującej wynosi 130.100.000,00 zł i dzieli się na:

- 92.600.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o wartości nominalnej 1,00 zł każda,
- 37.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B o wartości nominalnej 1,00 zł każda.

Każda akcja zwykła daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu.

W roku 2011 Bank przeprowadził procedurę podziału wartości nominalnej akcji. W wyniku podziału kapitał zakładowy Banku pozostał na niezmiennym poziomie jednakże dzieli się obecnie na 130.100.000 akcji o wartości nominalnej 1,00 zł każda, w miejsce dotychczasowych 13.010.000 akcji o wartości nominalnej 10,00 zł każda.

Więcej szczegółów nt przeprowadzonego podziału wartości nominalnej akcji opisane jest w rozdziale II. *Istotne zdarzenia w 2011 roku w punkcie nr 3. Podział wartości nominalnej akcji ING Banku Śląskiego S.A.*

35. Kapitał z aktualizacji wyceny

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	20,8	8,6
- w tym podatek odroczony	-1,1	-1,6
Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	39,3	47,4
- w tym podatek odroczony	-9,2	-11,1
Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	58,2	0,4
- w tym podatek odroczony	-13,6	-0,1
Razem	118,3	56,4

rok 2011

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpiecza- jących przepływy pieniężne	w tym podatek odroczony	RAZEM
Stan na początek okresu	8,6	-1,6	47,4	-11,1	0,4	-0,1	56,4
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	36,7	-5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	36,7
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	-24,2	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-24,2
- rozliczenie wyceny papierów rekrasfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0,0	0,0	-2,5	0,6	0,0	0,0	-2,5
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	0,0	0,0	0,0	0,0	57,8	-13,5	57,8
- zbycie środków trwałych	0,0	0,0	-5,6	1,3	0,0	0,0	-5,6
Stan na koniec okresu	20,8	-1,1	39,3	-9,2	58,2	-13,6	118,3

rok 2010

	Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	w tym podatek odroczony	Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	w tym podatek odroczony	RAZEM
Stan na początek okresu	-1,4	0,8	51,1	-12,0	-1,0	0,2	48,7
- zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	8,5	-2,1	0,0	0,0	0,0	0,0	8,5
- przeniesienie na wynik finansowy w wyniku sprzedaży aktywów finansowych z portfela dostępnych do sprzedaży	2,3	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
- rozliczenie wyceny papierów reklasifikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży do portfela kredytów i należności	-0,8	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,8
- aktualizacja wyceny środków trwałych	0,0	0,0	-3,6	0,9	0,0	0,0	-3,6
- efektywna część powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	-0,3	1,4
- zbycie środków trwałych	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	-0,1
Stan na koniec okresu	8,6	-1,6	47,4	-11,1	0,4	-0,1	56,4

36. Zyski zatrzymane

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Pozostały kapitał zapasowy	75,3	75,1
Kapitał rezerwowy	3 139,8	2 681,6
Fundusz ogólnego ryzyka	910,1	850,1
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	172,9	127,0
Wynik roku bieżącego	880,1	753,1
Razem	5 178,2	4 486,9

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu, z nadwyżek osiągniętych przy wydawaniu akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz z uiszczanych przez akcjonariuszy dopłat, z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie. Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie szczególnych strat i wydatków. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Ograniczenia w wypłacie dywidendy

Statutowe sprawozdania jednostek zależnych są przygotowywane zgodnie z polskimi standardami rachunkowości. Dywidenda może być wypłacona w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowym rocznym sprawozdaniu finansowym przygotowanym dla celów statutowych.

Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, jednostka dominująca jest obowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie, jednakże części kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego można użyć jedynie na pokrycie straty wykazanej w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej i nie podlega ona podziałowi na inne cele.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku nie istnieją inne ograniczenia dotyczące wypłaty dywidendy.

rok 2011

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	75,1	2 681,6	850,1	880,1	0,0	4 486,9
- wynik netto bieżącego okresu	0,0	0,0	0,0	0,0	880,1	880,1
- podział zysku, w tym:	0,0	458,2	60,0	-713,4	0,0	-195,2
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0,0	458,2	0,0	-458,2	0,0	0,0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0,0	0,0	60,0	-60,0	0,0	0,0
- wypłata dywidendy	0,0	0,0	0,0	-195,2	0,0	-195,2
- zbycie środków trwałych	0,2	0,0	0,0	6,2	0,0	6,4
Stan na koniec okresu	75,3	3 139,8	910,1	172,9	880,1	5 178,2

rok 2010

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	RAZEM
Stan na początek okresu	75,0	2 159,5	790,1	708,9	0,0	3 733,5
- wynik netto bieżącego okresu	0,0	0,0	0,0	0,0	753,1	753,1
- podział zysku, w tym:	0,0	522,1	60,0	-582,1	0,0	0,0
- odpis z zysku na kapitał rezerwowy	0,0	522,1	0,0	-522,1	0,0	0,0
- odpis z zysku na fundusz ogólnego ryzyka	0,0	0,0	60,0	-60,0	0,0	0,0
- zbycie środków trwałych	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,3
Stan na koniec okresu	75,1	2 681,6	850,1	127,0	753,1	4 486,9

37. Struktura walutowa skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej oraz pozycji pozabilansowych

Poniżej zaprezentowano skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz pozycje pozabilansowe Grupy Kapitałowej w podziale na podstawowe waluty. Do wyliczeń wartości w oryginalnej walucie zastosowano następujące kursy walut:

	31.12.2011	31.12.2010
EUR	4,4168	3,9603
USD	3,4174	2,9641
CHF	3,6333	3,1639

koniec roku 2011

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	1 278,4	190,4	43,1	14,5	4,2	1,7	0,5	8,1	1 493,1
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	204,9	747,9	169,3	8,0	2,3	7,7	2,1	49,6	1 018,1
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	599,1	40,5	9,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	639,6
- Wycena instrumentów pochodnych	1 067,9	324,7	73,5	395,3	115,7	0,2	0,1	70,3	1 858,4
- Inwestycje	20 442,9	1,1	0,2	6,7	2,0	0,0	0,0	0,0	20 450,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	433,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	433,4
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	33 356,6	6 701,9	1 517,4	506,9	148,3	1 718,9	473,1	45,4	42 329,7
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	105,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	105,0
- Nieruchomości inwestycyjne	118,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	118,7
- Rzeczowe aktywa trwałe	575,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	575,3
- Wartości niematerialne	362,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	362,0
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	33,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,6
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	147,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	147,5
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	16,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,5
- Inne aktywa	136,7	4,9	1,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	141,8
A k t y w a r a z e m	58 882,6	8 011,4	1 813,8	931,5	272,5	1 728,5	475,8	173,5	69 723,4

koniec roku 2011

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec innych banków	1 886,0	2 577,6	583,6	306,0	89,5	42,2	11,6	150,1	4 961,9
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 814,3	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 814,7
- Wycena instrumentów pochodnych	1 071,3	245,2	55,5	365,9	107,1	1,5	0,4	10,2	1 694,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	164,9	735,7	166,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	900,6
- Zobowiązania wobec klientów	46 757,6	4 071,5	921,8	1 954,3	571,9	4,5	1,2	144,2	52 932,1
- Rezerwy	54,5	2,6	0,6	1,0	0,3	0,0	0,0	0,0	58,1
- Inne zobowiązania	936,9	8,3	1,9	0,6	0,2	0,0	0,0	0,1	945,9
Zobowiązania ogółem	52 685,5	7 641,3	1 730,1	2 627,8	769,0	48,2	13,2	304,6	63 307,4
KAPITAŁY									
- Kapitał zakładowy	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	12,0	2,1	0,5	6,7	2,0	0,0	0,0	0,0	20,8
- Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	39,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	58,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	58,2
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	30,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	30,8
- Zyski zatrzymane	5 178,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5 178,2
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	6 404,9	2,1	0,5	6,7	2,0	0,0	0,0	0,0	6 413,7
- Udziały niekontrolujące	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
Kapitały własne ogółem	6 407,2	2,1	0,5	6,7	2,0	0,0	0,0	0,0	6 416,0
Pasywa razem	59 092,7	7 643,4	1 730,6	2 634,5	771,0	48,2	13,2	304,6	69 723,4

Zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe udzielone	13 878,8	1 806,5	409,0	1 070,2	313,2	10,9	3,0	11,3	16 777,7
Zobowiązania warunkowe otrzymane	32 009,5	2 040,4	462,0	174,6	51,1	109,5	30,1	0,8	34 334,8

koniec roku 2010

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
A K T Y W A									
- Kasa, środki w Banku Centralnym	2 168,3	202,2	51,1	17,0	5,7	1,0	0,3	5,7	2 394,2
- Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	178,9	796,8	201,2	10,4	3,5	61,5	19,4	133,5	1 181,1
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	582,6	77,0	19,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	659,6
- Wycena instrumentów pochodnych	555,0	376,4	95,0	178,7	60,3	0,1	0,0	48,7	1 158,9
- Inwestycje	23 001,9	1,0	0,3	3,9	1,3	0,0	0,0	0,0	23 006,8
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	104,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	104,8
- Kredyty i inne należności udzielone klientom	26 956,9	5 585,1	1 410,3	338,7	114,3	1 591,1	502,9	37,2	34 509,0
- Inwestycje w jednostki podporządkowane wyceniane metodą praw własności	156,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	156,8
- Nieruchomości inwestycyjne	118,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	118,2
- Rzeczowe aktywa trwałe	544,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	544,2
- Wartości niematerialne	342,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	342,2
- Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	14,0
- Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
- Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	167,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	167,4
- Inne aktywa	156,7	2,9	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	159,7
A k t y w a r a z e m	55 048,4	7 041,5	1 778,0	548,8	185,1	1 653,7	522,6	225,1	64 517,5

koniec roku 2010

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty (w przeliczeniu na PLN)	RAZEM
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie		
P A S Y W A									
ZOBOWIĄZANIA									
- Zobowiązania wobec innych banków	2 127,7	628,1	158,6	13,3	4,5	1 133,8	358,4	136,2	4 039,1
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	4 665,5	15,9	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 681,4
- Wycena instrumentów pochodnych	706,6	271,5	68,6	261,3	88,2	5,0	1,6	48,3	1 292,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	136,3	464,1	117,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	600,4
- Zobowiązania wobec klientów	42 039,7	3 814,3	963,1	1 409,6	475,6	6,2	2,0	130,3	47 400,1
- Rezerwy	55,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55,8
- Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	138,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	138,5
- Inne zobowiązania	654,1	1,7	0,4	0,5	0,2	0,0	0,0	0,1	656,4
Zobowiązania ogółem	50 524,2	5 195,6	1 311,9	1 684,7	568,5	1 145,0	362,0	314,9	58 864,4
KAPITAŁY									
- Kapitał zakładowy	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
- Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
- Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	2,4	2,2	0,6	4,0	1,3	0,0	0,0	0,0	8,6
- Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	47,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	47,4
- Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
- Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	21,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,1
- Zyski zatrzymane	4 486,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 486,9
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	5 644,6	2,2	0,6	4,0	1,3	0,0	0,0	0,0	5 650,8
- Udziały niekontrolujące	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,3
Kapitały własne ogółem	5 646,9	2,2	0,6	4,0	1,3	0,0	0,0	0,0	5 653,1
Pasywa razem	56 171,1	5 197,8	1 312,5	1 688,7	569,8	1 145,0	362,0	314,9	64 517,5

Zobowiązania warunkowe

Zobowiązania warunkowe udzielone	12 478,3	1 224,6	309,2	810,2	273,3	17,4	5,5	15,4	14 545,9
Zobowiązania warunkowe otrzymane	15 270,9	1 719,5	434,2	132,5	44,7	29,4	9,3	1,3	17 153,6

38. Zobowiązania warunkowe**38.1. Zobowiązania warunkowe udzielone**

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Niewykorzystane linie kredytowe	11 618,1	9 820,6
Gwarancje	3 129,9	2 869,1
Niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 070,5	1 029,6
Limity na kartach kredytowych	637,3	653,4
Akredytywy	321,9	173,2
Razem	16 777,7	14 545,9

Grupa posiada zobowiązania do udzielenia kredytów. Na zobowiązania te składają się zatwierdzone kredyty, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym.

Grupa wystawia gwarancje i akredytywy, które stanowią zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich. Wartości gwarancji i akredytów pokazane w powyższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych Grupa pobiera prowizje, które są rozliczane zgodnie z charakterystyką danego instrumentu.

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji finansowych według terminów wymagalności

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
do 1 miesiąca	147,1	104,3
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	703,3	195,9
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 107,7	1 103,7
powyżej 1 roku do 5 lat	1 099,1	1 414,7
powyżej 5 lat	72,7	50,5
Razem	3 129,9	2 869,1

Informacja o gwarancjach emisji udzielonych innym emitentom

Według stanu na 31.12.2011 r. Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez dwóch emitentów. Łączna kwota tego zobowiązania (rozumiana jako niewykorzystany limit łącznych nominalnych zobowiązań gwarancyjnych) wynosiła 47 mln zł. Na koniec roku 2010 Grupa posiadała zobowiązania do nabycia obligacji emitowanych przez dwóch emitentów na łączną kwotę 423,5 mln zł.

38.2. Zobowiązania warunkowe otrzymane

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Zobowiązania warunkowe o charakterze gwarancyjnym	34 135,8	17 123,2
Zobowiązania warunkowe dotyczące finansowania	199,0	30,4
Razem	34 334,8	17 153,6

39. Rachunkowość zabezpieczeń**39.1. Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej**

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2011 (podobnie jak za rok 2010) Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych.

Zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej składnika aktywów finansowych na skutek zmian stóp procentowych. Przedmiotem zabezpieczenia jest wartość godziwa instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej tj. pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczanym do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, który na moment ustanowienia powiązania zabezpieczającego posiada określoną wartość godziwą odniesioną na fundusz z aktualizacji wyceny oraz pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaklasyfikowanym do portfela pożyczek i innych należności oraz przeklasyfikowanym do w/w kategorii w wyniku reklasyfikacji z portfela aktywów dostępnych do sprzedaży.

Instrumentem zabezpieczającym jest Interest Rate Swap zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Powyższe sprawia, że wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego wykazuje tendencję odwrotną niż wartość godziwa pozycji zabezpieczanej. W związku z tym, dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczonego ryzyka. Ponieważ zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (ryzyko zmiany stóp procentowych), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zaliczanej do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży wynikające z pozostałych niezabezpieczonych ryzyk są odnoszone na fundusz z aktualizacji wyceny.

Wycena transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych zaprezentowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy w pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń*.

Wartość godziwa instrumentów objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych

	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczane, w tym:	4 401,6	4 892,9	6 203,3	6 489,9
- Dłużne papiery wartościowe z portfela dostępnych do sprzedaży, w tym:	983,0	1 020,3	3 138,0	3 221,4
- Obligacje skarbowe	983,0	1 020,3	3 138,0	3 221,4
- Dłużne papiery wartościowe z portfela kredytów i innych należności, w tym:	3 418,6	3 872,6	3 065,3	3 268,5
- Obligacje skarbowe	3 418,6	3 872,6	3 065,3	3 268,5
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	8 253,1	-872,7	6 240,7	-571,8
- Interest Rate Swap - wycena dodatnia	667,0	5,0	430,0	14,9
- Interest Rate Swap - wycena ujemna	7 586,1	-877,7	5 810,7	-586,7

Dla instrumentu zabezpieczającego jako wartość godziwą podano wartość wyceny bilansowej.

39.2. Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2011 (podobnie jak za rok 2010) Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w stosunku do określonego portfela aktywów / pasywów / wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji finansowych Grupy (np. ekstrapolacje przepływów finansowych wynikające z depozytów odnawialnych/ kredytów w rachunku bieżącym) przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych. Pozycją zabezpieczaną jest określony portfel aktywów i/lub zobowiązań finansowych lub portfel planowanych transakcji, w skład którego wchodzi instrumenty finansowe charakteryzujące się zmiennym oprocentowaniem (produkty finansowe oparte o rynkową stopę procentową WIBOR / EURIBOR) a tym samym narażone na ryzyko zmian przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmiany rynkowej stopy procentowej WIBOR / EURIBOR. Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne są transakcje Interest Rate Swap typu "płać zmienne, otrzymuj stałe", natomiast instrumentem zabezpieczającym pozycje pasywne są transakcje Interest Rate Swap typu "płać stałe, otrzymuj zmienne".

W roku 2011 i 2010 Grupa zastosowała zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych także w stosunku do płatności wynikających z umów gospodarki własnej Grupy wyrażonych / indeksowanych walutą obcą przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych mających źródło w ryzyku stóp procentowych i ryzyku kursowym łącznie. Przedmiotem zabezpieczenia były przepływy walutowe / indeksowane walutą obcą realizowane w poszczególnych miesiącach do wysokości określonej zgodnie z metodologią wyznaczania pozycji zabezpieczanej. Instrumentem zabezpieczającym była seria terminowych transakcji wymiany walutowej (FX Forward) zapadających w poszczególnych miesiącach, w terminach zgodnych z przyjętą strategią zabezpieczenia ryzyka. Zgodnie z założeniami strategia zabezpieczająca realizowana była w trakcie roku obrotowego i zakończyła się przed jego upływem. Grupa zamierza uruchomić podobną strategię także w roku 2012.

Na dzień 31.12.2011 w kapitale z aktualizacji wyceny zaewidencjonowana była kwota 58,2 mln zł (uwzględniająca podatek odroczony) dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (0,4 mln zł według stanu na 31.12.2010). Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat w roku 2011 wyniosła +2,3 mln zł w porównaniu do +0,1 mln zł w roku 2010.

Wartość godziwa instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych

	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość nominalna	wartość godziwa
Instrumenty zabezpieczające, w tym:	18 432,5	405,5	6 600,7	76,1
- Interest Rate Swap - wycena dodatnia	15 770,5	428,4	4 513,8	89,9
- Interest Rate Swap - wycena ujemna	2 662,0	-22,9	2 086,9	-13,8

Okresy, w których Grupa oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych a tym samym wywarca przez nie wpływu na wynik finansowy zaprezentowano poniżej.

Przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)

koniec roku 2011

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	627,2	638,8	611,6	110,1
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	-185,2	-211,4	-234,7	-22,6
Przepływy pieniężne netto	442,0	427,4	376,9	87,5

koniec roku 2010

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	205,3	267,7	154,9	13,3
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	-2,2	-5,4	-14,7	-5,3
Przepływy pieniężne netto	203,1	262,3	140,2	8,0

Przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)

koniec roku 2011

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	1,5	2,1	2,6	0,3
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	1,5	2,1	2,6	0,3

koniec roku 2010

	<i>do 1 roku</i>	<i>1-3 lat</i>	<i>3-8 lat</i>	<i>powyżej 8 lat</i>
Wpływy pieniężne (aktywa)	1,2	3,6	5,2	0,8
Wypływy pieniężne (zobowiązania)	0,0	0,0	0,0	0,0
Przepływy pieniężne netto	1,2	3,6	5,2	0,8

40. Wartość godziwa

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony, lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwieczona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

40.1. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- Poziom I (Level I): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe.
- Poziom II (Level II): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe.
- Poziom III (Level III): aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe poszczególnych kategorii aktywów i zobowiązań finansowych w rozbiciu na poszczególne poziomy wyceny.

koniec roku 2011

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	10 023,2	8 354,2	22,4	18 399,8
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	385,5	59,2	0,0	444,7
- obligacje skarbowe	385,5	0,0	0,0	385,5
- bony skarbowe	0,0	59,2	0,0	59,2
- Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	194,9	0,0	0,0	194,9
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	194,9	0,0	0,0	194,9
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 858,4	0,0	1 858,4
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	9 442,8	6 003,2	22,4	15 468,4
- obligacje skarbowe	8 071,0	0,0	0,0	8 071,0
- bony pieniężne NBP	0,0	5 995,8	0,0	5 995,8
- obligacje BGK	1 370,9	0,0	0,0	1 370,9
- instrumenty kapitałowe	0,9	7,4	22,4	30,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	433,4	0,0	433,4
Zobowiązania finansowe, w tym:	1 814,7	2 594,7	0,0	4 409,4
- Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	1 629,5	0,0	0,0	1 629,5
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 629,5	0,0	0,0	1 629,5
- Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	185,2	0,0	0,0	185,2
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 694,1	0,0	1 694,1
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	900,6	0,0	900,6

koniec roku 2010

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	RAZEM
Aktywa finansowe, w tym:	12 259,2	6 349,2	103,7	18 712,1
- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	231,6	281,2	0,0	512,8
- bony skarbowe	0,0	281,2	0,0	281,2
- obligacje skarbowe	208,7	0,0	0,0	208,7
- instrumenty kapitałowe	22,9	0,0	0,0	22,9
- Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	83,1	2,5	61,2	146,8
- obligacje komercyjne	0,0	0,0	61,2	61,2
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	83,1	2,5	0,0	85,6
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 158,9	0,0	1 158,9
- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	11 944,5	4 801,8	42,5	16 788,8
- obligacje skarbowe	10 888,7	0,0	0,0	10 888,7
- bony pieniężne NBP	0,0	4 796,7	0,0	4 796,7
- obligacje BGK	1 055,0	0,0	0,0	1 055,0
- pozostałe instrumenty dłużne	0,0	0,1	0,0	0,1
- instrumenty kapitałowe	0,8	5,0	42,5	48,3
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	104,8	0,0	104,8
Zobowiązania finansowe, w tym:	4 681,4	1 893,1	0,0	6 574,5
- Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu, w tym:	4 323,7	0,0	0,0	4 323,7
- transakcje z przyrzeczeniem odkupu	4 323,7	0,0	0,0	4 323,7
- Zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	357,7	0,0	0,0	357,7
- Wycena instrumentów pochodnych	0,0	1 292,7	0,0	1 292,7
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	600,4	0,0	600,4

W roku 2011 w porównaniu z rokiem 2010 nie było przesunięć pomiędzy poszczególnymi poziomami wyceny.

Zmiana stanu aktywów / zobowiązań finansowych klasyfikowanych do poziomu III wyceny

rok 2011	Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
Stan na początek okresu	61,2	42,5
Zwiększenia, w tym:	0,0	2,3
- nabycie w wyniku restrukturyzacji	0,0	2,3
Zmniejszenia, w tym:	-61,2	-22,4
- sprzedaż / wykup	-59,2	-2,3
- trwała utrata wartości odnoszona do rachunku zysków i strat	0,0	-18,5
- wycena odnoszona na kapitał z aktualizacji wyceny	0,0	-1,6
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	-2,0	0,0
Stan na koniec okresu	0,0	22,4

rok 2010

	Aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zobowiązania finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu
Stan na początek okresu	196,4	47,2	9,9
Zwiększenia, w tym:	0,0	2,6	0,0
- nabycie w wyniku restrukturyzacji	0,0	2,6	0,0
Zmniejszenia, w tym:	-135,2	-7,3	-9,9
- sprzedaż / wykup	-114,0	-0,5	0,0
- rozliczenie transakcji buy-sell-buck i sell-buy-back	-9,9	0,0	-9,9
- wykup akcji nabytych w drodze restrukturyzacji	0,0	-6,8	0,0
- wycena odnoszona do rachunku zysków i strat	-4,0	0,0	0,0
- zmniejszenie wartości papierów wartościowych	-7,3	0,0	0,0
Stan na koniec okresu	61,2	42,5	0,0

Zmiany wyceny do wartości godziwej odnoszone do rachunku zysków i strat wykazywane są w pozycji rachunku zysków i strat *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany*.

Potencjalne zmiany szacunków przyjętych do wyceny instrumentów finansowych klasyfikowanych do III poziomu wyceny nie mają istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

40.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 493,1	1 493,1	2 394,2	2 394,2
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	1 018,1	1 018,1	1 181,1	1 181,1
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	42 329,7	41 687,2	34 509,0	34 207,9
- udzielone innym niż banki podmiotom sektora finansowego	2 908,9	2 904,7	2 666,3	2 662,7
- udzielone podmiotom sektora niefinansowego	31 635,8	30 951,3	25 223,8	24 825,8
- udzielone podmiotom sektora instytucji rządowych i samorządowych	7 785,0	7 831,2	6 618,9	6 719,4
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	4 982,3	5 065,6	6 218,0	6 338,3
- obligacje skarbowe	4 982,3	5 065,6	6 218,0	6 338,3
Pozostałe aktywa	54,6	54,6	83,0	83,0
Pasywa				
Zobowiązania wobec innych banków	4 961,9	4 961,9	4 039,1	4 039,1
Zobowiązania wobec klientów, w tym:	52 932,1	52 930,4	47 400,1	47 396,2
- zobowiązania wobec innych niż banki podmiotów sektora finansowego	3 082,2	3 082,2	2 677,9	2 677,9
- zobowiązania wobec podmiotów sektora niefinansowego	47 745,2	47 743,5	43 025,3	43 021,4
- zobowiązania wobec podmiotów sektora instytucji rządowych i samorządowych	2 104,7	2 104,7	1 696,9	1 696,9

Grupa ujawnia dane nt. wartości godziwej kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

Dla potrzeb wyliczeń wykorzystywana jest krzywa rentowności zawierająca ceny transferowe, które są kalkulowane na podstawie:

- PLN: do 1 roku - jako średnia z notowań strony BID (WIBID i kwotowania BID brokerów) pobieranych z godzin 9:00, 11:00, 12:30 i 14:00; powyżej 1 roku są kalkulowane jako średnia notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- USD i CHF: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki LIBOR, od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną,
- EUR: do 1 roku na podstawie adekwatnych notowań stawki EURIBOR; od 1 roku kalkulowane na podstawie notowań strony OFFER kontraktów IRS zamienionych na stawkę efektywną.

Szacunki w zakresie strat kredytowych są odzwierciedleniem funkcjonującego w Grupie modelu tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Przyjęty przez Grupę model w niektórych aspektach jest oparty na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu – model nie uwzględnia przedpłat, nie uwzględnia też zmian spowodowanych restrukturyzacją.

Kredyty i inne należności

Portfel kredytowy jest klasyfikowany na subportfele uwzględniające system ewidencyjny, rodzaj produktu, segment klienta oraz walutę. W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat oraz kredytów z grupy zagrożonych utratą wartości przyjmuje się, że dla tych kredytów wartość godziwa równa się ich wartości księgowej. Dla tak wyodrębnionych subportfeli stosowany jest czynnik dyskontujący dla każdego przepływu pieniężnego. W rezultacie powstaje wartość godziwa jako suma wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych pojedynczego kredytu.

Suma wartości godziwej poszczególnych kredytów jest wartością godziwą portfela analizowanych kredytów.

Dla kredytów przyjmuje się czynnik dyskontowy jako sumę:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu kredytów udzielonych w ostatnim półroczu.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji kredytów udzielonych w ostatnim półroczu,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego kredytu.

Dla celów szacowania wartości godziwej portfela kredytów hipotecznych w CHF – z uwagi na zanik aktywnego rynku - wykorzystano średnią marżę jaka jest stosowana przy udzielaniu kredytów hipotecznych w EUR skorygowaną o kwotowanie instrumentów typu swap dla walut CHF/EUR.

Zobowiązania wobec banków i klientów

Portfel depozytowy jest dzielony według rodzaju produktu, segmentu klienta oraz waluty. Dla depozytów płatnych na żądanie przyjmuje się, że dla nich wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Kolejnym etapem jest wyliczenie przyszłych przepływów pieniężnych jako sumy przepływów kapitałowych i odsetkowych. Następnie poprzez zastosowanie czynnika dyskontowego dla każdego przepływu pieniężnego w rezultacie otrzymuje się wartość godziwą poszczególnych depozytów. Suma wartości godziwej poszczególnych depozytów jest wartością godziwą portfela analizowanych depozytów.

Dla depozytów czynnik dyskontowy to suma:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji depozytów przyjętych w dwóch ostatnich miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego depozytu.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

W przypadku aktywów finansowych klasyfikowanych do portfela utrzymywanych do terminu wymagalności zastosowano podejście polegające na tym, że dla potrzeb określenia wartości godziwej przyjęto parametry wyceny, które byłyby zastosowane gdyby aktywa te znajdowały się w portfelu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Kasa, środki w Banku Centralnym, Pozostałe aktywa

Z uwagi na krótkoterminowy charakter aktywów finansowych wykazywanych w powyższej pozycji przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą.

Poniżej zaprezentowano porównanie wartości bilansowej z wartością godziwą kredytów i pożyczek udzielonych bankom i klientom oraz depozytów banków i klientów w podziale na segmenty klientów.

	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	wartość bilansowa	wartość godziwa	wartość bilansowa	wartość godziwa
Kredyty i pożyczki udzielone bankom i klientom, w tym:	36 390,7	35 646,6	29 993,1	29 564,4
- Kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej, w tym:	21 764,6	21 597,1	17 703,7	17 648,8
- udzielone klientom strategicznym	8 843,8	8 810,9	7 172,5	7 160,0
- udzielone klientom pozostałym	12 920,8	12 786,2	10 531,2	10 488,8
- Kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym, w tym:	14 626,1	14 049,5	12 289,4	11 915,6
- hipoteczne	10 869,1	10 213,4	8 343,8	7 914,8
- pozostałe	3 757,0	3 836,1	3 945,6	4 000,8
Depozyty banków i klientów, w tym:	55 673,4	55 671,7	50 202,1	50 198,2
- Depozyty klientów bankowości korporacyjnej, w tym:	21 329,6	21 329,9	18 070,8	18 071,0
- depozyty klientów strategicznych	13 131,2	13 131,2	11 220,7	11 220,7
- depozyty klientów pozostałych	8 198,4	8 198,7	6 850,1	6 850,3
- Depozyty klientów detalicznych	34 343,8	34 341,8	32 131,3	32 127,2

41. Działalność powiernicza

Według stanu na dzień 31.12.2011 r. Grupa prowadziła 3.198 (3.042 na dzień 31.12.2010 r.) rachunków papierów wartościowych, na których były przechowywane papiery wartościowe na rzecz Klientów Grupy. Rachunki te nie spełniają definicji aktywów i nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Na koniec roku 2011 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 107 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy oraz 1 funduszu emerytalnego pracowniczego (według stanu na 31.12.2010 r. odpowiednio 105 i 1).

Według stanu na dzień 31.12.2011 r. jednostka dominująca Grupy współpracowała z 30 polskimi domami maklerskimi (29 według stanu na 31.12.2010 r.).

42. Leasing operacyjny

42.1. Grupa jako leasingobiorca

Grupa współpracuje z firmą leasingową w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. Grupa ponosi także płatności z tytułu najmu lokali, który jest traktowany jako leasing operacyjny. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy, wykorzystania możliwości zakupu lub zmiany ceny.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
poniżej 1 roku	108,2	106,3
od 1 roku do 5 lat	189,3	176,4
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	39,4	27,6

42.2. Grupa jako leasingodawca

Grupa uzyskuje przychody z tytułu najmu lokali użytkowych w nieruchomości inwestycyjnej oraz nieruchomościach własnych. Umowy te są traktowane jako umowy leasingu operacyjnego. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny. Umowy nie zawierają natomiast możliwości zakupu.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności prezentuje poniższa tabela:

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
poniżej 1 roku	38,8	7,8
od 1 roku do 5 lat	71,5	36,7
powyżej 5 lat – kwota płatności rocznej	20,4	12,0

Płatności leasingowe obejmują wyłącznie płatności z tytułu czynszu najmu lokali. Nie obejmują płatności z tytułu wynajmu miejsc parkingowych, dodatkowego czynszu za zakupione nakłady oraz opłat za usługi i energię elektryczną.

43. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

43.1. Gotówka i jej ekwiwalenty

Dla celów skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących i lokat jednodniowych w innych bankach.

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Gotówka i pozostałe środki pieniężne (prezentowane w nocie 15)	645,3	713,3
Środki na rachunkach w Banku Centralnym (prezentowane w nocie 15)	847,8	1 680,9
Rachunki bieżące w innych bankach (prezentowane w nocie 21.1)	805,7	375,7
Lokaty jednodniowe w innych bankach (prezentowane w nocie 21.1)	6,9	303,3
Inne należności (prezentowane w nocie 21.1)	51,0	46,4
Razem	2 356,7	3 119,6

43.2. Objasnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy, nie zaliczanej do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach podporządkowanych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych oraz nabywaniu i wykupie aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 1 roku) operacji finansowych, przeprowadzanych z podmiotami finansowymi. Wpływy z działalności finansowej wskazują na źródła finansowania Grupy, uzyskiwane np. poprzez zaciąganie długoterminowych kredytów i pożyczek od innych banków oraz od innych niż banki podmiotów finansowych. Wydatki z działalności finansowej dotyczą głównie spłat przez Grupę długoterminowych zobowiązań (np. spłat otrzymanych kredytów) oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku. W roku 2011 w obszarze działalności finansowej została ujęta wypłata dywidendy. W roku 2010 Grupa nie odnotowała przepływów z tytułu działalności finansowej.

43.3. Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych są następujące:

- 1) Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i pasywów zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji *Odsetki otrzymane/zapłacone*.
- 2) Ze *Zmiany stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom* wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki bieżące i lokaty jednodniowe w innych bankach) i zaprezentowano ją w pozycji *Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto*.
- 3) *Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży* nie uwzględnia tej części wyceny aktywów finansowych, która została ujęta w kapitale własnym (kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży).
- 4) W pozycji *Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży* oraz *Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom* ujęto reklasyfikację części dłużnych papierów wartościowych z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredytów i innych należności.

koniec roku 2011

	zmiana stanu						
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	różnica w tym:	1)	2)	3)	4)
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	163,0	297,6	134,6	-3,6	138,2		
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	20,0	19,5	-0,5	-0,5			
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 320,4	1 363,7	43,3	31,2		12,4	-0,3
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-7 820,7	-7 786,0	34,7	34,7			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	922,8	918,4	-4,4	-4,4			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	5 532,0	5 560,8	28,8	28,8			

koniec roku 2010

	zmiana stanu						
	w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	różnica w tym:	1)	2)	3)	4)
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	3,0	329,9	326,9	-7,3	334,2		
- Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	7 608,1	7 563,6	-44,5	-44,5			
- Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-9 952,9	-9 918,5	34,4	24,4		10,8	-0,8
- Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-3 916,2	-3 916,1	0,1	0,1			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	65,3	66,8	1,5	1,5			
- Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	-184,6	-250,0	-65,4	-65,4			

44. Podmioty powiązane

Podmioty zależne i stowarzyszone z ING Bankiem Śląskim:

- ING Securities S.A.,
- Centrum Banku Śląskiego (CBS) Sp. z o.o.,
- Solver Sp. z o.o.,
- ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.,

w ramach wykonywanej działalności posiadają rachunki bieżące w ING Banku Śląskim, na których dokonują standardowych operacji rozliczeniowych oraz deponują swoje środki pieniężne na lokatach terminowych. ING Bank Śląski prowadzi rachunki bankowe innych podmiotów z Grupy ING m.in. ING Lease (Polska), ING Real Estate. Transakcje z wszystkimi w/w podmiotami odbywają się na zasadach rynkowych.

ING Bank Śląski dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank NV i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi. Wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych. Pomędzy podmiotami powiązanymi z ING Bankiem Śląskim przeprowadzane są również transakcje wynikające z zawartych umów o współpracy, podnajmu pomieszczeń, dzierżawy sprzętu, przetwarzania danych, leasingu środków trwałych i wartości niematerialnych, leasingu i zarządzania flotą samochodową oraz składki na ubezpieczenie pracowników.

W okresie od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku zostały zrealizowane następujące transakcje o łącznej wartości powyżej 500 tys. EUR:

- W związku z realizacją umowy o współpracy zawartej pomiędzy ING Bankiem Śląskim S.A. a ING Bank NV, wynagrodzenia za świadczone usługi w zakresie doradztwa finansowego w okresie 12 miesięcy 2011 roku wyniosły 66,3 mln zł wobec 52,9 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty netto). W związku z realizacją umowy dotyczącej świadczenia usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej zawartej pomiędzy ING Bankiem Śląskim S.A. a ING Bank NV, opłata za korzystanie przez ING Bank Śląski z usług przetwarzania danych i analizy informacji finansowej wyniosła 9,3 mln zł wobec 12,3 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty netto).
- ING Services Polska świadczy usługi na rzecz ING Banku Śląskiego w zakresie najmu zasobów komputerowych. Koszt usług wyniósł 40,0 mln zł wobec 35,1 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty brutto).
- ING Bank Śląski dokonał transakcji z ING Lease z tytułu podnajmu pomieszczeń użytkowych o łącznej wartości 18,0 mln zł wobec 16,8 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (kwoty brutto).
- ING Bank Śląski współpracował z ING Car Lease w zakresie leasingu samochodów oraz zarządzania flotą samochodową. We wrześniu 2011 roku Spółka została sprzedana podmiotowi spoza Grupy ING. Koszt usług w okresie od 1 stycznia 2011 roku do momentu sprzedaży wyniósł 13,3 mln zł wobec 16,6 mln zł w okresie 12 miesięcy 2010 roku (kwoty brutto).

Według stanu na 31.12.2011 roku ING Bank Śląski S.A. posiadał zaangażowanie wobec członków Rady Nadzorczej oraz podmiotów powiązanych z nimi kapitałowo i organizacyjnie na łączną kwotę 51,3 mln zł, z czego 35,8 mln zł dotyczyło zaangażowania bilansowego, a 15,5 mln zł dotyczyło zaangażowania pozabilansowego.

Informacje o transakcjach pomiędzy podmiotami powiązanymi (w mln zł)**rok 2011**

	Podmiot dominujący	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki stowarzyszone*
Należności			
Depozyty złożone	3,6	-	-
Rachunki nostro	10,2	-	-
Kredyty	-	1 720,1	-
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	648,2	0,7	-
Inne należności	23,7	0,2	-
Zobowiązania			
Depozyty otrzymane	1 565,7	1 267,8	13,3
Rachunki loro	33,1	1,0	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	702,3	4,2	-
Repo	1 594,5	-	-
Inne zobowiązania	39,0	-	-
Operacje pozabilansowe			
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	316,1	545,8	-
Transakcje wymiany walutowej	8 773,9	0,7	-
Transakcje forward	70,6	-	-
IRS	16 994,3	13,4	-
Opcje	1 502,3	712,3	-
Przychody i koszty **			
Przychody	-23,1	87,3	-1,7
Koszty	67,6	69,1	-

rok 2010

	Podmiot dominujący	Pozostałe podmioty Grupy ING	Spółki stowarzyszone*
Należności			
Depozyty złożone	677,3	-	-
Rachunki nostro	45,6	4,0	-
Kredyty	-	1 746,3	-
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	151,1	190,4	-
Inne należności	45,0	3,2	-
Zobowiązania			
Depozyty otrzymane	2 778,9	316,7	75,6
Rachunki loro	15,4	3,5	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	525,5	259,9	-
Repo	657,8	-	-
Inne zobowiązania	13,5	-	-
Operacje pozabilansowe			
Warunkowe zobowiązania pozabilansowe	206,0	844,8	-
Transakcje wymiany walutowej	2 618,0	42,7	-
Transakcje forward	34,2	124,7	-
IRS	47 468,8	5 998,8	-
FRA	474,3	-	-
Opcje	240,5	889,7	-
Przychody i koszty **			
Przychody	-55,6	60,5	-4,8
Koszty	66,0	41,3	-

*/ zawiera transakcje ING Banku Śląskiego S.A. ze spółkami zależnymi / stowarzyszonymi Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

**/ Przychody i koszty prezentowane są w układzie jednolitym ze sprawozdaniem finansowym. Przychody zawierają między innymi wynik na wycenie instrumentów pochodnych.

45. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami

Kredyty dla pracowników i kierownictwa Banku

Pracownicy Grupy ING Banku Śląskiego S.A. korzystają z kredytów na takich samych warunkach jak pozostali klienci Banku (nie ma kredytów preferencyjnych dla pracowników). Kredyty dla pracowników ujęte są w kwocie kredytów dla klientów i według stanu na 31.12.2011 roku wynoszą 121,4 mln zł (bez pożyczek z ZFŚS). Na dzień 31.12.2010 roku ich wartość wyniosła 110,1 mln zł.

Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej i poręczenia dla osób będących w kierownictwie Banku jest określone odrębną procedurą i monitorowaniem zgodnie z Zarządzeniem Prezesa ING Banku Śląskiego S.A.

W sprawozdaniu finansowym za 2011 rok ujęto udzielone kredyty, pożyczki pieniężne, gwarancji poręczenia bankowe dla kierownictwa Banku (w rozumieniu Art. 79 Prawa Bankowego) w wysokości 34,9 mln zł. Na dzień 31.12.2010 roku ich wartość wyniosła 34,6 mln zł.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Pracownicy mogą korzystać z różnorodnych form pomocy socjalnej w ramach utworzonych w podmiotach Grupy Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych. Stan pożyczek udzielonych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych według stanu na 31.12.2011 roku wynosi 11,2 mln zł, wobec 13,6 mln zł na dzień 31.12.2010 roku.

Stan Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na dzień 31.12.2011 roku wynosił 4,1 mln zł wobec 4,0 mln zł na dzień 31.12.2010 roku.

Wynagrodzenie Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. (w mln zł)

	rok 2011	rok 2010
Wynagrodzenia i nagrody	9,2	7,7
Korzyści	1,6	3,8
RAZEM	10,8	11,5

Jako łączną kwotę wypłaconych lub należnych wynagrodzeń i nagród za 2011 podano wartość brutto wynagrodzeń wypłaconych lub należnych w okresie od stycznia do grudnia 2011 roku.

Członkowie Zarządu mają zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje odprawa. Informacja o odprawach przysługujących Członkom Zarządu jest zawarta w ich umowach o pracę i należy się tylko w przypadku rozwiązania umowy o pracę przez Bank z przyczyn innych niż uprawniające do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. (dane w mln zł)

	rok 2011	rok 2010
Wynagrodzenia i nagrody	0,5	0,5
Korzyści	0	0,0
RAZEM	0,5	0,5

Członkowie Zarządu oraz inne osoby będące pracownikami ING Banku Śląskiego S.A. nie otrzymują wynagrodzenia ani nagród z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek zależnych i stowarzyszonych Grupy ING Banku Śląskiego S.A.

Stan posiadania akcji ING Banku Śląskiego przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku

Spośród członków Rady Nadzorczej Banku akcje ING Banku Śląskiego na dzień 31.12.2011 roku posiadał Pan Wojciech Popiołek – 60 akcji. Pozostali członkowie Rady Nadzorczej Banku oraz członkowie Zarządu Banku nie posiadali akcji ING Banku Śląskiego S.A. W lutym 2012 roku Pan Wojciech Popiołek dokonał sprzedaży wszystkich posiadanych akcji ING Banku Śląskiego S.A.

46. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej wynosiło odpowiednio:

Liczba zatrudnionych	koniec roku 2011	koniec roku 2010
W osobach	8 409	8 472
W etatach	8 263,2	8 332,3

47. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku w dniu 28 lutego 2012 roku.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Wszystkie działania Grupy pociągają za sobą analizę, ocenę, akceptację oraz zarządzanie pewnymi rodzajami ryzyk lub ich kombinacją. Najważniejszymi rodzajami ryzyk, których źródło stanowią aktywa finansowe, są: ryzyko kredytowe, ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe obejmujące ryzyko walutowe, ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko cenowe. Poniżej przedstawiony jest opis zarządzania wszystkimi ryzykami, które są znaczące dla Grupy.

I. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

1. Definicja ryzyka kredytowego

Ryzyko kredytowe to możliwość nie odzyskania należnych Grupie kwot z tytułu udzielonych produktów kredytowych i parakredytowych prowadząca w konsekwencji do nie uzyskania dochodu i/lub poniesienia straty finansowej.

Straty wynikające z działalności kredytowej są pochodną ryzyka oraz działań Grupy zmierzających do ograniczenia tych strat. Grupa oddziałuje na poziom strat poprzez poziom ryzyka jakie akceptuje, kwotę ekspozycji na ryzyko, zabezpieczenie ponoszonego ryzyka oraz poprzez bezpośrednie działania ograniczające straty w przypadku, gdy ryzyko się zmaterializuje.

Obszar zarządzania ryzykiem kredytowym obejmuje następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- pomiar i monitorowanie ryzyka,
- ograniczanie ryzyka i działania zapobiegawcze,
- rozwój narzędzi wspierających identyfikację i pomiar ryzyka,
- sposób finansowego pokrycia potencjalnych i faktycznych strat z tytułu ponoszonego ryzyka kredytowego.

Obszar zarządzania ryzykiem kredytowym dotyczy: przygotowania i wprowadzenia produktu kredytowego, całego procesu kredytowego i wszystkich jednostek zaangażowanych w te procesy.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	1 018,1	1 181,1
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	639,6	659,6
Wycena instrumentów pochodnych	1 858,4	1 158,9
Inwestycje	20 450,7	23 006,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	433,4	104,8
Kredyty i inne należności udzielone klientom	42 329,7	34 509,0
Należności w innych aktywach	54,6	52,2
Udzielone zobowiązania pozabilansowe, w tym:	16 777,7	14 545,9
- niewykorzystane linie kredytowe	11 618,1	9 820,6
- gwarancje	3 129,9	2 869,1
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 070,5	1 029,6
- limity na kartach kredytowych	637,3	653,4
- akredytywy	321,9	173,2
Razem	83 562,2	75 218,3

2. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem

Struktura organizacyjna jednostki dominującej Grupy (Banku) obejmuje w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym następujące jednostki organizacyjne:

- Radę Nadzorczą Banku,
- Zarząd Banku wraz z Komitetem Polityki Kredytowej zatwierdzające w ramach swoich kompetencji określone wewnętrzne akty normatywne z obszaru ryzyka kredytowego,
- Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego,
- Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych,
- Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym,
- Departament Monitoringu i Restrukturyzacji,
- Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka,
- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,
- jednostki operacyjne zatrudniające analityków kredytowych,
- Departament Audytu Wewnętrznego.

Misją tych jednostek jest zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy celami komercyjnymi Grupy i akceptowalnym przez Grupę poziomem „apetytu na ryzyko” przy uwzględnieniu aktualnych realiów ekonomicznych.

Cel ten jest osiągnięty poprzez następujące działania:

- opracowanie zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur dla celów akceptacji dopuszczalnego poziomu ryzyka kredytowego wobec przedsiębiorców i kontrahentów,

wsparcie rozwoju narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, egzekwowanie wykonania decyzji kredytowych, tworzenie rezerw na ryzyko kredytowe oraz inicjowanie koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,

- przeprowadzanie analizy kredytowej i podejmowanie decyzji kredytowych,
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego i kontrahenta w celu jego ograniczania,
- zarządzanie trudnymi kredytami zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku,
- niezależną i obiektywną ocenę skuteczności, adekwatności i efektywności działania jednostek kredytujących oraz oceniających ryzyko kredytowe dzięki regularnym inspekcjom w tych jednostkach.

Funkcje komercyjne są oddzielone od oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”).

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo zakresy zadań poszczególnych jednostek organizacyjnych w ramach procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w ING Banku Śląskim S.A.

2.1. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń oraz strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku.

2.2. Zarząd

Zarząd ING Banku Śląskiego S.A.:

- zatwierdza Politykę Kredytową określającą strategiczne podejście do podejmowania ryzyka kredytowego oraz jego akceptowalny poziom,
- powołuje i zatwierdza skład Komitetu Polityki Kredytowej, za pośrednictwem którego sprawuje ciągły nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem kredytowym,
- okresowo, ale nie rzadziej niż raz w roku, informuje Radę Nadzorczą Banku o poziomie i profilu ryzyka oraz zmianach w Polityce Kredytowej,
- aktywnie wspiera wdrażanie i realizację Polityki Kredytowej poprzez indywidualne działania Członków Zarządu sprawujących nadzór nad podległymi obszarami. W skład zarządu wchodzi Członek odpowiedzialny za Pion Zarządzania Ryzykiem, który ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem kredytowym i rynkowym,
- dokonuje przeglądu skuteczności metod identyfikacji ekspozycji kredytowych, które utraciły wartość oraz ustalania wysokości odpisów z tego tytułu oraz ocenia adekwatność i wrażliwość wykorzystywanych metod na zmiany warunków zewnętrznych,
- dokonuje przeglądu procesów i sposobu monitorowania jakości ekspozycji kredytowych.

2.3. Komitety

W Banku funkcjonują następujące stałe Komitety, których kompetencje obejmują obszary związane z ryzykiem kredytowym:

- Komitet Polityki Kredytowej (KPK), którego podstawowym celem jest nadzorowanie realizacji i kontrola przestrzegania przez jednostki organizacyjne ING Banku Śląskiego S.A. „Zasad polityki kredytowej”,

- Komitety Kredytowe:
 - ING Banku Śląskiego S.A. (Komitet Kredytowy Banku),
 - Komitet ds. Restrukturyzacji.

W obszarze klientów strategicznych podejmowanie decyzji kredytowych następuje w trybie dwuosobowym przez osoby upoważnione przez KPK.

2.4. Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym

W strukturze organizacyjnej Banku jest wydzielony Pion Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym.

Misją Pionu Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Rynkowym jest utrzymanie odpowiedniego poziomu ryzyka kredytowego i rynkowego w Banku. Pion kierowany jest przez Dyrektora Banku, podległego i raportującego do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko Banku.

Dyrektor Banku nadzoruje departamenty, których obszar kompetencyjny obejmuje systemowe zarządzanie kredytowym ryzykiem korporacyjnym Banku:

- Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego,
- Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych,
- Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych,
- Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka.

W odniesieniu do departamentu odpowiedzialnego za zarządzanie kredytowym ryzykiem detalicznym (Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Deticznym) raportowanie następuje bezpośrednio do Członka Zarządu odpowiedzialnego za ryzyko Banku.

W ramach departamentów związanych z zarządzaniem ryzykiem kredytowym funkcjonują jednostki/zespoły odpowiedzialne za politykę i procedury, badanie i modelowanie ryzyka kredytowego oraz monitoring i raportowanie portfelowego ryzyka kredytowego.

Zadania poszczególnych Departamentów uczestniczących w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym są następujące:

2.5. Departament Ryzyka Korporacyjnego Portfela Kredytowego

- opracowywanie skutecznych systemów zarządzania ryzykiem kredytowym poprzez stałe utrzymywanie i rozbudowę zasad polityki kredytowej oraz opis procesów i procedur celem zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy aktualnymi celami komercyjnymi ING Banku Śląskiego S.A. i odpowiednim poziomem świadomości / apetytu na ryzyko zważywszy na rzeczywistość rynkową w Polsce,
- zapewnienie skutecznego i odpowiadającego aktualnym warunkom funkcjonowania obszaru zarządzania ryzykiem i procesami poprzez zarządzanie, uczestnictwo w projektach, projektowanie organizacji, przegląd procesów, reagowanie na potrzeby front office, operacji, realizację wniosków Zarządu i Centrali Grupy ING.

2.6. Departament Modelowania, Monitorowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego

- definiowanie i przegląd sprawozdawczości zarządczej w obszarze ryzyka,
- wspieranie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta poprzez opracowywanie narzędzi służących identyfikacji i pomiarowi ryzyka, monitoringowi i sprawozdawczości w zakresie jakości portfela kredytowego, udzielanie rekomendacji odnośnie rezerw na ryzyko kredytowe; wspieranie jednostek zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem kontrahenta w zakresie przepisów prawa i administracyjnym.

2.7. Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Strategicznych / Departament Ryzyka Kredytowego Klientów Korporacyjnych

- zarządzanie ryzykiem kredytowym związanym z finansowaniem klientów poprzez zapewnianie doradztwa z zakresu ryzyka w procesie podejmowania decyzji kredytowych, egzekwowania realizacji decyzji kredytowych, rekomendowania wymaganych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym,
- zapewnienie istotnych danych dla zasad polityki kredytowej oraz procesów i procedur celem zatwierdzania akceptowalnego poziomu ryzyka klienta,
- zwiększenie świadomości ryzyka kredytowego i ryzyka kontrahenta wśród pracowników Banku celem ograniczenia tych rodzajów ryzyka,
- rekomendowanie poziomu rezerw i koniecznych zmian w zarządzaniu procesami kredytowymi definiowaniu produktów, polityce kredytowej celem redukcji ryzyka.

2.8. Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym

- zarządzanie ryzykiem poprzez: pomiar poziomu ryzyka, określanie kryteriów akceptacji ryzyka, monitorowanie jakości portfela kredytowego, wycenę potencjalnych strat, rekomendowanie rezerw finansowych i koniecznych zmian w zarządzaniu procesem kredytowym, definicji produktów, polityce kredytowej w celu zmniejszenia ryzyka,
- szacowanie bieżącego i przewidywanego poziomu ryzyka na potrzeby ustalania apetytu na ryzyko,
- rozwój i aktualizacja modeli kalkulacji zdolności kredytowej,
- inicjowanie przygotowania i aktualizacji statystycznych modeli akceptacyjnych (kart skoringowych dla kredytów detalicznych) oraz ich wdrażanie,
- opracowywanie i wdrażanie zasad tworzenia odpisów na należności dotknięte utratą wartości,
- zwiększanie wśród pracowników Banku świadomości ryzyka kredytowego, możliwości i metod jego ograniczania.

2.9. Departament Monitoringu i Restrukturyzacji

- zarządzanie trudnymi kredytami detalicznymi w celu minimalizacji ryzyka kredytowego i strat Banku dla wszystkich segmentów detalicznych poprzez prowadzenie akcji windykacyjnych dla klientów z zaległościami,
- współpraca z Departamentem Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym w celu identyfikacji negatywnych trendów oraz segmentów w kredytowych portfelach detalicznych,
- nadzór nad zewnętrznymi podmiotami oraz kancelariami prawnymi prowadzącymi windykację dłużników.

2.10. Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka

- zarządzanie trudnymi kredytami (korporacyjnymi) zorientowane na minimalizację ryzyka i strat Banku wynikających z portfela zaangażowań nieregularnych tj.
 - kompleksowa restrukturyzacja i windykacja trudnych kredytów,
 - szacowanie odpisów na należności kredytowe związane z największymi zaangażowaniami o utraconej zdolności kredytowej,
 - ustalanie ratingów klientów nieregularnych,
- udział w przeglądach portfela „Watch List”,
- opracowanie zasad związanych z zarządzaniem trudnymi kredytami w celu zmniejszania ryzyka i strat.
- analiza i raportowanie w zakresie korporacyjnego portfela nieregularnego.
- współpraca z audytorem, organami nadzoru bankowego, organizacjami międzybankowymi i odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi Grupy ING w zakresie zarządzania trudnymi kredytami korporacyjnymi oraz tworzenia rezerw na należności kredytowe
- uczestnictwo w projektach związanych z zarządzaniem ryzykiem kredytowym, szczególnie w zakresie zarządzania trudnymi kredytami oraz tworzenia rezerw na należności kredytowe, w tym opiniowanie oraz rekomendowanie zmian w tych obszarach.

2.11. Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego

- okresowa weryfikacja dokumentacji kredytowej i ocenianie funkcjonowania procesu kredytowego w ING Banku Śląskim S.A., na poziomie front-office i back-office (możliwość rekomendowania do Komitetu Polityki Kredytowej zmian w obecnie funkcjonujących politykach i procesach),
- analizowanie wybranych kredytów i adekwatności lokalnego zarządzania ryzykiem podczas regularnych inspekcji w jednostkach organizacyjnych Banku,
- identyfikacja obszarów mogących stanowić ewentualny problem oraz reagowanie na sygnały płynące z organizacji,
- kontrola przestrzegania kryteriów zatwierdzania transakcji, procesu uruchamiania kredytów, zachowań/statystyk w zakresie spłat, statystyk nieterminowych spłat, adekwatności monitorowania zaangażowań i kategorii ryzyka, prawidłowości wprowadzonych danych kredytowych w systemie informatycznym i odzyskiwania należności.

2.12. Jednostki operacyjne zatrudniające analityków kredytowych

- tworzą bazę wiedzy eksperckiej na temat charakterystyki ryzyka klientów.

2.13. Departament Audytu Wewnętrznego (DAW)

Podstawową misją DAW jest dostarczenie Zarządowi Banku niezależnej i obiektywnej oceny na temat adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej Banku, zapewniającej ujawnianie słabych stron bądź luk w jego organizacji i funkcjonowaniu.

Departament Audytu Wewnętrznego przeprowadza regularne audyty ram Modelu Ładu Korporacyjnego, polityki i procedur ryzyka kredytowego. Jego spostrzeżenia (łącznie z proponowanymi zmianami do polityki i procedur) przekształcane są w wykaz działań, jakie powinny zostać wykonane przed zatwierdzeniem przez Komitet Polityki Kredytowej.

Nadrzędnym celem DAW jest wskazywanie na istniejące w działalności Banku ryzyka oraz ocena i proponowanie działań prowadzących do lepszej kontroli i zarządzania tymi ryzykami. Poprzez swoją działalność DAW przyczynia się do usprawnienia organizacji i zarządzania Bankiem oraz osiągania założonych przez Bank celów.

Zakres prac DAW obejmuje całokształt działalności prowadzonej przez ING Bank Śląski S.A., wszystkie komórki i jednostki organizacyjne Banku, jak również jednostki organizacyjne Grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A..

3. Ustalenie struktury autoryzacji decyzji w procesie kredytowym

Kompetencje decyzyjne w indywidualnych sprawach kredytowych oddzielone są od decyzji w sferze polityki kredytowej i zarządzania ryzykiem.

W procesie kredytowym decyzje kredytowe dotyczące portfela regularnego podejmowane są w trybie dwuosobowym (SAP) z uwzględnieniem zasad podejmowania decyzji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej. Wyjątki dotyczą niektórych klientów korporacyjnych w przypadku których:

- decyzję podejmuje Komitet Kredytowy Banku – dotyczy to największych ekspozycji kredytowych, określonych w Instrukcji Kredytowej,
- decyzję podejmuje się jednoosobowo – dotyczy to tzw. „Szybkiej Ścieżki Kredytowej”.

Poziom kompetencyjny skorelowany jest z poziomem ryzyka kredytowego wynikającym z ryzyka klienta i transakcji. Wraz ze wzrostem ryzyka kredytowego decyzje podejmowane są przez osoby, które ze swej natury posiadają więcej doświadczenia, a zatem umiejętności szerokiego i wnikliwego identyfikowania ryzyka.

Rozwiązania w zakresie określania szczebla kompetencyjnego w odniesieniu do decyzji kredytowych dla ekspozycji kredytowych dla portfela regularnego oparte są na wyznaczonej klasie ryzyka klienta oraz:

- poziomie łącznego zaangażowania Grupy ING wobec dłużnika oraz podmiotów wchodzących w skład grupy kapitałowej (w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 44 Ustawy z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości), do której należy również dłużnik oraz podmioty z nim powiązane osobowo przez małżonków (dotyczy to wyłącznie sytuacji, gdy finansowany jest przedsiębiorca-osoba fizyczna),
- przedmiotu danej decyzji kredytowej.

4. Struktura portfela zaangażowań

Portfel zaangażowań ^{*)}	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych, w tym:	22 466,6	15 006,4	18 386,6	12 818,3
- IBNR (objęte odpisem na poniesione lecz nie ujawnione straty)	21 322,5	14 925,7	17 205,3	12 788,6
- Impaired (w przypadku których wykazano utratę wartości), w tym:	1 144,1	80,7	1 181,3	29,7
- ISFA (w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości)	1 046,2	33,4	1 058,4	24,7
- INSFA (objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące)	97,9	47,3	122,9	5,0
Zaangażowania wobec klientów detalicznych, w tym:	14 965,4	2 349,1	12 515,6	2 434,7
- IBNR (objęte odpisem na poniesione lecz nie ujawnione straty)	14 525,4	2 343,5	12 162,6	2 426,1
- Impaired (w przypadku których wykazano utratę wartości), w tym:	440,0	5,6	353,0	8,6
- INSFA (objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące)	440,0	5,6	353,0	8,6
Zaangażowania ogółem	37 432,0	17 355,5	30 902,2	15 253,0

*) Kwoty zaangażowań bilansowych nie uwzględniają wartości odsetek naliczonych, korekt wartości z tytułu efektywnej stopy procentowej oraz pożyczek udzielonych klientom przez spółki zależne.

Uzgodnienie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zaangażowania bilansowe przyjęte do analizy z punktu widzenia ryzyka kredytowego zaprezentowane są w kwotach kapitału pozostałego do spłaty i nie uwzględniają wartości odsetek naliczonych, korekt wartości z tytułu efektywnej stopy procentowej oraz pożyczek udzielonych klientom przez spółki zależne. Poniższa tabela prezentuje portfel kredytów i pożyczek według wartości brutto zaprezentowanej w nocy 21.3. *Jakość portfela kredytów i pożyczek* w rozbiciu na kapitał oraz pozostałe elementy składające się na wyliczenie wartości brutto w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Portfel kredytów i pożyczek	wartość brutto w mln PLN	
	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Kredyty i pożyczki udzielone klientom bankowości korporacyjnej, w tym:	22 490,8	18 478,6
- kapitał	22 466,6	18 386,6
- odsetki naliczone z uwzględnieniem korekty wartości z tytułu ESP	24,2	-1,8
- pożyczki udzielone klientom przez spółki zależne	0,0	93,8
Kredyty i pożyczki udzielone klientom detalicznym, w tym:	15 008,9	12 594,8
- kapitał	14 965,4	12 515,6
- odsetki naliczone z uwzględnieniem korekty wartości z tytułu ESP	43,5	35,0
- pożyczki udzielone klientom przez spółki zależne	0,0	44,2
Razem, w tym:	37 499,7	31 073,4
- kapitał	37 432,0	30 902,2
- odsetki naliczone z uwzględnieniem korekty wartości z tytułu ESP	67,7	33,2
- pożyczki udzielone klientom przez spółki zależne	0,0	138,0

4.1. Zaangażowania wobec klientów korporacyjnychZaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
03	0,0	0,3	0,0	215,1
04	0,0	4,2	0,0	5,5
05	1 973,4	921,1	1 976,9	917,8
06	547,5	234,6	254,9	19,1
07	2 997,7	1 910,8	2 553,3	1 367,4
08	767,2	429,3	618,7	700,0
09	635,6	1 090,7	395,1	1 017,6
10	1 549,7	2 913,9	1 874,9	2 504,5
11	2 951,0	2 856,3	2 066,8	2 239,3
12	3 047,1	1 382,3	1 424,8	1 156,9
13	3 238,7	1 791,8	2 352,8	1 501,4
14	1 175,2	429,2	1 400,8	309,4
15	1 528,5	662,7	1 303,7	549,2
16	367,8	131,9	350,1	105,8
17	231,8	75,6	267,7	124,0
18	144,2	25,7	158,4	14,1
19	167,1	65,3	206,4	41,5
20	637,6	77,6	658,5	26,5
21	0,0	0,0	2,4	0,0
22	506,5	3,1	520,4	3,2
Razem	22 466,6	15 006,4	18 386,6	12 818,3

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	21 808,7	14 987,4	17 587,6	12 817,0
1-30	60,5	18,9	36,7	1,3
31-60	6,4	0,1	64,5	0,0
61-90	11,6	0,0	21,5	0,0
91-180	22,6	0,0	35,7	0,0
181-365	49,7	0,0	84,2	0,0
>365	507,1	0,0	556,4	0,0
Razem	22 466,6	15 006,4	18 386,6	12 818,3

Zaangażowania wobec klientów korporacyjnych dla klas ryzyka 01-19 objęte są odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - *Incurred But Not Reported*). Zaangażowanie dla klas 20-22 objęte jest odpisem na utratę wartości (ISFA - *Individually Significant Financial Assets* lub INSFA - *Individually Non-Significant Financial Assets*). Poniżej zaprezentowano analizę według klas ryzyka oraz okresów przeterminowania dla poszczególnych portfeli.

4.1.1. Portfel IBNR

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
03	0,0	0,3	0,0	215,1
04	0,0	4,2	0,0	5,5
05	1 973,4	921,1	1 976,9	917,8
06	547,5	234,6	254,9	19,1
07	2 997,7	1 910,8	2 553,3	1 367,4
08	767,2	429,3	618,7	700,0
09	635,6	1 090,7	395,1	1 017,6
10	1 549,7	2 913,9	1 874,9	2 504,5
11	2 951,0	2 856,3	2 066,8	2 239,3
12	3 047,1	1 382,3	1 424,8	1 156,9
13	3 238,7	1 791,8	2 352,8	1 501,4
14	1 175,2	429,2	1 400,8	309,4
15	1 528,5	662,7	1 303,7	549,2
16	367,8	131,9	350,1	105,8
17	231,8	75,6	267,7	124,0
18	144,2	25,7	158,4	14,1
19	167,1	65,3	206,4	41,5
Razem	21 322,5	14 925,7	17 205,3	12 788,6

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	21 265,4	14 906,7	17 128,8	12 787,3
1-30	46,7	18,9	30,0	1,3
31-60	4,2	0,1	36,9	0,0
61-90	3,2	0,0	5,4	0,0
91-180	2,1	0,0	0,3	0,0
181-365	0,2	0,0	0,1	0,0
>365	0,7	0,0	3,8	0,0
Razem	21 322,5	14 925,7	17 205,3	12 788,6

Jakość portfela kredytowego klientów korporacyjnych, który nie jest przeterminowany ani zagrożony utratą wartości

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
03	0,0	0,3	0,0	215,1
04	0,0	4,2	0,0	5,5
05	1 968,5	921,1	1 976,9	917,8
06	547,5	234,6	254,9	19,1
07	2 989,4	1 910,8	2 553,3	1 367,4
08	767,2	429,3	614,4	700,0
09	635,3	1 090,3	395,1	1 017,6
10	1 545,0	2 913,8	1 874,8	2 504,3
11	2 949,9	2 840,9	2 063,8	2 239,1
12	3 045,3	1 381,8	1 423,7	1 156,9
13	3 228,6	1 790,3	2 334,8	1 500,5
14	1 168,8	428,9	1 380,4	309,4
15	1 521,2	662,1	1 299,7	549,2
16	365,9	131,9	346,5	105,8
17	231,5	75,6	267,1	124,0
18	142,7	25,6	157,5	14,1
19	158,6	65,2	185,9	41,5
Razem	21 265,4	14 906,7	17 128,8	12 787,3

Analiza wiekowa portfela kredytowego klientów korporacyjnych, który jest przeterminowany, lecz nie zagrożony utratą wartości

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
1-30	46,7	18,9	30,0	1,3
31-60	4,2	0,1	36,9	0,0
61-90	3,2	0,0	5,4	0,0
91-180	2,1	0,0	0,3	0,0
181-365	0,2	0,0	0,1	0,0
>365	0,7	0,0	3,8	0,0
Razem	57,1	19,0	76,5	1,3

4.1.2. Portfel ISFA

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA - Individually Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	604,8	33,3	628,9	23,7
21	0,0	0,0	1,2	0,0
22	441,4	0,1	428,3	1,0
Razem	1 046,2	33,4	1 058,4	24,7

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości (ISFA - Individually Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	527,7	33,4	454,0	24,7
1-30	0,7	0,0	6,4	0,0
31-60	0,3	0,0	24,9	0,0
61-90	6,9	0,0	14,7	0,0
91-180	12,7	0,0	28,9	0,0
181-365	40,2	0,0	65,0	0,0
>365	457,7	0,0	464,5	0,0
Razem	1 046,2	33,4	1 058,4	24,7

4.1.3. Portfel INSFA

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA - Individually Non-Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	32,8	44,3	29,6	2,8
21	0,0	0,0	1,2	0,0
22	65,1	3,0	92,1	2,2
Razem	97,9	47,3	122,9	5,0

Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczące (INSFA-Individually Non-Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	15,6	47,3	4,8	5,0
1-30	13,1	0,0	0,3	0,0
31-60	1,9	0,0	2,7	0,0
61-90	1,5	0,0	1,4	0,0
91-180	7,8	0,0	6,5	0,0
181-365	9,3	0,0	19,1	0,0
>365	48,7	0,0	88,1	0,0
Razem	97,9	47,3	122,9	5,0

4.2. Zaangażowania wobec klientów detalicznychZaangażowanie wobec klientów detalicznych według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
08	30,5	129,0	27,0	128,4
09	10 728,7	879,6	8 299,2	824,8
10	473,4	329,6	466,2	341,1
11	244,3	141,5	257,4	148,1
12	785,5	173,8	810,5	198,9
13	531,6	44,0	554,7	50,7
14	547,5	131,8	587,7	139,3
15	581,5	457,7	613,8	536,6
16	98,9	41,5	109,5	41,3
17	332,4	8,6	274,9	8,8
18	95,4	3,3	86,3	3,7
19	75,7	3,1	75,4	4,4
20	256,1	5,4	209,4	7,9
22	183,9	0,2	143,6	0,7
Razem	14 965,4	2 349,1	12 515,6	2 434,7

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	14 045,3	2 330,5	11 760,1	2 414,0
1-30	422,7	15,8	359,3	17,0
31-60	93,9	2,1	84,2	2,8
61-90	38,2	0,4	27,8	0,5
91-120	17,4	0,1	15,1	0,1
121-150	12,5	0,0	16,2	0,2
151-180	13,4	0,0	11,7	0,0
>180	322,0	0,2	241,2	0,1
Razem	14 965,4	2 349,1	12 515,6	2 434,7

4.2.1. Portfel IBNR

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
08	30,5	129,0	27,0	128,4
09	10 728,7	879,6	8 299,2	824,8
10	473,4	329,6	466,2	341,1
11	244,3	141,5	257,4	148,1
12	785,5	173,8	810,5	198,9
13	531,6	44,0	554,7	50,7
14	547,5	131,8	587,7	139,3
15	581,5	457,7	613,8	536,6
16	98,9	41,5	109,5	41,3
17	332,4	8,6	274,9	8,8
18	95,4	3,3	86,3	3,7
19	75,7	3,1	75,4	4,4
Razem	14 525,4	2 343,5	12 162,6	2 426,1

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na poniesione, lecz nieujawnione straty (IBNR - Incurred But Not Reported) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
0	14 005,4	2 325,7	11 720,4	2 406,3
1-30	405,7	15,4	346,0	16,7
31-60	84,1	2,0	76,1	2,7
61-90	30,2	0,4	20,1	0,4
Razem	14 525,4	2 343,5	12 162,6	2 426,1

Jakość portfela kredytowego klientów detalicznych, który nie jest przeterminowany ani zagrożony utratą wartości

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
08	30,5	128,9	27,0	128,4
09	10 728,6	879,4	8 294,4	829,8
10	473,2	329,3	466,0	340,8
11	243,8	141,1	256,9	147,7
12	777,0	171,9	803,9	197,3
13	523,7	43,1	547,2	49,8
14	525,2	129,6	565,7	137,2
15	569,5	456,4	606,1	527,6
16	78,0	39,6	89,4	39,4
17	33,3	3,8	38,2	4,6
18	11,3	1,6	12,9	2,1
19	11,3	1,0	12,7	1,6
Razem	14 005,4	2 325,7	11 720,4	2 406,3

Analiza wiekowa portfela kredytowego klientów detalicznych, który jest przeterminowany, lecz nie zagrożony utratą wartości

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
1-30	405,7	15,4	346,0	16,7
31-60	84,1	2,0	76,1	2,7
61-90	30,2	0,4	20,1	0,4
Razem	520,0	17,8	442,2	19,8

4.2.2. Portfel INSFAZaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczające (INSFA - Individually Non-Significant Financial Assets) według klas ryzyka

klasa ryzyka (risk rating)	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
20	256,1	5,4	209,4	7,9
22	183,9	0,2	143,6	0,7
Razem	440,0	5,6	353,0	8,6

Zaangażowanie wobec klientów detalicznych objęte odpisem na należności indywidualnie nieznaczające (INSFA-Individually Non-Significant Financial Assets) według okresów przeterminowania

liczba dni przeterminowania	zaangażowanie w mln PLN			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	bilansowe	pozabilansowe	bilansowe	pozabilansowe
<90	74,7	5,3	68,8	8,2
91-120	17,4	0,1	15,1	0,1
121-150	12,5	0,0	16,2	0,2
151-180	13,4	0,0	11,7	0,0
>180	322,0	0,2	241,2	0,1
Razem	440,0	5,6	353,0	8,6

5. Zasady i proces zarządzania ryzykiem kredytowym klientów korporacyjnych**5.1. Przeglądy i ocena ryzyka kredytowego**

Funkcje komercyjne, realizujące działania skutkujące powstaniem ryzyka kredytowego, są oddzielone od procesu oceny ryzyka transakcji i ryzyka klienta (zasada „dwóch par oczu”). Ocena ryzyka kredytowego (realizowana przez Menedżera Ryzyka) przeprowadzana jest niezależnie od oceny funkcji komercyjnych (realizowanych przez Doradcę klienta).

W procesie określania klasy ryzyka i ustalania ratingu uczestniczą: Właściciel Ratingu (Doradca klienta) oraz Menedżer Ryzyka.

Właściciel Ratingu dokonuje wprowadzenia danych finansowych dotyczących klienta i ponosi odpowiedzialność za prawidłowość określenia klasy ryzyka (ratingu) oraz dokonywanie przeglądów ratingu.

W danym momencie może być tylko jeden Właściciel Ratingu danego kredytobiorcy. W przypadku kredytobiorców posiadających klasę ryzyka od 18 do 22, których ekspozycja

jest tzw. „kredytem trudnym”, Właścicielem Ratingu zostaje jednostka zajmująca się restrukturyzacją i windykacją kredytu (tj. Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka).

Właściciel Ratingu określa propozycję ratingu z wykorzystaniem modelu ratingowego dedykowanego dla danej grupy klientów.

Rating ostateczny jest określany przez Menedżera Ryzyka, a w przypadku zgłoszenia apelacji – przez Sędziego Apelacyjnego.

Menedżer Ryzyka jest odpowiedzialny za:

- zweryfikowanie poprawności wyboru odpowiedniego modelu ratingowego w przypadku danego kredytobiorcy,
- zweryfikowanie prawidłowości wprowadzonych danych finansowych i niefinansowych,
- dokonanie oceny jakości danych finansowych, które nie podlegały audytowi,
- określenie ratingu ostatecznego.

Wyniki zastosowania modeli ratingowych mogą podlegać arbitralnym korektom, poprzez ustalanie docelowych klas ryzyka w procesie tzw. apelacji ratingu.

Ustalanie ratingu w procesie apelacji może być rozpoczęte w przypadku występowania różnicy jednej klasy ryzyka (zarówno w górę jak i w dół) pomiędzy klasą ryzyka proponowaną przez model ratingowy, a propozycją osoby zgłaszającej wniosek o apelację ratingu.

Zgłoszenie apelacji ratingu następuje, gdy:

- model ratingu nie jest odpowiedni dla Kredytobiorcy,
- pojawiły się okoliczności, które być może nie zostały (jeszcze) ujęte w modelu ratingu, ale które mogą wywierać (zazwyczaj negatywny) wpływ na ocenę zdolności do spłaty kredytu przez Kredytobiorcę, w szczególności:
 - klient nie spłacił lub można przypuszczać, że nie spłaci zobowiązań finansowych którejkolwiek stronie,
 - wystąpiły poważne zakłócenia działalności klienta,
 - pojawiły się zmiany w ustawodawstwie, która mogą wywrzeć znaczący wpływ na wyniki finansowe klienta.

W ING Banku Śląskim S.A. funkcjonuje scentralizowany system informatyczny wspierający proces ratingowy, wykorzystywany w całej Grupie ING, zapewniający między innymi scentralizowane gromadzenie ratingów klientów.

5.2. Częstotliwość przeglądów oraz ewentualnych aktualizacji nadanych ratingów

Przegląd ratingu może być przeprowadzany wyłącznie przez Właściciela Ratingu. W przypadku dokonywania przeglądu ratingu obowiązują następujące zasady:

- rating musi być poddawany przeglądowi w cyklu przynajmniej rocznym. Rating jest uważany za przeterminowany po upływie 12 miesięcy od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu,
- Właściciel Ratingu podejmuje odpowiednie działania w celu przeprowadzenia przeglądu albo dąży do unieważnienia ratingu, jeżeli Bank zakończył relacje z kredytobiorcą i nie występuje już żadne ryzyko kredytowe. Okresowy przegląd ratingu powinien zostać przeprowadzony przez Właściciela Ratingu w przypadku, gdy wartość jednego lub kilku czynników ryzyka uległa istotnej zmianie. Okoliczności wymagające dokonania ponownego przeglądu ratingu obejmują np. zmianę ratingu ryzyka podmiotu dominującego lub zmianę jednego z czynników jakościowych w modelu ryzyka,

- w przypadku braku przeprowadzonego przeglądu ratingu do końca 18 miesiąca od daty ostatniego zatwierdzenia ratingu, następuje jego automatyczne wygaśnięcie (z zastrzeżeniem, że rating klienta nieregularnego nie wygasa).

5.3. Ustalenie limitów koncentracji

Celem ograniczenia ryzyka koncentracji Bank w roku 2011 przestrzegał określonych w Art. 71 Ustawy Prawo Bankowe następujących limitów zaangażowań:

- limit 25% funduszy własnych Banku - w odniesieniu do podmiotów powiązanych z Bankiem (wzrost z 20% w wyniku zmiany Prawa Bankowego w lipcu 2011 roku),
- limit 25% funduszy własnych Banku - w stosunku do pozostałych podmiotów,
- limit 800% funduszy własnych Banku - dla łącznej sumy "dużych" zaangażowań, tzn. których wartość przekracza 10% funduszy własnych Banku (od lipca 2011 roku w związku ze zmianą Prawa Bankowego limit ten został usunięty).

Ponadto, zgodnie z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami Nadzoru Bankowego, Bank ustala wewnętrzne limity dotyczące koncentracji w odniesieniu do branż, przyjmowanych form zabezpieczeń oraz na bieżąco monitoruje zjawisko koncentracji w obszarach geograficznych swej działalności (Regionach).

Wyznaczanie ustawowych limitów koncentracji Bank realizuje w cyklach miesięcznych. Na podstawie zweryfikowanych danych przygotowana jest informacja obejmująca aktualne stany funduszy własnych Banku oraz wysokości poszczególnych limitów ustawowych. Informacja przekazywana jest zainteresowanym jednostkom Banku, wśród których znajdują się m.in.: Centra Bankowości Korporacyjnej, Oddziały regionalne, Departamenty Pionu Kredytowego, Pionu Ryzyka oraz Departament Rewizji. Oddziały regionalne prowadzą redystrybucję otrzymanej informacji do podległych im jednostek.

Bank monitoruje wykorzystanie limitów, sporządzając zestawienie klientów i grup klientów powiązanych oraz odnosząc ich aktualne zaangażowanie do wysokości obowiązujących limitów.

Na poziomie operacyjnym kontrola zachowania limitów koncentracji odbywa się zarówno na etapie opracowywania wniosków kredytowych, zatwierdzania konkretnych transakcji oraz w procesie okresowych przeglądów zaangażowań.

W ciągu roku 2011 jak i w roku 2010 nie wystąpiły przekroczenia ustawowych limitów koncentracji zaangażowań.

Największe zaangażowania Banku (przekraczające 10% funduszy własnych)

W 2011 roku nastąpiła istotna zmiana źródeł pozyskiwania informacji oraz metodologii grupowania podmiotów powiązanych. Zastosowano w niej zależność ekonomiczną, co w efekcie spowodowało wzrost ilości prezentowanych grup oraz łącznej wartości ich zaangażowań. Poniższa tabela prezentuje zestawienie zaangażowań podmiotów przekraczających 10% funduszy własnych Banku w nowym układzie.

	zaangażowanie w mln PLN	
	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Fundusze własne Banku	5 270,8	4 441,1
Klient 1 (Grupa)	4 884,5	3 013,8
Klient 2 (Grupa)	1 985,6	2 019,3
Klient 3 (Grupa)	1 551,6	712,4
Klient 4	1 409,0	1 131,7
Klient 5 (Grupa)	915,0	435,7
Klient 6 (Grupa)	704,0	176,5
Klient 7 (Grupa)	675,9	68,6
Klient 8 (Grupa)	630,9	604,2
Klient 9 (Grupa)	583,5	586,8
Klient 10 (Grupa)	579,7	477,4
Klient 11 (Grupa)	573,4	415,0
Klient 12 (Grupa)	549,1	522,6

W celu uniknięcia nadmiernej koncentracji ryzyka kredytowego w branżach, Bank na bieżąco monitoruje zaangażowania w poszczególnych sektorach gospodarki. Na podstawie przeprowadzanych analiz określa on pożądane kierunki, w których zaangażowanie Banku powinno się zwiększać oraz sektory o niekorzystnych perspektywach rozwojowych, w których zaangażowanie powinno być zmniejszane.

Realizacja powyższych zadań opiera się m.in. na ustalaniu limitów dla grupy branż o istotnym udziale w portfelu Banku, tj. których łączny udział w stosunku do całego portfela kredytowego oscyluje w granicach 60%. Ustalanie limitów dla branż leży w kompetencjach Komitetu Polityki Kredytowej.

Koncentracja zaangażowań wobec klientów korporacyjnych w branży gospodarki narodowej

branża	zaangażowanie (bilansowe i pozabilansowe)			
	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem	kwota zaangażowania w mln PLN	udział w zaangażowaniu ogółem
handel hurtowy	6 507,4	17,4%	4 729,6	15,2%
pośrednictwo finansowe (z uwzględnieniem banków)	4 281,8	11,4%	3 975,8	12,7%
administracja publiczna i obrona narodowa	3 438,4	9,2%	3 196,9	10,2%
obsługa nieruchomości	2 531,9	6,8%	1 385,5	4,4%
budownictwo	2 519,0	6,7%	1 855,8	5,9%
handel detaliczny	1 809,4	4,8%	1 674,7	5,4%
przemysł energetyczny	1 726,5	4,6%	860,9	2,8%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	1 622,1	4,3%	1 372,2	4,4%
pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	1 512,6	4,0%	1 826,7	5,9%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	851,5	2,3%	688,2	2,2%
sprzedaż, naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	798,1	2,1%	752,6	2,4%
produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych	787,3	2,1%	551,9	1,8%
przemysł paliw	780,5	2,1%	515,2	1,7%
przemysł gumowy	753,1	2,0%	536,8	1,7%
pozostały przemysł surowców niemetalicznych	736,3	2,0%	708,9	2,3%
przemysł maszynowy	588,8	1,6%	664,1	2,1%
produkcja metali	541,8	1,4%	446,1	1,4%
informatyka i działalność pokrewna	527,5	1,4%	344,7	1,1%
przemysł środków transportu	506,1	1,4%	334,0	1,1%
wynajem sprzętu	404,2	1,1%	302,6	1,0%
pozostałe branże	4 248,7	11,3%	4 481,7	14,3%
Razem	37 473,0	100,0%	31 204,9	100,0%

Monitorowanie ryzyka koncentracji zaangażowań z punktu widzenia obszarów geograficznych jest realizowane na podstawie istniejącego podziału regionalnego sieci oddziałów. Dla kontroli zjawiska koncentracji w Regionach, przyjmuje się wskaźnik graniczny na poziomie 20% portfela ogółem Banku. Przekroczenie tego wskaźnika może stanowić sygnał do ustalenia limitu geograficznego.

Ponieważ koncentracja geograficzna jest niewielka i nie powoduje wzrostu ryzyka kredytowego, w ING Banku Śląskim dotychczas nie zaistniała potrzeba wyznaczenia limitów geograficznych.

Uwzględniając potencjalny poziom ryzyka Bank wprowadził limity w obszarze kredytów hipotecznych zgodnie z Rekomendacją S Komisji Nadzoru Bankowego dla:

- kredytów udzielanych z niskim wkładem własnym (ubezpieczonych),
- nowoudzielanych kredytów indeksowanych kursem waluty,
- kredytów zabezpieczonych hipotecznie,
- kredytów na cele mieszkaniowe.

Przestrzeganie ustawowych i wewnętrznych norm koncentracji jest przedmiotem miesięcznego raportu z obszaru ryzyka, przekazywanego Zarządowi Banku, KPK oraz Dyrektorom Oddziałów Regionalnych. Okresowo jest on również prezentowany Radzie Nadzorczej Banku.

5.4. Zabezpieczenia i inne formy ograniczania ryzyka kredytowego

Chociaż zabezpieczenia są istotnym czynnikiem ograniczania ryzyka kredytowego, polityką Grupy jest udzielanie kredytów w wysokości i na warunkach umożliwiających regularne spłaty bez konieczności odzyskiwania należności z zabezpieczeń.

Grupa przyjmuje wszystkie dopuszczalnie prawne formy zabezpieczeń, przy czym na wybór zabezpieczenia w konkretnych przypadkach wpływają różne czynniki, w tym w szczególności:

- możliwość klienta w zaoferowaniu określonych zabezpieczeń,
- rodzaj i okres ekspozycji,
- poziom ryzyka klienta,
- poziom ryzyka transakcji,
- płynność oferowanego zabezpieczenia (możliwość szybkiego spieniężenia),
- wartość zabezpieczenia.

Polityka Zabezpieczeń jednostki dominującej Grupy (Banku) zawiera m.in.:

- wskazanie kryteriów dotyczących uznawania zabezpieczeń w procesie kalkulacji wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe,
- określenie generalnych zasad, którymi Bank kieruje się przy wyborze zabezpieczeń, z uwzględnieniem poziomu akceptowalnego ryzyka kredytowego,
- dostosowanie do procedur dotyczących zabezpieczeń do wymagań nowych modeli LGD zgodnych z zaawansowaną metodą wewnętrznych ratingów (tzw. AIRB).

Ponadto Polityka Zabezpieczeń Banku uwzględnia szczególnie te aspekty Uchwały KNF 76/2010 z późniejszymi zmianami, które dotyczą kwestii zastosowania modeli LGD, pewności prawnej zabezpieczeń i ich monitorowania.

Opracowane modele LGD dla aktywów korporacyjnych bazują na statystycznie oszacowanych wskaźnikach odzysku w poszczególnych grupach zabezpieczeń. Szacunki te opierają się na analizie obserwacji historycznych procesów odzysków zanotowanych w Banku. Stopy odzysku poszczególnych zabezpieczeń determinują ich wartość godziwą.

Stopa odzysku danego zabezpieczenia jest uzależniona zarówno od charakterystyki przedmiotu zabezpieczenia jak i od prawnej formy jego ustanowienia i aktualnej skutecznej realizacji tego zabezpieczenia przez Bank. Na ostateczny poziom odzysku mają wpływ także koszty windykacji i koszty utrzymywania należności nieregularnych w księgach banku (do czasu odzyskania lub umorzenia należności).

Oprócz klasycznych form zabezpieczenia (rzeczowych i osobistych) Bank stosuje dodatkowe instrumenty ograniczania ryzyka utraty należności w formie dodatkowych warunków / klauzul w umowach kredytowych (covenants). W ramach podstawowych typów „covenants” Bank stosuje klauzule ochronne oraz finansowe. O zakresie stosowania konkretnych klauzul lub ich kombinacji decydują: długość okresu kredytowania, rodzaj oferowanego produktu kredytowego, specyfika formy organizacyjno – prawnej lub przedmiotu działalności kredytobiorcy, kategoria ryzyka klienta. Wprowadzenie pewnych klauzul do umów kredytowych umożliwia czasami rezygnację z części lub całości prawnych zabezpieczeń.

Struktura poszczególnych grup zabezpieczeń jest zdywersyfikowana. Największy udział posiadają następujące zabezpieczenia:

- poręczenia i gwarancje korporacyjne - w ramach tej grupy zabezpieczeń znajdują się poręczyciele różnych branż, o zróżnicowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej. Nie stwarza to zatem znaczącego ryzyka w zakresie koncentracji. W sytuacji przyjmowania określonego odzysku zabezpieczenia, większego od 0%, konieczne jest zbadanie sytuacji ekonomiczno-finansowej poręczyciela oraz ustalenie kategorii ryzyka na poziomie inwestycyjnym lub spekulacyjnym,
- hipoteki - udział ten wynika z faktu, że hipoteki zazwyczaj zabezpieczają kredyty inwestycyjne długoterminowe. Ponadto hipoteki są głównym zabezpieczeniem kredytów na finansowanie nieruchomości komercyjnych.

5.5. Ustalenie metodologii klasyfikowania ekspozycji

5.5.1. Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

Zdarzenia stanowiące przesłanki utraty wartości to zdarzenia, które miały miejsce w stosunku do aktywa lub grupy aktywów finansowych mające negatywny wpływ na wysokość oczekiwanych przepływów pieniężnych. Przyjęta przez jednostkę dominującą Grupy (Bank) lista przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych należności kredytowych jest następująca:

- Upadłość / zagrożenie upadłością: Kredytobiorca został postawiony lub wkrótce zostanie postawiony (czy to przez Bank, stronę trzecią lub z własnej inicjatywy) w stan upadłości (bankructwa), co będzie skutkowało brakiem spłaty lub jej opóźnieniem;
- Opóźnienie w spłacie: Kredytobiorca zaprzestał spłacania kapitału lub odsetek/prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się przez:
 - Dla klientów korporacyjnych (oprócz instytucji finansowych) – więcej niż 90 dni;
 - Dla instytucji finansowych i rządów – 0 dni lub więcej; jednakże w tym przypadku stosuje się 14 dniowy okres wyjaśniający dla ustalenia czy brak spłaty był spowodowany czynnikami związanymi z pogorszeniem się standingu kredytowego instytucji finansowej, czy raczej przyczynami operacyjnymi; opóźnienie w spłacie z przyczyn operacyjnych nie jest przesłanką utraty wartości.
- Bank ocenia, że kredytobiorca będzie miał trudności ze spłatą zadłużenia: Kredytobiorca boryka się z istotnymi trudnościami finansowymi do tego stopnia, że trudności te będą miały negatywny wpływ (z prawdopodobieństwem co najmniej 50%) na przyszłe przepływy pieniężne z danej należności kredytowej (w ocenie tej brana jest pod uwagę perspektywa 1 roku);
- Restrukturyzacja należności kredytowej nie wynikająca ze względów komercyjnych: w związku z trudnościami finansowymi kredytobiorcy Bank dokonał restrukturyzacji zaangażowania kredytowego, udzielając kredytobiorcy udogodnień lub ustępstw, efektem których jest zmniejszenie wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów

pieniężnych z tytułu należności kredytowej do poziomu poniżej wartości bilansowej tej należności.

Stwierdzenie wystąpienia co najmniej jednej z wyżej wymienionych przesłanek świadczy o utracie wartości należności kredytowej (czyli o wystąpieniu tzw. impairment).

5.5.2. Wyznaczanie klasy ryzyka klienta w przypadku portfela regularnego

Każdy podmiot, wobec którego Bank posiada ekspozycję kredytową musi posiadać rating i jest on stosowany jednolicie w całym Banku. Integralną częścią procesu związanego z oceną ryzyka kredytowego banku związanego z ekspozycjami kredytowymi wobec klientów korporacyjnych jest wyznaczenie klasy ryzyka klienta.

W odniesieniu do ekspozycji wobec przedsiębiorców stosowana jest 22 stopniowa skala ratingowa, używana w całej Grupie ING, której klasy stanowią prezentację ryzyka związanego z dłużnikiem. Przypisanie do każdej z klas ryzyka klienta oparte jest na:

- modelu finansowym, wykorzystującym dane ze sprawozdań finansowych dłużnika,
- ocenie czynników jakościowych,
- standingu finansowym spółki-matki.

Klasy inwestycyjne (Investment grade) 1-10

Grupa klas inwestycyjnych obejmuje podmioty, które oceniamy jako podmioty obciążone relatywnie niskim ryzykiem, przy czym dokonując klasyfikacji ryzyka uwzględniamy zagrożenia wynikające z uwarunkowań otoczenia ekonomiczno-gospodarczego.

Klasy spekulacyjne (Speculative grade) 11-17

Jest to grupa o stosunkowo dużej rozpiętości poziomów ryzyka, stąd charakterystyka skrajnych klas w ramach tej grupy jest bardzo zróżnicowana. Generalnie jednak możemy stwierdzić, że:

- podmioty z najlepszych klas w ramach tej grupy aktualnie wywiązują się ze swoich zobowiązań finansowych, jednak pokrycie obsługi długu (kapitału oraz odsetek) jest w dłuższym okresie czasu niepewne i w związku z tym margines bezpieczeństwa jest ograniczony, istnieje realne niebezpieczeństwo wzrostu ryzyka kredytowego z uwagi na niesprzyjające otoczenie gospodarcze lub niekorzystne warunki ekonomiczne;
- kredytobiorców klasyfikowanych do klas o największym ryzyku (najgorsze klasy z tej grupy) mogą charakteryzować niepewne perspektywy w zakresie dochodów, gorsza jakość aktywów oraz, w dłuższej perspektywie, ryzyko niedopasowania poziomu kapitałów oraz możliwość wystąpienia strat.

Klasy trudnych kredytów (Problem loan grade) 18-22

Ta grupa klas ryzyka obejmuje Kredytobiorców, u których wystąpiły jednoznaczne oznaki istniejących problemów z obsługą zadłużenia lub u których wystąpiła już sytuacja określana jako tzw. „default”.

Kredytobiorcy w tej grupie klas ryzyka są klasyfikowani wyłącznie przez jednostki ryzyka zarządzające zaangażowaniem danego klienta.

W odniesieniu do klientów:

- z segmentu klientów strategicznych stosowany jest globalny model oceny ryzyka (PD) Grupy ING - dłużnik przypisywany jest jednej z 17 klas z przedziału 1-17,
- z segmentu klientów korporacyjnych (SME) stosowany jest lokalny model oceny ryzyka (PD), dłużnik przypisywany jest jednej z 9 klas z przedziału od 9 do 17.

5.5.3. Narzędzia do zarządzania kredytowym ryzykiem korporacyjnym

W roku 2011 Bank podejmował szereg działań w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym w związku z wdrażaniem Uchwały KNF 258/2011 w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W ślad za decyzją Grupy ING o zaimplementowaniu zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (AIRB) opracowano i wdrożono modele (lokalne i globalne) podstawowych parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania),
- LGD (straty dla banku wynikającej z niewykonania zobowiązania przez klientów),
- EAD (zaangażowania klienta wobec banku w momencie niewykonania zobowiązania)

dla różnych klas aktywów według wymagań metody AIRB.

Finalną zgodę na stosowanie metody AIRB dla portfela korporacyjnego Bank uzyskał od Narodowego Banku Holandii (DNB) i Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) 6 października 2011.

Między innymi dla zaangażowań wobec przedsiębiorstw funkcjonują w Banku następujące modele:

- Dla segmentu klientów strategicznych, obejmującego firmy o rocznych przychodach powyżej 100 mln EUR:
 - Globalny model ratingowy PD (ekspercko-statystyczny) Grupy ING, opracowany na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowany na danych lokalnych,
 - Globalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperskie) zbudowane także na poziomie Grupy ING z uwzględnieniem danych lokalnych i regularnie monitorowane na danych lokalnych.
- Dla lokalnych segmentów firm średnich i dużych (klasa aktywów SME), obejmujących klientów o rocznych przychodach od 1,2 do 100 mln EUR:
 - Lokalny model ratingowy PD (statystyczno-eksperski) - model opracowany pod nadzorem Grupy ING w oparciu o dane wewnętrzne Banku, wykorzystywany w ING również jako model regionalny dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej,
 - Lokalne modele LGD i EAD (modele hybrydowe statystyczno-eksperskie) zbudowane pod nadzorem ING na podstawie danych wewnętrznych Banku i wykorzystywane w ING jako modele regionalne dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Oprócz powyższych Bank stosuje także modele globalne dla ekspozycji wobec banków i innych instytucji finansowych oraz ekspozycji wobec rządów i jednostek samorządu terytorialnego.

Modele są wykorzystane do kalkulacji kapitału ekonomicznego, pozwalając na jego optymalizację. Przyczyniają się także do lepszej kwantyfikacji ryzyka kredytowego w portfelu banku. Na ich podstawie szacowane są m.in. rezerwy według MSSF, efektywność działania banku (RAROC, zysk ekonomiczny, zarządzanie wartością firmy) oraz ceny kredytów.

Bank wykorzystuje zaawansowane systemy informatyczne wspierające proces nadawania ocen ryzyka klientom i transakcji przy wykorzystaniu modeli ryzyka. Podstawowym narzędziem informatycznym do zarządzania ryzykiem kredytowym jest zintegrowane środowisko Grupy ING, które łączy w sobie wszystkie aplikacje potrzebne do pełnej realizacji wymogów NUK. Przy jego pomocy można efektywnie zarządzać ryzykiem na poziomie oddziału banku a nawet portfela pojedynczego opiekuna klienta.

5.6. Restrukturyzacja zaangażowań kredytowych

W niektórych przypadkach jednostka dominująca Grupy (Bank) współpracuje z kredytobiorcą oraz jego innymi wierzycielami (jeśli takowi istnieją), aby zrestrukturyzować działalność kredytobiorcy oraz jego zobowiązania finansowe w celu minimalizacji strat finansowych dla wszystkich wierzycieli, a w szczególności dla Banku. Ten cel może zostać osiągnięty przy zastosowaniu wielu ścieżek dostępnych dla wierzycieli, najczęstsze z nich to:

- wydłużenie okresu spłat,
- sprzedaż aktywów,
- sprzedaż części działalności gospodarczej kredytobiorcy,
- umorzenie części zobowiązań finansowych,
- kombinacja powyższych.

Decyzja w zakresie rozpoczęcia procesu restrukturyzacji jest podejmowana jedynie po dokonaniu szczegółowej oceny wewnętrznej oraz po akceptacji przez odpowiedni (wewnętrzny) organ decyzyjny. Po pomyślnie zakończonym procesie restrukturyzacji, kredytobiorca z powrotem podlega standardowym procedurom monitoringu ryzyka kredytowego.

6. Zasady i proces zarządzania ryzykiem kredytowym klientów detalicznych

Bank traktuje wszystkie należności detaliczne (wobec klientów indywidualnych oraz przedsiębiorców) jako indywidualnie nieznaczące i wylicza oraz tworzy odpisy i rezerwy na nie według podejścia kolektywnego.

Podejście eksperckie w szacowaniu wielkości odpisów i rezerw w tym także szacowaniu parametrów wykorzystywanych do wyliczania odpisów i rezerw jest dopuszczalne, jeśli zachodzi jeden z poniższych warunków:

- wielkość i wiek portfela i/lub ilość przypadków dotkniętych utratą wartości w okresie analizy jest niedostateczna dla przeprowadzenia estymacji statystycznej lub matematycznej,
- jakość danych jest niewystarczająca do adekwatnego oszacowania wielkości odpisów lub rezerw,
- nastąpiła istotna zmiana warunków ekonomicznych otoczenia Banku, poziomu apetytu na ryzyko, przyjętych strategii odzyskiwania należności,
- przyjęte statystyczne lub matematyczne metody szacunku (estymacji) nie odpowiadają wymogom regulacyjnym lub wymaganiom Grupy ING.

Zasadność zastosowania podejścia eksperckiego oraz ocena jego wyników weryfikowana jest odrębnie dla każdego przypadku i podlega akceptacji Komitetu Polityki Kredytowej. Takie same zasady stosuje się do wykorzystania danych i obserwacji pozyskanych z innych instytucji, w tym samej akceptacji źródła danych.

6.1. Przesłanki utraty wartości należności kredytowej

- Kredytobiorca zaprzestał spłaty kapitału lub odsetek/prowizji i opóźnienie w spłacie utrzymuje się dłużej niż 90 dni. Dla limitów w ROR oraz limitów w rachunku bieżącym dla przedsiębiorców warunek ten dotyczy wyłącznie zaangażowań powyżej 200 PLN;
- W obrębie kredytów konsumpcyjnych: kredytobiorca (osoba prywatna) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz. 1 i wszystkie te ekspozycje należą do grup kredytów konsumpcyjnych (nie mieszkaniowych / hipotecznych);
- W obrębie kredytów mieszkaniowych / hipotecznych: kredytobiorca (osoba prywatna) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz. 1 i wszystkie te ekspozycje należą do grupy kredytów mieszkaniowych / hipotecznych (nie konsumpcyjnych);
- Kredytobiorca (przedsiębiorca) ma inne ekspozycje niż przedmiotowa, które posiadają przesłanki utraty wartości zawarte w poz.1;
- Kredytobiorca po wystąpieniu przesłanek utraty wartości obsługuje prawidłowo zadłużenie, jednak okres prawidłowej obsługi jest krótszy niż 3 miesiące (jeśli wcześniej okres przeterminowania był krótszy niż 6 miesięcy);
- Kredytobiorca po wystąpieniu przesłanek utraty wartości obsługuje prawidłowo zadłużenie, jednak okres prawidłowej obsługi jest krótszy niż 6 miesięcy (jeśli wcześniej okres przeterminowania był dłuższy niż 6 miesięcy);
- Kredytobiorca został postawiony lub wkrótce zostanie postawiony w stan upadłości (bankructwa), co będzie skutkowało brakiem spłaty lub jej opóźnieniem (przesłanka dotyczy w szczególności przedsiębiorców);
- Umowa kredytowa została rozwiązana;
- Sytuacja ekonomiczno-finansowa przedsiębiorcy wskazuje, że nie będzie on w stanie spłacić swoich zobowiązań wobec Banku w całości i w terminie.
- Należność kredytowa została poddana restrukturyzacji. W związku z trudnościami finansowymi kredytobiorcy Bank dokonał restrukturyzacji zaangażowania kredytowego, udzielając kredytobiorcy udogodnień lub ustępstw, efektem których jest zmniejszenie wartości bieżącej oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu należności kredytowej do poziomu poniżej wartości bilansowej tej należności. Natomiast nie jest przesłanką utraty wartości zmiana warunków kredytowania wynikająca ze względów komercyjnych (w tym zmiany stóp procentowych uwarunkowane rynkowo). Zasady restrukturyzacji oraz sposób ich traktowania z punktu widzenia tworzenia odpisów aktualizacyjnych (rezerw) są określone odrębnymi procedurami.

Punktem wyjścia przyjętym do grupowania ekspozycji do portfeli w podejściu kolektywnym są zasady wprowadzane przez Nową Umowę Kapitałową (tzw. *Basel II*) wyróżniające trzy podstawowe grupy produktów detalicznych: kredyty odnawialne, kredyty hipoteczne i inne kredyty konsumpcyjne. Podstawą do grupowania jest zbieżność czynników ryzyka (*risk drivers*) w grupie. Produkt i jego cechy są podstawowymi kryteriami grupowania. Pochodną definicji produktu są kryteria przesłanek utraty wartości oparte na bazylejskiej definicji „default”. Ponieważ Bank stosuje karty scoringowe (statystyczne modele akceptacyjne) istniejący model akceptacyjny jest dodatkową przesłanką grupowania.

Dodatkowo w procesie grupowania uwzględnia się:

- rodzaj i definicję produktu,
- rodzaj zabezpieczenia,
- biznesowe pozycjonowanie produktu (np. wyodrębnienie produktów nie oferowanych),
- pozostałe elementy modelu akceptacyjnego,
- organizację procesu kredytowego.

Wyróżniony portfel powinien charakteryzować się odpowiednią liczebnością dla zapewnienia statystycznej powtarzalności zjawisk.

Dla każdego portfela wyróżnia się:

- portfel należności nie dotkniętych utratą wartości (IBNR),
- portfel należności dotkniętych utratą wartości (*impaired*),
- portfel należności odnośnie których Bank nie spodziewa się dalszych odzysków (*impaired – non risk* zwany także „portfelem B”).

Bank stosuje następujące kryteria wyróżnienia portfela B:

- nastąpiło zdarzenie utraty wartości oraz przeterminowanie przekroczyło 810 dni, w przypadku kredytów konsumpcyjnych i wobec przedsiębiorców,
- nastąpiło zdarzenie utraty wartości oraz przeterminowanie przekroczyło 1.170 dni, w przypadku kredytów i pożyczek hipotecznych,
- nie występują przesłanki posiadania przez dłużnika dochodów wystarczających do spłaty zaległości ani aktywów, z których Bank mógłby odzyskać swą należność i brak jest przesłanek do zmiany tej sytuacji w przewidywalnej przyszłości,
- dłużnik podlega procesom upadłościowym i istnieją uzasadnione przesłanki, że Bank nie odzyska żadnych lub nieistotne kwoty w ramach tego procesu.

Kolektywne podejście w szacowaniu i tworzeniu odpisów (rezerw) opiera się o zasady wprowadzane przez Nową Umowę Kapitałową (tzw. *Basel II*, z odpowiednimi modyfikacjami na potrzeby wyliczania utraty wartości) i o koncepcję tzw. straty oczekiwanej. Z uwagi na fakt, że wg MSR rezerwę tworzy się na stratę poniesioną a nie stratę oczekiwaną, parametry modelu bazylejskiego podlegają modyfikacji. Do wyliczenia rezerwy wykorzystywane są następujące parametry:

- PD - prawdopodobieństwo niewypłacalności klienta określone dla każdego podportfela należności detalicznych i należności przedsiębiorców,
- LGD - strata poniesiona na należności w wyniku jej niepełnego odzyskania, określona dla każdego podportfela należności detalicznych i należności przedsiębiorców,
- EAD – ekspozycja w momencie niewypłacalności - kwota bieżącego zaangażowania bilansowego powiększona o ekwiwalenty bilansowe niewykorzystanych linii kredytowych.

Modyfikacja parametrów wynika z faktu, że w Modelu Bazylejskim określa się prawdopodobieństwo dla straty oczekiwanej w okresie najbliższych 12 miesięcy, natomiast zgodnie z MSR rezerwę tworzy się na stratę poniesioną. Modyfikacja wynika z okresu, jaki przyjmuje się, aby poniesienie straty zostało rozpoznane (ujawnione, odkryte).

Modyfikacja parametru PD dokonywana jest w oparciu o koncepcję okresu ujawnienia straty (ang. *emergence period*), który jest na ogół krótszy niż 12 miesięcy. Okres ujawnienia straty uzależniony jest między innymi od następujących czynników:

- segmentu do którego należy kredytobiorca;
- rodzaju produktu.

Dostosowanie PD do wymagań MSR polega na skróceniu horyzontu czasowego parametru i przybliżeniu go do bieżącej daty bilansowej. Okres ujawnienia straty w przypadku kredytów dla osób fizycznych i przedsiębiorców wynosi 9 miesięcy.

W rozumieniu *Basel II* parametr LGD oznacza stratę, jaką Bank poniesie na danej ekspozycji kredytowej w przypadku niewypłacalności kredytobiorcy. LGD jest wyrażony jako ułamek zaangażowania na moment wystąpienia niewypłacalności kredytobiorcy (EAD). LGD jest pochodną przyjętych zabezpieczeń prawnych, tj. rodzaju zabezpieczeń ich wartości (likwidacyjnej) oraz wartości odzyskanej bezpośrednio od klienta.

LGD dla portfeli detalicznych oblicza się na podstawie ilorazu zdyskontowanych przepływów pieniężnych na rachunku od momentu wystąpienia utraty wartości w okresie 24 miesięcy (dla kredytów hipotecznych 36 miesięcy) do wartości ekspozycji w momencie wystąpienia utraty wartości (EAD).

Wyliczony w ten sposób parametr LGD korygowany jest z tytułu szacowanych kosztów windykacji, jakie Bank będzie musiał ponieść w związku z egzekucją lub realizacją zabezpieczeń. Przepływy po dacie wystąpienia przesłanek utraty wartości dyskontowane są przy pomocy stopy procentowej przyjętej dla całego portfela.

EAD w Modelu Bazylejskim oznacza wielkość zaangażowania kredytowego, jakie będzie miało miejsce w momencie niewypłacalności klienta. Przy kalkulacji straty oczekiwanej według *Basel II* EAD oznacza sumę bieżącego zaangażowania bilansowego i statystycznie oszacowaną część zaangażowania pozabilansowego, jaką klient wykorzysta do dnia niewypłacalności.

Zmodyfikowana wartość EAD na poziomie klienta dla potrzeb MSR jest bieżącą ekspozycją bilansową na dzień bilansowy, powiększoną o ekwiwalenty bilansowe bieżących pozycji pozabilansowych.

Wysokość rezerw zależy od wysokości zaangażowania oraz parametrów PD i LGD (przy czym PD dla portfela dotkniętego utratą wartości (*impaired*) wynosi 100%, a LGD dla portfela B wynosi 100 %).

7. Przeglądy compliance

W obszarze przeglądów compliance w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym podstawową rolę odgrywają:

- Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego,
 - Departament Audytu Wewnętrznego,
- w zakresie określonym w pkt 2.11 i 2.13.

8. Zarządzanie ryzykiem kredytowym spółek Grupy

W skład Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego wchodziły na dzień 31.12.2011 r. następujące podmioty:

- Podmioty zależne:
 - ING Securities S.A. (100% udziałów),
 - Centrum Banku Śląskiego Sp. z o.o. (100% udziałów),
 - Solver sp. z o.o. (82,3% udziałów).
- Podmioty stowarzyszone:
 - ING Powszechnie Towarzystwo Emerytalne S.A. (20% udziałów).

Ze względu na charakter działalności zarządzanie ryzykiem kredytowym dotyczy jedynie spółki ING Securities S.A., w której zarządzanie ryzykiem kredytowym jest realizowane według standardów Grupy ING, obejmujących zarówno odpowiednią strukturę organizacyjną, jak i procesy (narzędzia), zapewniające bezpieczną z punktu widzenia ryzyka kredytowego realizację celów komercyjnych.

9. Identyfikacja ryzyka kredytowego związanego z zawieraniem transakcji pochodnych

Każdy klient zawierający z jednostką dominującą Grupy (Bankiem) transakcje pochodne musi posiadać przyznany przez Bank odpowiedni limit transakcyjny. Limity transakcyjne przyznawane są zgodnie z procedurami i kompetencjami kredytowymi obowiązującymi w Banku, tak jak dla wszystkich innych zaangażowań kredytowych.

Do monitorowania ryzyka związanego z zawieraniem przez kontrahentów Banku transakcjami, służy system ACR (Adaptiv Credit Risk). ACR jest globalnym systemem Ryzyka, używanym przez Grupę ING, w którym rejestrowane są wszystkie limity FM (Financial Markets) oraz transakcje zawarte przez dealerów.

Transakcje rodzące po stronie kontrahenta ryzyko (rozliczeniowe, przed-rozliczeniowe), wprowadzane do systemów bankowych, wymagają rejestracji w ACR.

Z perspektywy pomiaru ryzyka można podzielić je na:

- ryzyko przed-rozliczeniowe (pre-settlement) – występujące przy transakcjach walutowych, derywatywach i transakcjach na papierach wartościowych jako rezultat zamiany transakcji na rynku przy potencjalnie niekorzystnej cenie,
- ryzyko kredytowe – powstające przy plasowaniu pieniędzy na rynku (depozyty).

9.1. Ryzyko przed-rozliczeniowe

Ryzyko przed-rozliczeniowe jest ryzykiem wynikającym z naruszenia warunków transakcji przez Kontrahenta przed jej rozliczeniem, co powoduje konieczność jej zamiany poprzez transakcję z innym kontrahentem po cenie obowiązującej na rynku (ewentualnie niekorzystnej).

W celu kontrolowania ryzyka kontrahenta określa się nie tylko koszt zastąpienia, w razie naruszenia warunków w chwili bieżącej (bieżąca wartość rynkowa MtM), lecz także jak bardzo wzrośnie MtM w ciągu trwania transakcji.

Ponieważ jednak rynki finansowe nie do końca są przewidywalne i nie można do końca być pewnym wyznaczonego, maksymalnego MtM, używa się modeli statystycznych, które określają poziom zaufania. Według polityki Grupy ING ten poziom zaufania wynosi 97,5%.

9.2. Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk)

Ryzyko kredytowe związane z plasowaniem środków (Money Market Risk) powstaje, gdy Bank plasuje depozyty u innego kontrahenta (banku). W razie naruszenia warunków przez kontrahenta, Bank traci pieniądze. W związku z tym ryzyko to jest mierzone po prostu jako wartość nominalna depozytu.

9.3. Ryzyko rozliczeniowe

Ryzyko rozliczeniowe jest ryzykiem, przy którym kontrahent nie dostarczy aktywów, które ma obowiązek dostarczyć w związku z rozliczeniem transakcji i Bank może stracić do 100% spodziewanych wartości. Ryzyko to powstaje wtedy, kiedy ma nastąpić wymiana wartości (środki lub inne instrumenty) w tej samej dacie dostawy bądź różnej i dostawa ta jest niesprawdzona lub spodziewana aż do momentu, kiedy Bank dostarczył nieodwołalną instrukcję płatności lub sam zapłacił lub dostarczył swoją część zobowiązania wynikającego z transakcji.

Niektóre produkty zawsze rodzą ryzyko rozliczeniowe, niektóre nigdy, a są takie, przy których wystąpienie tego ryzyka związane jest z mechanizmem rozliczeń. Ryzyko rozliczeniowe powstaje zawsze, gdy transakcja angażuje dwustronną wymianę środków pieniężnych/papierów wartościowych, ale ta wymiana nie odbywa się na bazie DVP (Dostawa za Zapłatę - Delivery Versus Payment).

9.4. Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych

Ryzyko związane z kupnem/sprzedażą papierów wartościowych występuje wtedy, gdy wymiana środków pieniężnych na papiery wartościowe nie odbywa się na bazie DVP. Występuje wtedy ryzyko rozliczeniowe w dniu rozliczenia transakcji, chyba że rozliczenie odbywa się w ten sposób, iż Bank może kontrolować transakcję tak, aby nie dopuścić do przepływu środków/papierów przed potwierdzeniem wykonania zobowiązania przez Kontrahenta.

9.5. Wagi Ryzyka

Wagi ryzyka używane do monitorowania wykorzystania poszczególnych limitów ustalane są dla poszczególnych produktów, walut i czasu trwania transakcji na poziomie Grupy ING. Wagi ryzyka są szacunkiem potencjalnej przyszłej ekspozycji (PFE) kontraktu „at-the-money”, jako część wartości nominalnej transakcji w czasie pozostałym do jej rozliczenia.

Ryzyko przed-rozliczeniowe na poziomie transakcji jest obliczane jako:

$$\text{Ryzyko przed-rozliczeniowe} = \text{Wartość Rynkowa} + \text{Wartość Nominalna} \times \text{Waga Ryzyka},$$

gdzie waga ryzyka jest oparta na okresie czasu pozostałym do rozliczenia transakcji.

Wagi ryzyka „używane” są przez system ACR do monitorowania poziomu wykorzystania limitów kontrahentów.

Portfel transakcji zawartych z kontrahentami Banku, znajdujący się w ACR (transakcje nie rozliczone), przedstawiał się następująco (wszystkie dane w mln EUR):

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Depozyty oddane (Money Market)	44,3	171,6
Bieżąca wartość rynkowa transakcji (MtM)	519,9*	303,4*
Wartość bieżąca + potencjalna przyszła wartość (FM Value)	1 138,7	983,6

* Kwota brutto – tylko transakcje gdzie wycena jest dla banku pozytywna (Bank jest „at-the-money”).

9.6. Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi

W związku ze znaczącym ryzykiem kredytowym związanym z zawartymi przez Grupę transakcjami pochodnymi z klientami (głównie opcje walutowe), Grupa dokonuje systematycznych przeglądów portfela tych instrumentów. Podejście zastosowane przez Grupę do szacowania ryzyka kredytowego związanego z instrumentami pochodnymi zostało opisane w rozdziale w rozdziale V. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie 2.2. *Ryzyko kredytowe związane z instrumentami pochodnymi*.

Korekta wyceny niezapadłych transakcji pochodnych zawartych z klientami Grupy za rok 2011 wyniosła -25,9 mln zł (w porównaniu do +0,8 mln zł za rok 2010) i została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych przez rachunek zysków i strat oraz rewaluacja*.

Dodatkowo dla transakcji zapadłych lub zerwanych i nierozliczonych na dzień bilansowy Grupa dokonała odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości. W roku 2011 wartość odpisów wyniosła +4,6 mln zł (rozwiązanie odpisów) w porównaniu z -25,3 mln zł (utworzenie odpisów) w roku 2010 i została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w pozycji *Odpisy na utratę wartości aktywów finansowych i rezerwy na zobowiązania pozabilansowe*.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, w pozycji *Kredyty i inne należności udzielone klientom* ujęte zostały należności kredytowe powstałe w wyniku restrukturyzacji transakcji na instrumentach pochodnych zawartych przez Grupę z jej klientami. Wartość tych należności według stanu na 31.12.2011 r. wynosiła 302,6 mln zł w porównaniu z 359,3 mln zł według stanu na 31.12.2010 r. Bilansowa wartość odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności kredytowych związanych z transakcjami na instrumentach pochodnych według stanu na 31.12.2011 r. wynosiła 256,8 mln zł w porównaniu do 288,2 mln zł według stanu na 31.12.2010 r.

II. Zarządzanie ryzykiem rynkowym

1. Informacje ogólne

Głównymi celami zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Śląskim są: zapewnienie, że istnieje świadomość i zrozumienie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe oraz że ta ekspozycja jest odpowiednio zarządzana i tam gdzie ma to zastosowanie mieści się w granicach przyjętych limitów.

Ryzyko rynkowe definiuje się jako potencjalną stratę, którą może ponieść Bank w związku z niekorzystnymi zmianami cen rynkowych (takich jak krzywe dochodowości, kursy walutowe, ceny na rynku kapitałowym), parametrów rynkowych (zmienności cen rynkowych, korelacji pomiędzy ruchami poszczególnych cen) oraz zachowań klientów (np. wcześniejsze spłaty kredytów).

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje identyfikację, pomiar, monitorowanie oraz raportowanie ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym dostarcza menedżerom Rynków Finansowych, wybranym członkom Zarządu oraz Komitetowi ALCO regularne raporty ryzyka. Ponadto, ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza otrzymują okresowe raporty zawierające najważniejsze miary ryzyka rynkowego. Pracownicy Departamentu Zarządzania Ryzykiem Rynkowym są wykwalifikowanymi specjalistami a niezależność departamentu jest zapewniona poprzez jego oddzielenie od jednostek generujących ryzyko. Ważną rolę konsultanta w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym pełni większościowy akcjonariusz banku - ING Bank NV.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku również obejmuje funkcję Kontroli Produktów Rynków Finansowych („Product Control”), która zapewnia poprawność wyceny produktów Rynków Finansowych. Obejmuje ona niezależną ocenę (porównanie do rynku) cen/kursów stosowanych do wyceny pozycji oraz parametrów rynkowych używanych do kalkulacji wyniku finansowego pokazywanego w raportach finansowych. Decyzje związane z kwestiami dotyczącymi procesu wyceny takie jak: źródła wykorzystywanych danych rynkowych, kalkulacji rezerw dotyczących modeli wycen rynkowych są podejmowane przez Komitet Parametrów, któremu przewodniczy naczelnik Wydziału Kontroli Produktów, a w którego skład wchodzi również przedstawiciele Rynków Finansowych i Pionu Finansów.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku skupia się przede wszystkim na potencjalnych zmianach wyniku ekonomicznego (to znaczy na zmianach wartości bieżącej przyszłych przepływów finansowych), ale uwaga jest również skoncentrowana na przypadkach, gdy na skutek stosowanych zasad księgowych efekt zmian cen rynkowych na raportowany wynik finansowy jest inny niż w przypadku jego oddziaływania na wynik ekonomiczny.

2. Struktura ksiąg banku w kontekście zarządzania ryzykiem rynkowym

Bank utrzymuje strukturę ksiąg bazującą na intencji, co przekłada się na wiele procesów, w tym zarządzanie ryzykiem rynkowym. Struktura ksiąg jest odzwierciedleniem typów ryzyka rynkowego, które są oczekiwane oraz akceptowane w poszczególnych obszarach Banku oraz tego, gdzie ryzyko rynkowe powinno być wewnętrznie transferowane/zabezpieczane. Księgi są pogrupowane według intencji utrzymania pozycji na „handlowe” (pozycje zajmowane w celu uzyskania korzyści w krótkim okresie wynikających z ruchów cen

rynkowych) oraz „bankowe” (wszystkie pozostałe pozycje). Ogólna struktura ksiąg Banku wygląda następująco:

Cały Bank

|___ Księgi Handlowe

|___ Księgi Bankowe

|___ Komercyjne Księgi Bankowe

|___ Księgi Bankowe Rynków Finansowych

Księgi Handlowe

Są to księgi obszaru Rynków Finansowych: walutowe, opcji walutowych oraz stopy procentowej. Księgi te zawierają pozycje utrzymywane w krótkim okresie w celu odsprzedaży bądź uzyskania korzyści finansowych na aktualnych lub oczekiwanych w krótkim okresie zmianach cen bądź pozycje zawarte w celach arbitrażowych. Przykłady to własne pozycje handlowe, pozycje wynikające z obsługi klienta i/lub animowania rynku. Otwarte pozycje w księgach handlowych są limitowane poprzez limity VaR oraz limity pozycyjne/wrażliwości.

Komercyjne Księgi Bankowe

Są to księgi bankowe pionów detalicznej oraz korporacyjnej działalności, zawierające komercyjne depozyty oraz kredyty. Ryzyko wynikające z tych pozycji jest transferowane do ksiąg bankowych obszaru Rynków Finansowych poprzez transakcje wewnętrzne, co zapewnia, iż w księgach tych nie pozostaje istotne ekonomiczne ryzyko rynkowe. Jednakże, jak zostanie to opisane bardziej szczegółowo później, krótko-terminowy wynik finansowy w tych księgach jest wrażliwy na zmiany stawek rynkowych. Działalność komercyjna spółek zależnych należy do komercyjnych ksiąg banku z wyjątkiem portfela handlowego ING Securities.

Księgi Bankowe Rynków Finansowych

Są to księgi służące do zarządzania pozycją płynnościową oraz finansowania („LMF”), a także do zarządzania aktywami i pasywami („ALM”). Ich podstawowym celem jest zarządzanie pozycją płynnościową oraz stopy procentowej wynikającą z pozycji komercyjnych banku. Utrzymywanie otwartych pozycji jest tu dopuszczalne w granicach przyjętych limitów VaR. Podobnie jak w przypadku ksiąg komercyjnych istnieje różnica pomiędzy wrażliwością wyniku ekonomicznego i finansowego na zmiany stawek rynkowych.

3. Podejście do zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych

Polityka ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych, zakłada utrzymywanie ryzyka rynkowego na niskim poziomie. Główne kategorie ryzyka rynkowego, jakie mogą wystąpić w związku z działalnością spółek zależnych to ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej. Bieżąca kontrola i monitorowanie poziomu ryzyka rynkowego odbywa się poprzez okresowe pomiary kategorii ryzyka rynkowego związanego z działalnością spółek zależnych. W procesie zarządzania ryzykiem rynkowym biorą udział Zarząd Banku, Komitet ALCO, Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Departament Rachunkowości oraz inne zainteresowane jednostki Banku. Jednym z bardzo istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem rynkowym na poziomie Grupy ING Banku Śląskiego jest zdefiniowanie limitów ograniczających ryzyko rynkowe dla każdej ze

spółek zależnych na skonsolidowanym poziomie. Stosowane techniki pomiaru ryzyka rynkowego na poziomie Grupy są takie same jak na poziomie Banku solo. Zgodnie z polityką Banku monitorowanie wielkości ryzyka oraz przestrzeganie zdefiniowanych limitów ryzyka jest dokonywane miesięcznie

4. Koncepcja wartości narażonej na ryzyko ("VaR")

VaR jest główną metodologią wykorzystywaną do pomiaru ryzyka rynkowego w księgach obszaru Rynków Finansowych, zarówno dla ksiąg „handlowych”, jak i „bankowych”. VaR pokazuje wielkość potencjalnej straty, która nie powinna zostać przekroczona przy założeniu określonego poziomu ufności (prawdopodobieństwa). Bank kalkuluje osobno poziomy VaR dla portfeli stopy procentowej, pozycji walutowej oraz pozycji wynikającej z opcji walutowych stosując następujące założenia: jednodniowy okres utrzymywania pozycji, 99% poziom ufności, 250 dniowy okres obserwacji wykorzystywany do pomiaru zmienności oraz korelacji. Dla portfeli stopy procentowej oraz pozycji walutowej, Bank stosuje metodę wariacji-kowariancji, w przypadku portfela opcji walutowych stosowana jest metoda symulacji historycznej. Pomiar VaR stosowany przez Bank jest zgodny z najlepszymi praktykami rynkowymi. Adekwatność modelu VaR dla ksiąg handlowych jest sprawdzana podczas dziennego testowania wstecznego (tzw. „VaR backtesting”). Wynik finansowy, „dzienny” oraz „hipotetyczny lub teoretyczny” (wyznaczany jako dzienna zmiana wartości pozycji utrzymywanej na koniec dnia a więc wykluczający wszystkie transakcje intra-day) jest porównywany z miarą VaR. Przypadki przekroczeń (wszystkie negatywne oraz duże pozytywne) są szczegółowo badane i wyjaśniane.

VaR w sytuacji kryzysowej („stress-tests”)

Bank jest świadomy faktu, iż miara VaR nie pokazuje pełnego obrazu ryzyka rynkowego poszczególnych portfeli ponieważ nie uwzględnia potencjalnych strat w ekstremalnych przypadkach. W związku z powyższym bank kalkuluje VaR w sytuacji kryzysowej. Miara ta pokrywa możliwe negatywne wyniki portfeli banku w przypadku zaistnienia zdefiniowanych scenariuszy kryzysowych uwzględniających zmiany jednego lub kilku parametrów rynkowych mających wpływ na wartość danego portfela. Najgorszy rezultat wynikający z przyjętych scenariuszy jest raportowany jako VaR w sytuacji kryzysowej dla danego portfela.

Dodatkowo, kwartalnie jest przeprowadzany ogólnobankowy stress-test obejmujący ryzyko rynkowe i ryzyko kredytowe wykorzystujący następujące scenariusze: regulacyjny, długoterminowej recesji, łagodnej recesji oraz kryzysu w Polsce.

Ryzyko rynkowe ksiąg handlowych (statystyki VaR)*Miara VaR w 2011 roku (w tys. PLN)

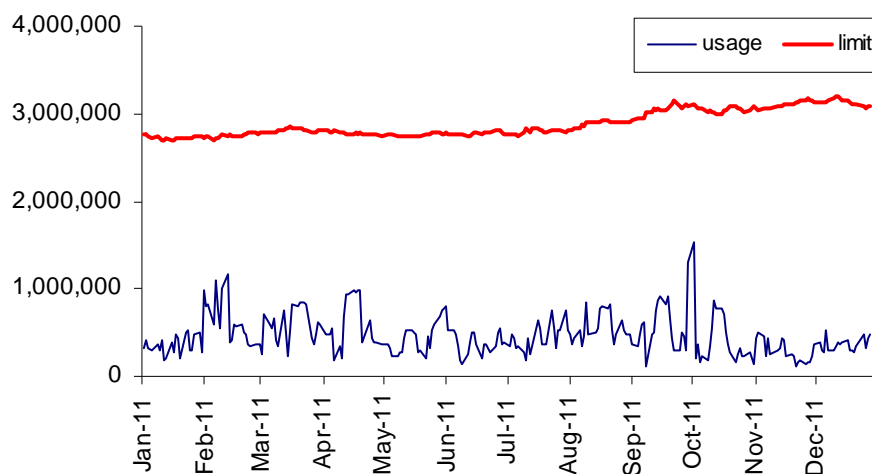
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2011	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	3 091,8	473,4	470,1	110,5	1 537,0
FX**	4 196,0	1 485,9	1 131,4	342,3	2 141,9
FX Opcje	3 091,8	518,8	525,3	187,9	1 665,4

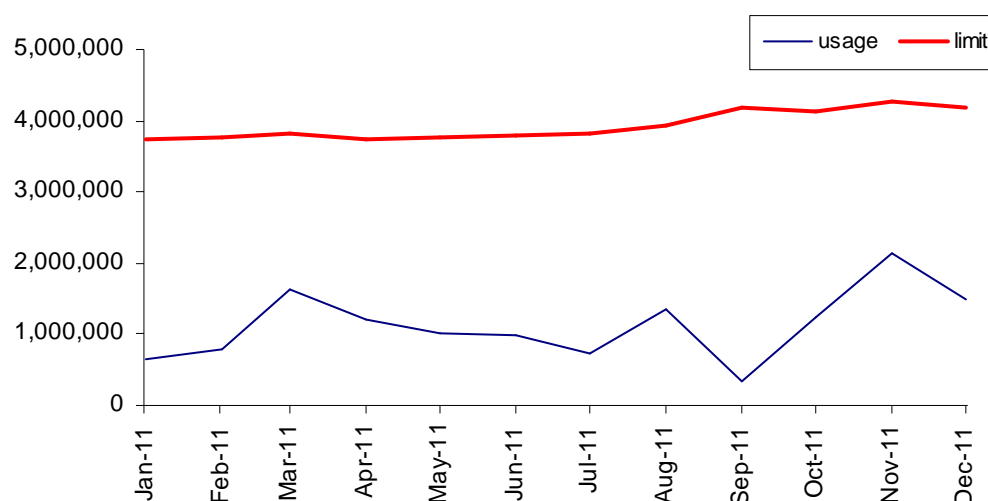
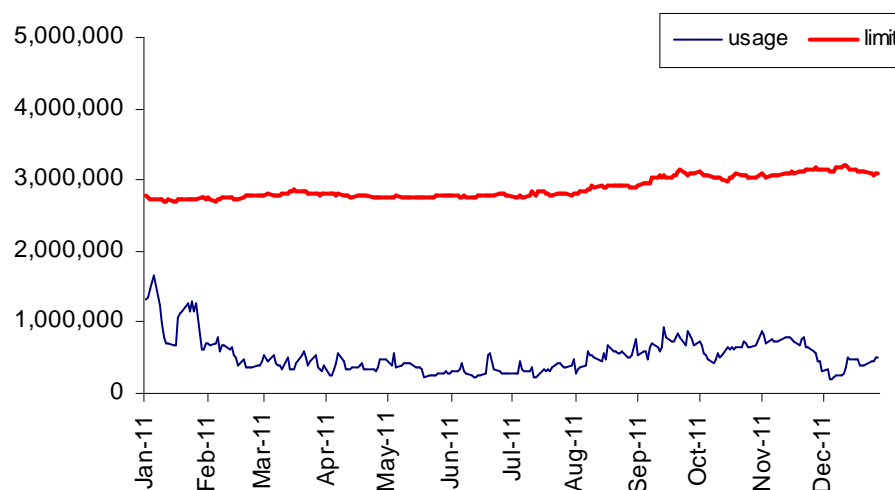
Miara VaR w 2010 roku (w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2010	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	2 772,2	386,3	561,2	153,1	2 114,1
FX**	3 762,3	166,5	962,6	166,5	2 581,8
FX Opcje	2 772,2	1 837,6	903,1	224,2	2 586,4

* Wszystkie limity VaR i ich wykorzystanie w ING Banku Śląskim są wyrażone w EUR. Poziomy limitów oraz ich wykorzystanie w tabelach i na wykresach specjalnie dla celów tego dokumentu zostały przeliczone na PLN z wykorzystaniem dziennych kursów fixingowych NBP, w kolumnie „Limit” kwoty wyznaczone z wykorzystaniem kursu fixingowego z ostatniego dnia w roku.

** Dane uwzględniają pozycję walutową spółek zależnych, pomiar miesięczny.

Ryzyko stopy procentowej VaR (PLN)

Ryzyko walutowe VaR (PLN)Ryzyko opcji walutowych VaR (PLN)

Obszar Rynków Finansowych utrzymywał pozycje handlowe na umiarkowanych poziomach w odniesieniu do zaaprobowanych limitów. Średnie wykorzystanie limitów w roku 2011 wyniosło odpowiednio: 16% dla stopy procentowej, 27% dla pozycji walutowej oraz 18% dla opcji walutowych. W roku 2011 nie odnotowano przekroczeń twardych limitów VaR dla portfela handlowego.

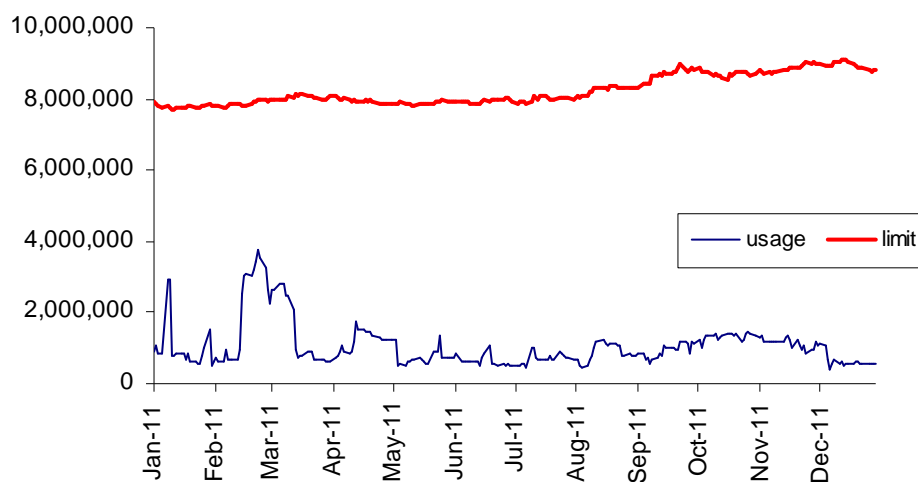
Ryzyko rynkowe ksiąg bankowych Rynków Finansowych (statystyki VaR)*Miara VaR w 2011 roku (w tys. PLN)

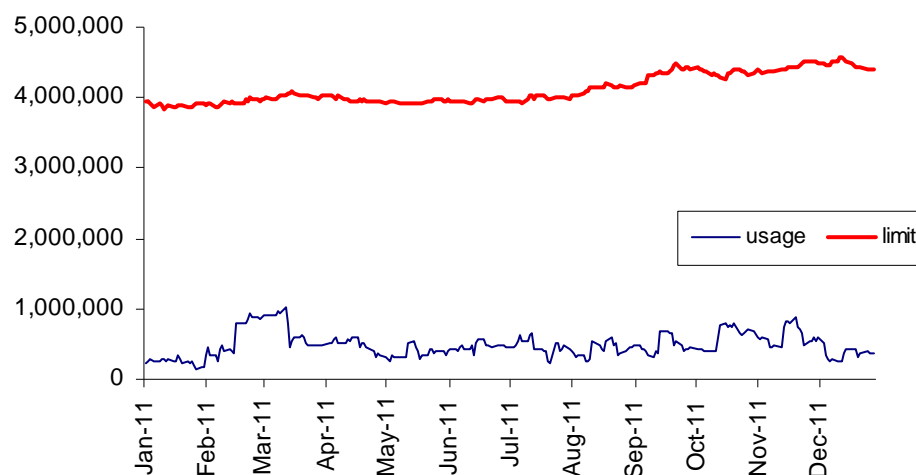
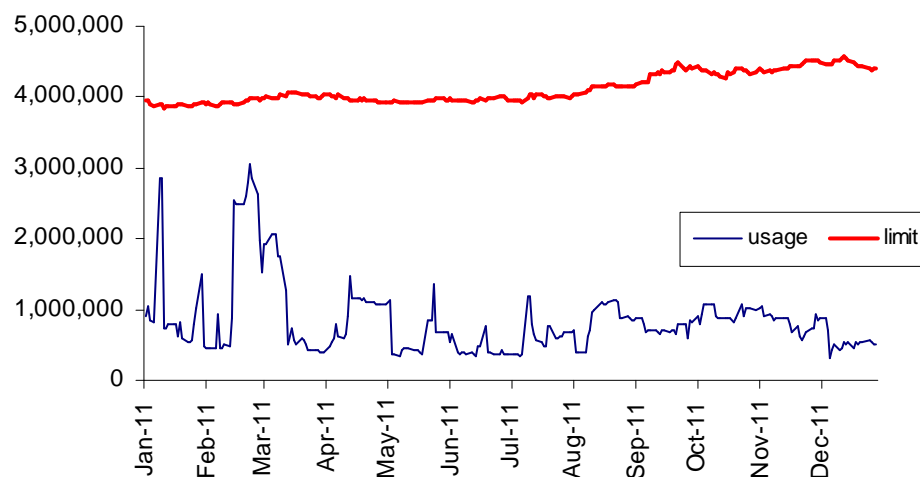
Obszar	Limit	Stan na 31.12.2011	Średnia	Min	Max
LMF&ALM	8 833,6	542,9	1 046,1	381,6	3 764,1
LMF	4 416,8	380,4	484,3	155,9	1 025,8
ALM	4 416,8	506,9	837,4	313,2	3 053,0

Miara VaR w 2010 roku (w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2010	Średnia	Min	Max
LMF&ALM	7 920,6	958,7	1 398,7	569,8	3 707,8
LMF	3 960,3	298,8	527,4	173,8	1 001,1
ALM	3 960,3	905,6	1 240,2	310,8	3 782,8

* W przypadku pozycji LMF (zarządzanie pozycją płynnościową i finansowaniem) oraz ALM (pozycja zarządzania aktywami i pasywami) kwoty podane są miarami Delta VaR, ponieważ tylko ta miara podlega formalnemu limitowaniu. Pomiar Delta VaR bazuje na metodzie wariacji-kowariancji. Pomiar ten uwzględnia jedynie poziomy i kształt krzywej bazowej (swap) pokazując ryzyko negatywnego oddziaływania na wynik zmian tej krzywej. W pomiarze nie jest uwzględniany spread oraz potencjalna jego zmiana pomiędzy krzywą bazową i innymi krzywymi dochodowości (np. krzywą dla papierów skarbowych).

LMF & ALM VaR (PLN)

LMF VaR (PLN)ALM VaR (PLN)

Obszar Rynków Finansowych utrzymywał pozycje w portfelu bankowym na umiarkowanych poziomach w odniesieniu do zaaprobowanych limitów. Średnie wykorzystanie limitów wyniosło w roku 2011 odpowiednio: 13% łącznie dla portfela bankowego, 12% dla LMF oraz 20% dla ALM. W roku 2011 nie odnotowano przekroczeń twardych limitów VaR dla portfela bankowego.

Statystyki VaR dla ryzyka rynkowego ksiąg bankowych poza obszarem Rynków Finansowych*Miara VaR w 2011 w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2011	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	883,4	194,8	185,0	150,8	218,8

Miara VaR w 2010 (w tys. PLN)

Obszar	Limit	Stan na 31.12.2010	Średnia	Min	Max
Stopa procentowa	792,1	134,8	112,2	63,8	141,8

* pomiar uwzględnia pozycje na stopie procentowej w spółkach zależnych

Ryzyko rynkowe bankowych ksiąg komercyjnych

Ponieważ księgi te są zabezpieczane na wypadek zmian wyników ekonomicznych, główną miarą służącą do pomiaru ekspozycji na ryzyko stóp procentowych jest pomiar dochodu narażonego na ryzyko („Earnings at Risk – EaR”) – wyniki tych pomiarów są zaprezentowane w tabelach wrażliwości na ryzyko stopy procentowej w dalszej części dokumentu. Pozycje w bankowych księgach komercyjnych podlegają również pomiarowi nieliniowego ryzyka stopy procentowej. W szczególności: Bank mierzy ryzyko opcyjności (potencjalne straty na tych pozycjach wynikające z wcześniejszego wycofywania depozytów i/lub wcześniejszej spłaty kredytów) oraz ryzyko bazowe (potencjalna strata na tych pozycjach wynikająca ze stosowania niestandardowych mechanizmów cenowych). Zdaniem Banku w obydwu przypadkach nie jest to istotne ryzyko (potencjalne straty mają bardzo nieznaczny udział w historycznych i prognozowanych wynikach).

Pozycja walutowa generowana w księgach bankowych jest w całości przekazywana do księgi handlowej i tam zarządzana.

5. Koncepcja dochodu narażonego na ryzyko (EAR)

Pomiar dochodu narażonego na ryzyko jest stosowany dla pozycji w księgach bankowych, dla których wycena jest przeprowadzana z wykorzystaniem metody zamortyzowanego kosztu. Jak zostało to opisane poniżej, stosowane są dwa podejścia do pomiarów. Obydwa podejścia obejmują roczny horyzont czasowy i pokazują możliwe zmiany wyniku w przypadku szokowych zmian rynkowych (+/-1% oraz +/- 2%):

- Podejście „bazowe” jest wykorzystywane dla pozycji złożonych z transakcji terminowych oraz niewielkich wolumenów pozycji na żądanie. Podejście to zakłada, iż każda przyszła luka bądź nadwyżka będzie finansowana/inwestowana na termin miesięczny.
- Podejście „zaawansowane” jest stosowane do znacznych wolumenów pozycji na żądanie. Obecnie jest to złotowa baza depozytów na żądanie oraz ich wewnętrzne inwestycje w księgach bankowych Rynków Finansowych. Pomiar wyznacza zmiany w wynikach banku wynikające z :
 - Obecnych (wewnętrznych) inwestycji tych funduszy oraz inwestycji odnawialnych ponieważ dokonane inwestycje wygasają i/lub pojawiają się nowe wolumeny. Przyszłe inwestycje (re-inwestycje) są prognozowane przy założeniu kontynuacji obecnie obowiązujących reguł inwestycyjnych
 - Oceny relacji pomiędzy zmianami stawek rynkowych oraz stawek, które Bank musi płacić klientom celem utrzymania wolumenów.

Wrażliwość na ryzyko stopy procentowej – ogółem

Poniższe tabele prezentują przegląd skonsolidowanej wrażliwości Banku na zmiany stopy procentowej. Pierwsza tabela pokazuje wrażliwość wyników Banku na zmiany stóp procentowych uwzględniając następujące elementy:

- Pozycje zostały podzielone na „bankowe” i „handlowe”. Pozycje zawierają wszystkie istotne waluty. Pozycje złotowe reprezentują zdecydowaną większość wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej.
- Wartość punktu bazowego (BPV) została pokazana dla każdej pozycji. Wartość punktu bazowego oznacza zmianę wartości ekonomicznej pozycji dla równoległego przesunięcia krzywej dochodowości o 0,01%.
- Pozycje są w dalszej kolejności podzielone, tam gdzie jest to niezbędne według stosowanej metody księgowej: zamortyzowanego kosztu bądź wartości rynkowej. Dla pozycji wycenianych według wartości rynkowych wrażliwość ekonomiczna i finansowa jest identyczna. Zmiany w wartości rynkowej są w pełni odzwierciedlane w raportowanych wynikach. Pozycje wyceniane według zamortyzowanego kosztu pokazują asymetrię pomiędzy efektem ekonomicznym i finansowym przy danym ruchu krzywej dochodowości. Jest to efekt regulacji księgowych, który jest nie do uniknięcia. Efekty finansowe przesunięcia krzywej dochodowości są kalkulowane zgodnie z definicją dochodu narażonego na ryzyko prezentowaną wcześniej. Zaawansowane podejście do kalkulacji dochodu narażonego na ryzyko jest wykorzystywane dla złotych depozytów na żądanie. Podejście „bazowe” jest stosowane dla wszystkich pozostałych pozycji wycenianych wg metody zamortyzowanego kosztu. Wynik ekonomiczny jest pokazany jako prognozowana zmiana wartości bieżącej przyszłych dochodów kalkulowana w długim horyzoncie czasowym.
- Jak widać w tabeli poniżej w przypadku ksiąg bankowych występuje duża rozbieżność pomiędzy wrażliwością ekonomiczną a finansową. Chociaż Bank jest świadomy wrażliwości krótkoterminowego wyniku finansowego na zmiany stóp procentowych, najważniejszą miarą jest – co jest w zgodzie z podejściem „Managing For Value” Grupy ING - wrażliwość wyniku ekonomicznego Banku w perspektywie długoterminowej.

Druga tabela pokazuje wrażliwość kapitału Banku na zmiany wartości rynkowej instrumentów dłużnych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży (AFS) w portfelu Rynków Finansowych (jest tu zdecydowana większość papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży). Należy podkreślić, iż prezentowane potencjalne zmiany w bazie kapitałowej Banku odnoszą się jedynie do kapitału regulacyjnego. Kalkulacje banku związane z kapitałem ekonomicznym nie zawierają pozytywnego/negatywnego wpływu rewaluacji instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży. Wynika to z faktu, iż pozycje w papierach dostępnych do sprzedaży w dużej mierze wynikają z inwestowania środków ze złotych depozytów na żądanie zgodnie z modelem ekonomicznym banku dla tych depozytów.

Wrażliwość wyników skonsolidowanych na zmiany stóp procentowych (w mln PLN)*

koniec roku 2011

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	-0,11	18,51	6,35	-11,16	-22,68	18,51	6,35	-11,16	-22,68
	Zamortyzowany koszt	0,56	-112,89	-56,70	55,15	107,75	135,95	70,42	-78,44	-156,89
	Łącznie	0,46	-94,37	-50,36	43,99	85,07	154,46	76,77	-89,60	-179,57
HANDLOWA	Wartość rynkowa	0,05	-9,74	-4,87	4,87	9,74	-9,74	-4,87	4,87	9,74
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	-0,06	8,77	1,47	-6,29	-12,94	8,77	1,47	-6,29	-12,94
	Zamortyzowany koszt	0,56	-112,89	-56,70	55,15	107,75	135,95	70,42	-78,44	-156,89
ŁĄCZNIE		0,50	-104,12	-55,23	48,86	94,81	144,72	71,90	-84,73	-169,82

koniec roku 2010

Księga	Kategoria księgowa	BPV	Zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej				Zmiana w raportowanym wyniku finansowym przy zmianie krzywej			
			-2%	-1%	1%	2%	-2%	-1%	1%	2%
BANKOWA	Wartość rynkowa	-0,13	21,46	11,26	-13,54	-27,17	21,46	11,26	-13,54	-27,17
	Zamortyzowany koszt	0,54	-102,70	-53,05	53,04	104,29	142,95	75,34	-79,70	-159,39
	Łącznie	0,40	-81,24	-41,78	39,50	77,12	164,41	86,61	-93,24	-186,56
HANDLOWA	Wartość rynkowa	0,07	-13,60	-6,80	6,80	13,60	-13,60	-6,80	6,80	13,60
BANK RAZEM	Wartość rynkowa	-0,06	7,86	4,46	-6,74	-13,57	7,86	4,46	-6,74	-13,57
	Zamortyzowany koszt	0,54	-102,70	-53,05	53,04	104,29	142,95	75,34	-79,70	-159,39
ŁĄCZNIE		0,47	-94,84	-48,58	46,30	90,72	150,81	79,81	-86,44	-172,96

Wrażliwość kapitału na zmiany stóp procentowych (w mln PLN)

koniec roku 2011

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-1,83	365,01	182,50	-182,50	-365,01
Transakcje IRS zaklasyfikowane do portfela zabezpieczającego <i>macro cash flow hedge</i>	-2,63	525,65	262,83	-262,83	-525,65
Razem	-4,45	890,66	445,33	-445,33	-890,66

koniec roku 2010

Pozycja	BPV	Przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
		-2%	-1%	+1%	+2%
Dostępne do sprzedaży papiery dłużne Rynków Finansowych	-1,88	376,00	188,00	-188,00	-376,00
Transakcje IRS zaklasyfikowane do portfela zabezpieczającego <i>macro cash flow hedge</i>	-1,08	215,39	107,70	-107,70	-215,39
Razem	-2,96	591,39	295,70	-295,70	-591,39

III. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ryzyko płynności rozumiane jest w Banku jako ryzyko niemożności zrealizowania – po rozsądnej cenie – zobowiązań gotówkowych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Polityka zarządzania ryzykiem płynności banku polega na utrzymaniu swoich pozycji płynności w taki sposób, aby zawsze można było wypełnić zobowiązania gotówkowe banku za pomocą środków w kasie, wpływów z transakcji o danej dacie zapadalności i/ lub za pomocą sprzedaży zbywalnych aktywów.

Realizację niniejszej polityki wspomagają następujące procesy określone szczegółowo w dokumencie *Polityka ING Banku Śląskiego w zakresie płynności i finansowania*:

- Tworzenie i przegląd wewnętrznie zdefiniowanych sprawozdań na temat ryzyka płynności i struktury finansowania, monitorowanie koncentracji depozytów z uwzględnieniem segmentacji klientów banku jak i oferty produktowej dla klientów oraz stosowanie się do wszelkich nałożonych na te sprawozdania formalnych limitów.
- Utrzymywanie jasnej struktury zarządczej określającej zakres obowiązków i odpowiedzialności w sytuacji normalnej i trudnej pod względem płynności.
- Tworzenie i przegląd ustawowo obligatoryjnych sprawozdań na temat ryzyka płynności i finansowania zdefiniowanych przez polski i holenderski Bank Narodowy oraz stosowanie się do wszelkich nałożonych na nie formalnych limitów.
- Działania zapewniające prawidłowe zaopatrzenie Banku w gotówkę.
- Aktywizacja – w pewnych określonych okolicznościach – działań mających na celu zachowanie ciągłości finansowania i płynności w banku zgodnie z planem awaryjnym.

Główne zmiany w dokumencie *Polityka w zakresie płynności i finansowania* dotyczą:

- przeglądu i aktualizacji awaryjnego planu utrzymania płynności (CFP),
- dalszego rozwoju podejścia do przeprowadzania stress testów, z uwzględnieniem przeglądu scenariuszy, adekwatności buforów płynnościowych itp.,
- przeglądu założeń w raportach płynnościowych (w szczególności dotyczących prac rozwojowych nad modelowaniem zachowań klientów z punktu widzenia ryzyka płynności),

Organy regulacyjne lub Bank definiują limity formalne na różnorodne wskaźniki pomiarowe obejmujące profil ryzyka płynności. Komitet ALCO podejmuje decyzję o włączeniu wskaźników pomiarowych profilu ryzyka płynności do swojego sprawozdania nt. wskaźników ryzyka KRI (Key Risk Indicators). W raporcie tym, wskaźniki ryzyka, są prezentowane w 3 możliwych statusach: jako "możliwe do przyjęcia", "pod obserwacją" lub "niemożliwe do przyjęcia". Określenie powyższych statusów jest dokonywane w oparciu o wstępnie zdefiniowane wielkości progowe/limity. Sprawozdanie nt. wskaźników ryzyka KRI Komitetu ALCO jest również przedstawiane Zarządowi i Radzie Nadzorczej Banku.

W przypadku przekroczenia twardych limitów i/lub sklasyfikowania wskaźników ryzyka KRI dotyczących profilu płynności jako "niemożliwe do przyjęcia", podejmowane są następujące działania:

- Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym – z pomocą innych departamentów, jeżeli jest to konieczne, upewnia się, czy faktycznie zostały przekroczone limity (upewnia się, czy nie mamy do czynienia z błędem sprawozdawczym).
- Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym informuje miejscowy i regionalny Komitet ALCO o przekroczeniu limitu lub wskaźnika ryzyka KRI, o przyczynie przekroczenia tego wskaźnika oraz o proponowanych działaniach naprawczych.

- Spotkanie Komitetu ALCO ad hoc zwołuje się w celu uzgodnienia kroków naprawczych oraz zakresu odpowiedzialności za przeprowadzenie uzgodnionych działań.

Jednym z istotnych procesów zarządzania ryzykiem płynności jest opracowanie planu utrzymania płynności banku. Plan zachowania płynności banku określa wytyczne dotyczące identyfikacji kryzysu płynności poprzez sygnały ostrzegawcze oraz – w przypadku dokonania takiej identyfikacji – plan działań, które należy podjąć w celu przetrwania kryzysu płynności. Rodzaj działań podjętych zgodnie z planem zachowania płynności banku zależy od charakteru i natężenia kryzysu płynności. Zgodnie z dokumentem *Polityka w zakresie płynności i finansowania* test awaryjnego planu utrzymania płynności jest wykonywany raz w roku a jego wyniki są prezentowane na posiedzeniach Komitetu ALCO. Dodatkowo bank stosuje technikę stress testów do oceny pozycji płynnościowej banku w zdefiniowanych przez bank stresowych scenariuszy. Bank definiuje stresowe scenariusze, w szczególności jeden z nich jest zdefiniowany jako podejście typu „cocktail” – zmiana warunków rynkowych zewnętrznych oraz zmiana sytuacji w INGBSK. W tym specyficznym scenariuszu bank zakłada bezpieczne przetrwanie w określonym minimalnym okresie. Realizacja takiego podejścia jest możliwa poprzez utrzymanie odpowiedniego bufora płynnościowego zależnego od struktury bilansu portfela płynnych aktywów.

Rok 2011 był ważnym rokiem w zakresie zarządzania ryzykiem płynności ze względu na chwiejną sytuację na krajowym i międzynarodowym rynku międzybankowym oraz dalej utrzymujący się kryzys na rynku kredytowym i rynku państwowych papierów dłużnych. Był to istotny rok dla prawidłowej oceny sytuacji płynnościowej banku, wypłacalności banku jak i podejmowania adekwatnych decyzji, mających na celu ograniczenie ryzyka płynności. Bank brał udział we wstępnym ćwiczeniu kalkulacji wskaźników płynnościowych zgodnych z postanowieniami Komitetu Bazylejskiego organizowany przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Związek Banków Polskich. Poziom nowych wskaźników był na bardzo dobry.

Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego zobowiązuje bank do kalkulacji 4 miar ryzyka płynności: luki płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: zero), współczynnika płynności krótkoterminowej (wartość minimalna: 1,00), współczynnika pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi (wartość minimalna: 1,00) i współczynnika pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi (wartość minimalna: 1,00). Bank jest zobligowany do dziennego monitorowania tych miar i przestrzegania limitów określonych w uchwale KNB. W 2011 roku Bank utrzymywał wszystkie normy płynnościowe powyżej wartości minimalnych. Na dzień 31 grudnia 2011 nadzorcze miary płynnościowe dla ING Banku Śląskiego wynosiły:

Miary płynności		Wartość minimalna	Wartość 31.12.2011	Wartość 31.12.2010
M1	Luka płynności krótkoterminowej (w mln PLN)	0,00	6 882,86	13 345,07
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,00	1,25	1,72
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi	1,00	5,45	5,01
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,00	1,36	1,57

Kolejnym istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku są wewnętrznie zdefiniowane raporty, które prezentują szczegółowe i wielorakie podejście banku do pomiaru i zarządzania ryzykiem. Bank modeluje charakterystyki płynnościowe zarówno aktywów jak i pasywów banku w celu uwzględnienia rzeczywistych zachowań klientów. Podejście do modelowania jest mieszane, to znaczy analiza zachowań klientów opiera się na danych historycznych jak i eksperckim podejściu.

Struktura finansowania

Głównym źródłem finansowania w ING Banku Śląskim są depozyty klientowskie (korporacyjne i detaliczne). Bank monitoruje strukturę finansowania poprzez obserwowanie swojej bazy depozytowej według produktów, segmentu klienta, walut, rodzaju finansowania oraz koncentracji dużych depozytów. Obecna struktura finansowania banku jest dobrze zdywersyfikowana. Poniżej przedstawiono strukturę finansowania na koniec roku 2010 i 2011, w podziale na finansowanie bezpośrednie i wzajemne.

Finansowanie bezpośrednie (w mln PLN)

Główne segmenty klienta	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	finansowanie bezpośrednie	udział %	finansowanie bezpośrednie	udział %
Banki	3 027	5%	3 197	6%
Klienci korporacyjni	18 759	31%	15 344	28%
Klienci detaliczni	34 219	56%	31 984	58%
Kapitał	5 328	9%	4 736	8%

Finansowanie wzajemne (w mln PLN)

Główne segmenty klienta	koniec roku 2011		koniec roku 2010	
	finansowanie wzajemne	udział %	finansowanie wzajemne	udział %
Banki	23 943	96%	7 818	92%
Klienci korporacyjni	1 219	4%	705	8%
Klienci detaliczni	0	0%	0	0%

W przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. Bank stosuje podejście zgodne z wymaganiami regulatora Holenderskiego Banku Centralnego, co do pomiaru ryzyka płynności z uwzględnieniem charakterystyk płynności dla określonych pozycji bilansu w trudnej sytuacji płynnościowej. W celu pomiaru ryzyka płynności podmiotów Grupy ustalane są obligatoryjne limity dla luki płynności tygodniowej i miesięcznej. Poniżej zaprezentowano zestawienie luki płynności tygodniowej i miesięcznej na poziomie skonsolidowanym.

Ryzyko płynności na koniec 2011 roku (w mln PLN)

Obszar	Stan na 31.12.2011	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	9 302,0	13 353,9	6 693,7	17 711,0
Miesięczna luka płynności	5 331,5	8 680,6	5 331,5	11 122,3

Ryzyko płynności na koniec 2010 roku (w mln PLN)

Obszar	Stan na 31.12.2010	Średnia	Min	Max
Tygodniowa luka płynności	17 658,9	17 558,8	15 805,9	18 941,5
Miesięczna luka płynności	11 449,2	11 334,1	9 998,9	12 483,8

Analiza wymagalności zobowiązań finansowych według umownych terminów płatności

Poniższa tabela przedstawia zobowiązania finansowe w podziale na pozostałe licząc od dnia sprawozdawczego umowne terminy wymagalności. Prezentowane wartości uwzględniają przyszłe kwoty płatności odsetek.

koniec roku 2011

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	pow. 1 roku
- Zobowiązania wobec innych banków	4 963,4	0,0	0,0	0,1
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	1 629,5	0,0	100,6	84,6
- Wycena instrumentów pochodnych	220,6	457,3	174,4	1 483,8
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	-9,0	71,9	13,5	1 508,8
- Zobowiązania wobec klientów	46 813,5	2 761,6	2 729,7	751,1
- Zobowiązania warunkowe udzielone	1 974,2	1 201,1	3 934,9	9 667,5

koniec roku 2010

(w mln PLN)

	do 1 m-ca	1- 3 m-cy	3 - 12 m-cy	pow. 1 roku
- Zobowiązania wobec innych banków	2 184,6	512,9	1 145,1	214,2
- Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	4 324,1	0,0	53,0	304,7
- Wycena instrumentów pochodnych	164,3	532,5	284,5	590,0
- Pochodne instrumenty zabezpieczające	-1,7	52,1	344,2	600,0
- Zobowiązania wobec klientów	41 897,8	1 898,6	3 511,4	162,0
- Zobowiązania warunkowe udzielone	2 068,1	615,5	3 396,9	8 465,4

IV. Zarządzanie Kapitałem Regulacyjnym i Ekonomicznym

ING Bank Śląski S.A. realizując proces zarządzania kapitałami działa zgodnie z Prawem Bankowym, Uchwałami KNF oraz właściwymi przepisami wewnętrznymi. W zakresie tym funkcjonują dwa podstawowe dokumenty wewnętrzne:

- „Polityka Zarządzania Kapitałami i Procesem ICAAP w ING Banku Śląskim S.A.”;
- „Procedura Zarządzania Kapitałami w ING Banku Śląskim S.A.”

Powyższe dokumenty zawierają podział obowiązków oraz uregulowania dotyczące wyliczania, alokacji, planowania, monitorowania i raportowania bazy kapitałowej i wymogów kapitałowych.

Na podstawie wyznaczanym przez Grupę miar adekwatności kapitałowej można stwierdzić, że utrzymuje ona wystarczający poziom bazy kapitałowej pozwalający na sprawną i efektywną realizację planów rozwojowych oraz prowadzenie bieżącej działalności.

Struktura organizacyjna Grupy oraz model zarządzania instytucją jest zgodny z wytycznymi Nowej Umowy Kapitałowej (NUK/Basel II). Bank w pełni zaimplementował postanowienia NUK i zgodnie z nimi prowadzi swoją działalność w oparciu o trzy filary:

- Filar I – Kapitał regulacyjny
- Filar II – Kapitał ekonomiczny
- Filar III – Obowiązki sprawozdawcze

Kapitał regulacyjny (Filar I NUK)

Na potrzeby sprawozdawcze w 2011 roku do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje metodę standardową. Grupa uzyskała zgodę Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Holandii na stosowanie metody zaawansowanej wewnętrznych ratingów (AIRB) dla portfela korporacyjnego, jednak prezentowany wymóg powinien być na poziomie nie niższym niż wyliczony zgodnie z metodą standardową. Ryzyko kredytowe zarządzane i monitorowane jest przez Departament Modelowania i Raportowania Korporacyjnego Ryzyka Kredytowego oraz Departament Zarządzania Kredytowym Ryzykiem Detalicznym.

W obszarze ryzyka operacyjnego Grupa wykorzystuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach). Za zarządzanie i monitorowanie tego ryzyka odpowiedzialny jest Departament Ryzyka Operacyjnego, Departament Compliance oraz Departament Przeciwdziałania Oszustwom.

W obszarze ryzyka rynkowego Grupa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi KNF. Obszar ten jest zarządzany i monitorowany przez Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe kalkulacje wielkości kapitału regulacyjnego oraz współczynnika wypłacalności dla grupy kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Regulacyjna baza kapitałowa i współczynnik wypłacalności Grupy

	koniec roku 2011	koniec roku 2010
Składniki funduszy własnych		
Kapitał zakładowy	130,1	130,1
Premia emisyjna	956,3	956,3
Pozostałe składniki kapitału zapasowego	75,4	75,1
Kapitał rezerwowy łącznie z niepodzielonym zyskiem z lat ubiegłych	3 312,7	2 808,6
Zysk netto bieżącego okresu w części zaudytowanej	446,4	369,0
Kapitały mniejszości	2,3	2,4
Fundusz ogólnego ryzyka	910,2	850,2
Fundusze własne z aktualizacji wyceny	17,5	8,1
Korekta funduszy o wartości niematerialne	-362,0	-342,2
Zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe	-40,0	-40,0
Kapitał krótkoterminowy	32,7	26,5
Razem fundusze własne	5 481,6	4 844,1
Wymogi kapitałowe		
Wymogi kapitałowe dla ryzyka kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie	3 175,9	2 581,6
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rozliczenia - dostawy	7,9	5,1
Wymogi kapitałowe dla ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych, ryzyka cen instrumentów dłużnych, walutowego i cen towarów	0,0	1,8
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	361,7	326,9
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych	24,8	19,7
Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań	0,0	12,0
Całkowity wymóg kapitałowy	3 570,3	2 947,1
Współczynnik wypłacalności	12,28%	13,15%

Kapitał ekonomiczny (Filar II NUK)

Kapitał ekonomiczny to stosowane przez Grupę określenie kapitału wewnętrznego, definiowanego jako wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka w działalności Grupy. Wielkość kapitału ekonomicznego powinna pokrywać założony przez Grupę poziom nieoczekiwanych strat, na które Grupa może być narażona w przyszłości. Przy szacowaniu poziomu kapitału niezbędnego do zabezpieczenia przed niekorzystnym wpływem ryzyka przyjmuje się roczny horyzont czasowy i poziom ufności korespondujący z ratingiem Grupy. Na potrzeby kalkulacji kapitału ekonomicznego Grupa wykorzystuje metodologię opracowaną na poziomie Grupy ING, które zostały zmodyfikowane, aby w pełni odpowiadać specyfice lokalnego rynku oraz celom Grupy.

Grupa identyfikuje i mierzy następujące rodzaje kapitału ekonomicznego:

- kapitał na pokrycie ryzyka kredytowego (ryzyko braku spłaty zobowiązań),
- kapitał na pokrycie ryzyka transferowego (ryzyko braku terminowej spłaty zobowiązań dla transakcji zawieranych w walutach obcych),
- kapitał na pokrycie ryzyka rynkowego (ryzyko poniesienia straty w wyniku negatywnych zmian na rynku finansowym, m.in.: ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego, itd.),
- kapitał na pokrycie ryzyka operacyjnego (ryzyko bezpośredniej bądź pośredniej straty będącej wynikiem nieodpowiednich lub wadliwych procesów wewnętrznych, ludzi i systemów, ryzyko IT oraz zdarzeń zewnętrznych, ryzyko reputacji oraz ryzyko prawne),
- kapitał na pokrycie ryzyka biznesowego (ryzyko utraty wartości portfela wynikające ze zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych).

Całkowita wielkość kapitału ekonomicznego jest sumą wyżej wymienionych kapitałów skorygowaną o wielkość współczynnika dywersyfikacji. U podstaw uwzględnienia efektu dywersyfikacji leży założenie, iż prawdopodobieństwo wystąpienia w jednym czasie wszystkich ryzyk jest znikome.

Wartość wymogów kapitałowych kalkulowanych w oparciu o kapitał ekonomiczny różni się od wartości kalkulowanych na bazie kapitału regulacyjnego. Różnice wynikają z faktu, iż:

- Metody stosowane do oceny i pomiaru regulacyjnych wymogów kapitałowych są ściśle określone przez regulacje KNF, podczas gdy metodologia pomiaru wymogów kapitału ekonomicznego opiera się na wewnętrznych modelach Grupy.
- Regulacje prawne ściśle określają rodzaje ryzyk, dla jakich powinien być kalkulowany regulacyjny wymóg kapitałowy, sytuacja ta nie dotyczy oszacowań kapitału ekonomicznego kalkulowanego w sposób zdefiniowany przez Grupę. Kapitał ekonomiczny obejmuje szerszy zakres ryzyk, uwzględniając te, które cechują się istotnością (materialnością) z punktu widzenia Grupy.

W chwili obecnej poziom kapitału ekonomicznego kształtuje się na odpowiednim poziomie, o czym świadczy wysokość współczynnika wypłacalności (szacowanego w oparciu o kapitał ekonomiczny) powyżej 8%. W ciągu całego roku 2011, jak i lat poprzednich, poziom współczynnika nie spadł poniżej wymaganego poziomu regulacyjnego.

Obowiązki sprawozdawcze (Filar III NUK)

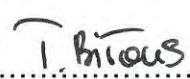
Regulacyjne obowiązki sprawozdawcze realizowane są poprzez sprawozdawczość Corep i Finrep oraz publikację dodatkowych informacji o charakterze jakościowym i ilościowym, wymaganych zapisami Uchwały 385/2008 KNF z 17 grudnia 2008 wraz z późniejszymi zmianami, w ramach Polityki ujawniania informacji o charakterze jakościowym i ilościowym.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku liczy 167 kolejno ponumerowanych stron.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2012-02-28	Małgorzata Kołakowska	Prezes Zarządu Banku
2012-02-28	Mirosław Boda	Wiceprezes Zarządu Banku
2012-02-28	Michał Bolesławski	Wiceprezes Zarządu Banku
2012-02-28	Justyna Kesler	Wiceprezes Zarządu Banku
2012-02-28	Oscar Edward Swan	Wiceprezes Zarządu Banku
2012-02-28	Ignacio Juliá Vilar	Wiceprezes Zarządu Banku

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2012-02-28	Tomasz Biłous	Dyrektor Departamentu Rachunkowości Główny Księgowy Banku
------------	----------------------	---	---

